

KAZIM-TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

William Shakespeare
II. RICHARD

Çeviren: M. Hamit Çalışkan

YAPI KREDİ YAYINLARI

ikinci baskı

William Shakespeare o II. RICHARD

William Shakespeare

II. RICHARD

Kâzım Taşkent Dizisi, Yapı Kredi'nin kurucusu adına düzenlediği bir kültür etkinliğinin meyvelerini bir araya getirecek. Taşkent'in çeşitli alanlarda, ülkemizin kültür değerlerinin korunması ve geliştirilmesi isteğiyle öncü çalışmalar yaptığı unutulmayacak olursa, adının bu projeye verilme nedeni daha kolay anlaşılacaktır.

Kâzım Taşkent Klasik Yapıtlar Dizisi'ne, kimi ana yapıtların dilimize kazandırılması ve bu alanda yıllardır sıkıntısı duyulan boşluğun bir ölçüde olsun doldurulması amacıyla başlıyoruz. Bugüne dek, çeşitli güçlükler nedeniyle Türkçe'ye aktarılamamış bu başyapıtların çevrilmesinin ancak kurumsal destek ile söz konusu olabileceği düşüncesinden yola çıktık. Yolun sonunda, yarının okuryazar kuşaklarının eğitim süreçlerine katkısı olabilecek bir kütüphane oluşacağı inancı bizi yönlendirdi.

Yapı Kredi olarak, insanlığın kültür mirasının temel taşlarının dilimize kazandırılmasına katkıda bulunmaktan gurur duyuyoruz.

William Shakespeare
II. RICHARD

Çeviren: M. Hamit Çalışkan

Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 1
ISBN 975-363-072-7

II. Richard / William Shakespeare
Özgün adı: Richard II

İstanbul, 2. baskı: 1000 adet, Ekim 1994

Çeviren: M. Hamit Çalışkan
Yayına Hazırlayan: Selahattin Özpala bınyklar
Redaksiyon: Cevat Çapan
Tasarım: Mehmet Ülusel
Ofset Hazırlık: Tansel Baybara
Baskı: Altan Matbaacılık Ltd. şti.

© Yapı ve Kredi Yayınları, 1992 ,
Türkçe çevirinin tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Yayınları Ltd. şti.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No: 285 Beyoğlu 80050 İstanbul
Telefon: (0-212) 293 08 24 Faks: (0-212) 293 07 23

SUNUŞ

Shakespeare'in Güller Savaşını ele alan tarih oyunlarından *II. Richard*'ın yazıldığı tarihi saptarken bazı yazılı kaynaklardan ve mektuplardan yararlanmak mümkündür. Örneğin, Sir Edward Hoby, 7 Aralık 1595 tarihinde Sir Robert Cecil'e yazdığı mektupta *II. Richard* oyununa değinmekte ve Cecil'i 9 Aralık günü Channon Row'da yapılacak gösteriye davet etmektedir.¹ Doğal olarak Shakespeare oyunu bu tarihten önce yazmış olmalıdır. Daha kesin bir tarih için, yazarın yararlandığı kaynakları da göz önünde bulundurmak ve buralardan elde edilecek ipuçlarını değerlendirmek gerekmektedir. Buna ek olarak, dil ve biçim açısından benzerlikler gösteren ve yazılış tarihleri kesin olarak bilinen oyunlarla aynı tarihlerde yazıldığı düşünülebilir.

II. Richard'ın şiirselliği, oyunun *Bir Yaz Gecesi Rüyası* ve *Romeo ve Juliet* oyunları ile aynı tarihlerde, yani, 1594 ya da 1595 tarihinde yazılmış olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, Shakespeare, Samuel Daniel'in, kayıtlara 11 Ekim 1594 tarihiyle geçen *The First Fowre Booke of the Civile Wars* başlıklı şiirinden yararlanmış olabilir. Bu doğrultusunda, *II. Richard* 1595 yılında yazılmıştır. Shakespeare Daniel'den değil de Daniel Shakespeare'den yararlanmış ise ve şiirini yazmadan önce oyunu sahnede görmüşse, *II. Richard* 1594 yılında ya da daha erken bir tarihte yazılmış olmalıdır.²

1 Bullough, Geoffrey, *Narrative and Dramatic Sources of Shakespeare*, Vol. 3, London: Routledge and Kegan Paul, 1960. s. 353

2 Aynı eser, s. 354.

II. Richard'ın yazılmış olabileceği 1594-95 yılları İngiltere tahtının geleceği hakkında pek iyimser olmayan görüşlerin yoğunlaştığı yıllardır. Altmış iki yaşındaki Kraliçe I. Elizabeth için artık evlenip tahta varis bırakma ümidi kalmamıştır. Bu durumun kraliçenin ölümü halinde ülkede bir otorite boşluğu, hatta bir taht kavgası doğurabileceğinden korkulmaktadır. Shakespeare'in öbür tarih oyunlarında olduğu gibi, *II. Richard*'ı yazma amacı da İngiltere tarihinin hanedan savaşlarıyla dolu çalkantılı bir dönemine ışık tutarak, aynı hataların yinelenmemesi yolunda bir uyan yapmaktır.

Ancak, Shakespeare'in çizdiği kral II. Richard portresi öylesine karmaşık ve birbiriyle çelişen özelliklerle doludur ki, bu uyarıyı kesin kes belirlemek güçtür. Shakespeare oyunun baş kişisi II. Richard'ın açıkça yanında ya da karşısında yer alamaz. Yazarın bu tutumunun çeşitli nedenleri vardır. Bunları anlayabilmek için on altıncı yüzyıl İngilteresinde geçerli olan bazı düşüncelere göz atmak gerekir.

Elizabeth döneminde kralın laik yönetimin başı ve ülkenin mutlak hakimi olduğu artık kesinlikle kabul edilmektedir. On altıncı yüzyıl insanı için kral siyasetin başıdır; çünkü kral tanrının yeryüzündeki temsilcisidir. Bu yüzyılın ikinci çeyreğinde VIII. Henry'nin başlattığı ve kral ile kilise arasında geçen egemenlik kavgası, yüzyılın ortasına gelindiğinde İngiliz kralının lehine sonuçlanmıştır. Papa'nın Hristiyan dünyasının lideri olduğu görüşü Anglikan din adamları tarafından reddedilmektedir. Aynı inançtan olan tüm ulusların tek bir kişiye bağlanmalarının sakıncaları ortaya çıkmış, din birliği ülküsünün yerini dil birliği ve toprak bütünlüğü ülküsü almaya başlamıştır. Bu ülkeye tek bir kişinin önderliğinde ulaşılabileceğinin anlaşılması, soylulara bir daha toparlanamayacakları bir darbe indirmiş ve güçlerinin büyük bir bölümünü krala vermek zorunda kalmışlardır. Görüldüğü gibi, ulus devleti artık ortaya çıkmış, din ülke yönetiminde etkisini yitirmiştir; devlet dış baskılardan arınmış, bağımsız bir kurum olarak ortaya çıkmayı başarmıştır. Bu dönem düşünürlerine göre, 'Tanrının gücünden üstün bir güç yoktur ve 'Tanrının yeryüzündeki temsilcisi kraldır. Kral dilediği gibi davranmakta özgürdür ve 'Tanrıdan başka kimseye hesap vermekle yükümlü değildir. Bu nedenle, kral 'Tanrı yasalarını çiğneyerek suç işlemişse kulun yapabileceği pek bir şey yoktur.³ Benzer görüşü savunan Crowley'e göre, insanların birbirlerinden öğ almaya kalkışması 'Tanrının varlığını hiçe saymaktır; çünkü suçluyu cezalandırma yetkisi kralındır. Kral iyi ise masumları korumak için iyidir, kötü ise kötülerini cezalandırmak için kötüdür. 'Tanrı kötü kralı, kullarının eski günahlarını cezalandırmak amacıyla gönderir. Böyle bir görevi olduğundan,

3 'Tyndale, William, *The Obedience of a Christian Man*, London: Religious Tract Society, 1921. s. 85.

halkın yapabileceği tek şey kralın tüm baskılarına boyun eğmektir.⁴

Aynı düşünceler "An Homily Against Disobedience and Wilful Rebellion"da açıkça belirtilmiştir. Vaaz, her ne koşulda olurlarsa olsunlar insanların düzeni korumakla yükümlü olduklarını söyler. Her kişi üstündeki kişiye karşı sorumludur ve onun buyruklarını yerine getirmekle yükümlüdür. Kadın kocasına, çocuklar ana-babaya, hizmetçiler efendilerine karşı nasıl sorumlu iseler, toplumu oluşturan bireyler de aynı yükümlülüğü yerine getirerek ülke esenliğinin sürekliliğini sağlarlar.⁵ Dikkat edilirse, bu görüşün temelinde mülkün ve soy-luluğun babadan oğula geçmesi gerektiğini vurgulayan ilke yatmaktadır ve "varlıklar zinciri" kuramının özünü oluşturmaktadır. Bu görüşlerin tümü, kişilere ses çıkarmadan, "Tanrı tarafından oluşturulan düzene" katlanmalarını salık vermektedir. Güçsüzün karşısında olan bu düzenin sürekliliğini sağlamak için, zincirin parçalanması durumunda sistemin bozulacağı ve evrene karmaşanın egemen olacağı sürekli yinelenmektedir. Zincirin halkaları arasında geçişin olamayacağı ilkesiyle de bu görüşün savunulması daha da pekiştirilmiştir. Kişilerin toplumdaki konumlarını değiştirmeyi düşünmeleri bile günahtır.

İlerleme ve gelişme yanlısı yetenekli kişilerin karşısına yine bu kuram ile çıkıp onları kutsal yasalara karşı gelmekle suçlamak çok kolaydır. Ama yasaları bozan kral olunca yukarıda sözü edilen görüşlere karşın durum biraz zorlaşmaktadır. Tanrının elçisini suçlamak olası değildir ama zorba bir kralın baskı yönetimi, herkes tarafından benimsenmiş olan tüm kuralları altüst edip yaşamı çekilmez bir hale getirir ve halk ülkede dirlik düzenlik kalmadığını düşünmeye başlarsa ne yapılmalıdır? 11. Richard'da yanıtı aranan sorulardan biri budur.

Öte yandan, on altıncı yüzyılda Ortaçağ'dan miras kalan bir başka görüş vardır ki, kralın ülkede tek güç olmasını engellemeyi hedefler; ancak bunu açıkça söyleyemediğinden, tek adam yönetiminin zorbalığa dönüşebileceğini ve zorbalık yönetiminin de en kötü yönetim biçimi olduğunu ileri sürer.⁶ Bu görüşe göre, yönetimi tek başına elinde bulunduran, öbür tüm güçleri yadsıyan zorba, karmaşanın nedeni ve Tanrıya karşı gelen ikinci bir şeytandır. Böyle bir kişinin yönetimine karşı koymamak Tanrıyı reddetmek demektir.

Bu dönemde kralı sorgulayan bir başka görüş de ülke yönetimine dinden bağımsız bir yorum getirmektedir. Kralın kutsallığını ve düzenin Tanrının eseri olduğunu reddeden bu yorum politika sahnesinde

4 Crowley, Robert, *The Way to Wealth*, microfilm, British Museum Ref. 3932. aa-12.

5 *Certain Sermons or Homilies Appointed to be Read in Churches in the Time of Queen Elizabeth*, London: Society of Promoting Christian Knowledge. 1864. s. 589.

6 Starkey, Thomas, *A Dialogue Between Reginald Pole and Thomas Lupset*, ed. Kathleen M. Burton, London: Chatto and Windus, 1948. s. 151.

köklü bir değişikliğin habercisidir. Bu görüşe göre tüm bireyler önder olabilir, yeter ki gerekli özelliklere sahip olsunlar. Yöneticinin güvenebileceği tek şey gücüdür. Bu güç durmadan sınanmakta ve zayıflama belirtileri gösterdiği an rakip bireyler tarafından yıkılmaya çalışılmaktadır. Doğal olarak, bu görüş yönetime karşı girişilen hareketlere izin vermekte, hatta ülkeyi tehlikeye atan zayıf bir kralın tahttan indirilmesi gerektiğini savunmaktadır, çünkü önemli olan ülke ve ülkeyi huzur içinde yaşatacak bireylerdir.

Görüldüğü gibi, çıkış noktaları birbirinden tümüyle farklı olmakla birlikte krala isyanı onaylayan iki ana görüş vardır. Bunun nedeni devlet kavramının toplum bilincine iyiden iyiye yerleşmiş olmasıdır. Böylece bazı kişilerce krallık, babadan oğula geçen kutsal bir hak ve görev değil, yalnızca onu gerçekten hak eden güçlü bir kişinin eline teslim edilmesi gereken bir kurum olarak düşünülmeye başlanmıştır.

İkisi din ağırlıklı bu üç görüş İngiltere'de her zaman için gündemdedir ve ülkenin geleceğini ilgilendiren politik olaylara yön verilmesinde kullanılmaktadırlar. Ne var ki, Rönesansın İngiltere'de olgunluğa eriştiği on altıncı yüzyılın sonlarında halâ din ağırlıklı birinci görüş baskındır, çünkü iç ve dış tehlikelerle karşı karşıya bulunan İngiltere'de düzeni korumak için en kolay yol insanların içinde Tanrı korkusu yaratmaktır. İşte bu nedenle bu dönemde yazılan eserlerde, geçmiş olaylarda Tanrının parmağının bulunduğu ileri sürülür. İç savaşlar, isyan girişimleri Tanrının insanlara kırıngınlığının bir belirtisi ve güçlü bir kral yönetiminde ülkedeki huzursuzluğun sona ermesi ise Tanrının bu kadar cezayı yeterli bulup insanları artık affettiğinin belirtileri olarak kabul edilmiştir.⁷ Bu görüş özellikle Tudor hanedanı kraları tarafından desteklenmiş ve Güller Savaşının, kendilerinin başa geçmesiyle sonuçlanmasına dikkati çekerek Tanrı tarafından ülkenin yaralarını sarmaya yollandıklarını ileri sürmüşlerdir. Zamanla bu görüş Tudor tarihçileri Hall ve Holinshed'in de katkılarıyla bir öğreti kimliğine bürünmüştür.

Shakespeare II. Richard'ı yazarken yukarıda sözü edilen iki ünlü tarihçinin, Edward Hall'ın *The union of the two noble and illustre famelies of Lancastre and Yorke* (1548) ve Raphael Holinshed'in ... *the chronicles of England, Scotlande and Irelande...* (1577) başlıklı kitaplarından oldukça yararlanmıştır. Bu tarihçiler York hanedanının son kralı III. Richard'ı tahttan indirerek taç giyen Henry Tudor'un, yasal kral olduğu savını, İngiltere tarihini kısmen değiştirip, kısmen de kendi amaçlarına uygun bir biçimde yorumlayıp desteklemektedirler. Amaçları Güller Savaşı denilen ve ülkeyi yerle bir eden, kardeşi kardeşe kırdıran o

korkunç içsavaşı bir daha alevlenmemek üzere tarihin derinliklerine gömmektir. Ancak, Richard idamı kesinkes hakeden bir kral olarak gösterilmemektedir, zaten dönemin din öğretisi gözönünde bulundurulduğunda böyle yapılmasının mümkün olmayacağı açıkça görülmektedir. Shakespeare'in vurgulamak istediği, kötü yönetimin ülkede sorunlara, sorunların ise kralın devrilmesine yol açtığı ve sonuçta halkın bundan zararlı çıktığıdır. Yani, ülkede sorunları yaratan kraldır ve bu yüzden tahttan indirilip idam edilmiştir, ancak krala karşı zor kullanılması hiçbir koşulda haklı gösterilemez.

Shakespeare bu iki farklı noktayı birleştirirken pek zorlanmaz; çünkü Elizabeth döneminde kral II. Richard konusunda iki egemen görüş vardır: Birincisi, Richard'ın yasaları hiçe sayarak ülkede bir dizi haksızlıklar yapan ama ufacık bir direnme ile karşılaşınca tahtından feragat eden zayıf bir kral olduğudur ki bu feodal yapının olduğu gibi kalmasını isteyen baronların savunduğu görüştür; öbürü de, soyluların ihanet ettiği bir aziz olduğudur ki bu görüş kralı ülkenin mutlak hakimi kabul eder ve baronlardan krala karşı kesin bir teslimiyet içinde olmalarını bekler.

II. Richard'a ilişkin bu iki çelişik görüşün yansıtıldığı diğer iki kaynak da *The Mirror for Magistrates* ile *Thomas of Woodstock* adlı oyundur. On altıncı yüzyılda yazılmış ve günümüze kadar gelebi'len yapıtlar arasında, yöneticilere nasıl davranmaları gerektiğini öğretmeyi hedefleyen, onlara hiçbir zaman gurura kapılmamalarını öğütleyen, editörlüğünü William Baldwin'in yaptığı ve George Ferrers ile John Skelton'ın da katkıda bulunduğu *The Mirror for Magistrates*⁸ başlıklı yapıtta, kral II. Richard'ın amcası Gloucester Dükünün ruhu, öldürülmesiyle sonuçlanan gözden düşüşünü gururlu kişiliğine bağlar. Shakespeare'in *The Mirror for Magistrates*'i iyi bildiği kesindir. Ancak açıkça görülmektedir ki, Shakespeare kendi oyununda Gloucester Dükünü cinayete kurban gitmiş bir zavallı gibi göstermekte, *The Mirror for Magistrates*'teki yoruma pek katılmamaktadır.

Yukarıda sözü edilenin tersine, Gloucester Düküne sempati ile, kral II. Richard'a da olumsuz bir biçimde yaklaşan birkaç on altıncı yüzyıl yapıtı vardır. Bunlardan en önemlisi, yazarı ve tarihi belli olmayan ancak kesin olarak II. Richard'dan önce yazılmış olduğunu bildiğimiz *Thomas of Woodstock* oyunudur ve II. Richard ile arasındaki benzerlikler Shakespeare'in II. Richard'ı yazarken bu oyundan büyük ölçüde yararlandığını düşündürmektedir. Örneğin, *Woodstock*'taki metinsel tutarsızlıkların hepsi II. Richard'da da bulunmaktadır. Her iki oyunda da Bagot, ikinci perde üçüncü sahnede İrlanda'ya gider;

⁸ Baldwin, William, *A Mirror for Magistrates*, Ed. Lily B. Campbell, Cambridge: Cambridge UP, 1938.

üçüncü perde ikinci sahnede Bristol'da idam edilir, dördüncü perde birinci sahnede yine karşımıza çıkar. Kralın dostları hakkındaki yakınlıkların dozu ve niteliği her iki oyunda da birbirlerine oldukça benzer. ⁹

Aslında gerçek Gloucester Dükü, *Woodstock* oyunundaki iyi kalpli, yumuşak kişiden çok farklıdır. O, acımasız, ihtiraslı, kendi çıkarlarından başka hiçbir şey düşünmeyen, sürekli kral aleyhine çalışan bir insandır. ¹⁰ Bu nedenle, Shakespeare'in Gloucester'i iyi bir insan olarak çizmesinin, II. Richard'ın olumsuz yönlerini göstermek ve böylelikle de tahttan indirilmesinin gerekli olduğunu vurgulamak kaygısından ileri geldiği söylenebilir. II. Richard sevilen bir soylunun acımasızca öldürülmesi sonucu başgösteren anlaşmazlıklarla başlarken, başarısız bir yöneticinin ülkesine verdiği zararın boyutlarını da ayrıntılı bir biçimde göstermeyi hedefleyen bir oyundur. Oyun başladığında, ülkenin tek hakimi kral II. Richard, amcası Gloucester Dükünün Mowbray tarafından öldürüldüğünü ileri süren Bolingbroke ile Mowbray arasındaki anlaşmazlığı çözüme kavuşturmaya çalışmaktadır. Richard, bir kral olarak düklerden anlaşmazlığa bir son vermelerini ister ama ne Bolingbroke ne de Mowbray onun bu isteğine boyun eğmez. Richard'ın soylular üzerinde hiçbir etkisi olmadığı daha oyunun başında ortaya çıkmaktadır. Dahası, soyluların kralın adaletini kabul etmeyip sorunu düello ile çözmek istemeleri Richard'ın yargı gücünü yitirdiğini göstermektedir.

Oyunun ikinci sahnesinde Gloucester Düşesi ile Gaunt arasındaki konuşmada Gloucester Dükünün öldürülmesinde Richard'ın parmağının bulunduğu ima edilmektedir. Kralın üçüncü sahnede Bolingbroke ve Mowbray'ı sürgüne göndermesi de ayrı bir haksızlıktır çünkü her iki dük de davasında haklı olan kişinin yapılacak düelloyu Tanrı'nın yardımı ile kazanacağına ve böylelikle haklı ve haksızın belirleneceğine inanmaktadırlar. Ancak bu umutları suya düşer, çünkü kullarının düello yolu ile adaleti sağlama isteklerini kabullenen Richard daha sonra bu izni geri alarak ülkenin tüm yetkilerini elinde tutan mutlak hakimi olduğunu gösterir. Oyunun açılış sahnelerinde ülkenin tek hakiminin aldığı keyfi kararlara soyluların tepkileri incelenir; bu noktadan yola çıkılarak Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisinin nasıl olması gerektiği araştırılır ve hatalı davranan krallara karşı halkın ayaklanacağı mesajı verilmeye çalışılır.

Kral II. Richard'ı çok kesin bir dille eleştiren *Woodstock*'tan oldukça yararlanan Shakespeare'in de temelde II. Richard'a karşı bir tutum içinde olduğu görülmektedir. Bir yüzyıla yakın bir süre İngiltere'nin

⁹ Bullough, s. 358.

¹⁰ Green, V.II.II., *The Later Plantagenets*, Edward Arnold, London, 1955. s. 225.

içsavaşla çalkalanmasına neden olan bu krala Shakespeare'in karşı olması garipsenmemelidir, çünkü onun amacı savaşların kötülüğünü vurgulamak ve aynı zamanda bu savaşlara son veren 'Tudor hanedanını yüceltmektir. *II. Richard* oyununda soylular tarafından krala ülke yönetiminde başarısız kaldığı, güçlü ve bilge bir kişilik sergileyemediği, halkına değer veren iyi bir önder olamadığı, ülkesini sevmeyen, tam tersine kişisel çıkar peşindeki insanları kendisine danışman olarak seçtiği yolunda suçlamalar yöneltilmektedir. Soyluların bu suçlamaları kral ile aralarında egemenlik çatışması olduğunu açıkça göstermektedir. Ortaçağın feodal toplum yapısının bozulmadan sürdürülmesini amaçlayan soylular bu yolla kral üzerindeki egemenliklerini kanıtlamaya çalışırlar. Buna karşın Richard artık güçlenmeye başlayan merkezi otoriteyi simgelemektedir. Bu iki güç arasındaki çatışmanın ilk raundunu düello eden soyluları sürgüne göndermekle Richard kazanır ve ülkenin mutlak hakimi olduğunu herkese kabul ettirir. Ancak, kralın ülkeyi yönetim biçimine değinmekle, Shakespeare, zaten kuramsal olarak uzun bir süredir zihinleri meşgul eden, iyi bir yöneticinin nasıl olması gerektiği tartışmasını tiyatro sahnesine aktarmaktadır. Böylece, oyun öğretici bir kimliğe bürünmekte, dönemin ve gelecek kuşakların yöneticilerinin ders almaları gereken bir ibret tablosu oluşturmaktadır.

Shakespeare, oyunda krala öğüt veren, ülke için çalışması gerektiğini elinden geldiğince ona anlatmaya çalışan bir kişiye gereksinim duyar ve bu görevi Richard'ın amcalarından Gaunt'a yükler. Gaunt, kardeşi Gloucester'in Richard tarafından öldürülmesi konusunda sessiz kalarak kralın dokunulmazlığı ilkesini savunduğunu gösterirken gerçek bir kralın nasıl davranması gerektiğini de anlatmaktadır. Richard, Gaunt'u dinlemeyerek kulaklarını iyi ve yararlı her türlü öğüde tıkar. Gaunt gibi iyi bir kişi ile yan yana konulduğunda Richard'ın, özellikle oyunun ilk yarısında, oldukça olumsuz bir biçimde çizildiği daha iyi görülür.

Kralın ülkeyi nasıl bir karmaşanın eşiğine getirdiği, halkın ne denli büyük bir huzursuzluğun içinde bulunduğu ünlü b sinde açıkça anlatılır. Shakespeare, sıradan insanların temsilcisi bahçıvanın ağzından başıbozuk yönetimlerin ülkeyi ateşe atmasına toplumun izin vermeyeceğini söylemektedir. Gücün Richard'dan Bolingbroke'a geçmesi gereklidir. 'Toplumsal tüm kesimleri varlıklar zincirinin korunması gerektiği tezi ile zorba krala karşı çıkan asi Bolingbroke'u desteklemektedir. Bolingbroke eline geçen bu olanağı çok iyi kullanır. Richard'ın İrlanda savaşını finanse etmek için el koyduğu mirasını kurtarmak amacıyla sürgünden döndüğünü söyler. Bolingbroke, mirasın babadan oğula geçen bir hak olduğunu ve bu kuralın kral tara-

findan bile bozulamayacağını savunur. Richard'ın, ölen amcası Gaunt'un mallarına el koyması soyluları huzursuz etmiştir. Onlara göre, kralın bu tutumunu sürdürmesi ülkedeki derebeylik sistemini yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakacaktır.¹¹ Bu korku, soyluları, korumaya kararlı oldukları düzenin sürekliliğini savunan Bolingbroke'u desteklemeye iter.

Bolingbroke'un yıktığı sistemin en ateşli savunucusu kuşkusuz Richard'dır. Bu kimlik ona Tanrı tarafından verilmiştir:

Fırtınalı denizlerin tüm suları bile
Krala sürülen kutsal yağ çıkartamaz,
Hiçbir ölümlü tahttan indiremez
Tanrının vekilini.

İrlanda seferi dönüşü söylediği bu sözleri işitenlerde Richard'ın işgal ettiği makama sonsuz güven duyduğu ve hatta kendisine karşı halkın büyük desteğini sağlayan Bolingbroke'u bu inancıyla silikleştirdiği duygusu uyanır. Ancak, artık salt inancın yeterli olmadığı bir aşamaya gelinmiştir. Richard'da ise inançtan başka bir şey yoktur, askerleri kaçmış, ordusu dağılmıştır. Richard hiçbir zaman yönetimde etkin, güçlü bir kral olamamıştır. Babasından miras kalan kutsal kimliği, düzenlediği görkemli törenler ve güzel giysileri, yığınları yönetmeye yetmemektedir; çünkü bunlar yalnızca gösteriştir. Görkem olmadan ülke yönetilebilir ama halk tarafından desteklenmeyen, ordu toplayamayan kral bir hiçtir. Kralı güçlü kılan halkın desteği ve ordudur. İrlanda dönüşü Richard bu iki destekten de yoksun olduğunu görür. Elinde asa, başında taç, kral rolü oynayan bir aktör gibidir. Dış görünüş olarak krala benzemektedir, ama kralı kral yapan özelliklerden yoksundur. Tanrı tarafından seçildiği inancının hiçbir önemi kalmamıştır; çünkü karşısında kendisi gibi düşünmeyen Bolingbroke, ordusu ile durmaktadır.

Shakespeare, Richard'ın karşısına gerçekçi, hiç de abartılı olmayan, Richard'a oranla donuk ve ruhsuz ama ne istediğini bilen ve tuttuğunu koparan, tıpkı bir işadamı gibi davranan Henry Bolingbroke'u koyar. Richard'ın olumsuz yönlerinin ön plana çıkarıldığı oyunun birinci yarısı ister

hard'dan daha iyi bir kral olacağını düşündürür. Amacının ülkedeki kokuşmuşluğu gidermek, haksızlıkları ortadan kaldırmak, krala yakın bir-iki kişinin ülkeyi yönetmesine engel olmak olduğunu söyleyen Bolingbroke İngiltere'nin yeni umududur. Halk onun gibi birinin yönetiminde kimseden haksız vergi alınmayacağını, değersiz insanların

¹¹ Omstern, Robert, *A Kingdom for a Stage*, Cambridge: Harvard UP, 1972. s. 91.

ülkenin

rının kurmuş olduğu düzenin alt üst edilmeyeceğini düşünür. Ne var ki, sürgünden sadece hakkı olanı almak için İngiltere'ye döndüğünü ileri süren, halkın genel arzusu üzerine ve Richard'ın zayıflığından yararlanarak IV. Henry ünvanı ile tahta çıkan Bolingbroke'un yasal kral-lara özgü ayrıcalıkları elde etmesi huzurlu bir yönetimin ilk koşuludur. Her ne kadar yetenekleri ve halkın ve soyluların onayı tahta layık olduğunu gösterse de, krallık makamının özünde bulunan otoriteye kavuşmaksızın gerçek anlamda kral olamayacaktır. Shakespeare'in hiçbir zaman gözardı edemeyeceği gerçek, yasal kralın dokunulmazlığıdır. 1571 yılında kiliselerde okunmak üzere hazırlatılan "Homily"lerde uzun uzadıya değinilen ve aynı zamanda devletin resmi politikası olan bu dinsel öğretiyi Shakespeare mutlaka çok iyi biliyor ve destekliyordu. Öyleyse Shakespeare kralı öyle çizmelidir ki, II. Richard'ın davranışları hem ondan uzaklaşmamıza neden olmalı ve kuzeni Bolingbroke'un başlattığı isyanı anlayabilmemizi sağlamalı, hem de ondan tamamiyle nefret etmemizi engellemelidir. İşte bu nedenle, yazar oyunun ikinci yarısında Richard'ın kişiliğinin insani yönünü ön plana çıkarmaktadır ve bu amaçla yine bazı tarihi gerçekleri çarpıtmaktadır. Bunların en önemlisi Richard'ın idam edildiği 1399 yılında 11 yaşında olan karısı Isabel'i yetişkin bir insan yapmakla kral ve kraliçenin evliliklerini göstermek, Richard'ın da acı çeken, üzülen, ağlayan, etten ve kemikten bir insan olduğunu anımsatarak onu daha sempatik bir karakter haline sokmaktır. Bolingbroke zor kullanmadan, gelenekleri ve yasaları çiğnemedi, krallığın tanrısal seçim ve miras yolu ile babadan oğula geçtiği düşüncesine zarar vermeden kral olmak istemektedir. Bütün bu çabalar tacının geleceğini güvence altına almaya yöneliktir. Northumberland ve York gibi etkin soyluların desteğini almış olması-na karşın, yasal yoldan tahta geçmediğinden, çıkabilecek en ufak hoşnutsuzluğun tüm ülkeye yayılacağını bilir.

Bolingbroke'un önünde böylesi zorlukların bulunmasının yanı sıra, oyunun başından bu yana olumsuz bir ışık altında ele alınan Richard, türlü entrikalar sonucu tacını kaybeden zavallı kral konumuna yükselir. Richard'a karşı beslenen duyguların acımaya dönüşmesiyle Bolingbroke'a karşı tutum da değişir. Bolingbroke, daha tahta çıkmadan bir kral gibi davranmakla tepkileri üzerine çekmiştir. Hiçbir yetkisi olmadığı halde Richard'ın dostları Bushy ve Greene'i idam ettirmesi, Richard'ın tahttan feragat ettiğini bildirmesiyle "Tanrı adına tahta çıktığını" ilan etmesi affedilecek davranışlar değildir. Dolayısıyla, IV. Henry yönetiminin yasallık arayışlarının başarılı olması ve Tanrının temsilcisini tahttan indiren zorba yönetim damgasını silmesi gerçekten çok zordur.

Yasallık arayışı Elizabeth dönemi İngilteresinde üzerinde çok durulan bir konudur, çünkü taht üzerinde en çok kimin hak sahibi olduğu, evlilikler sonucu belirlenmektedir. Lancaster ve York hanedanlarının İngiltere tahtı üzerindeki hak arayışları nedeniyle çıkan Güller Savaşının bir yüzyıla yakın bir süre devam etmesinin nedeni de budur. II. Richard'ın dedesi III. Edward'ın oğulları arasındaki karmaşık ilişki incelendiğinde bu savaşın neden bir türlü sona ermediği anlaşılacaktır. III. Edward'ın yedi oğlu vardır. Bunlardan en büyüğü Black Prince savaşta ölünce III. Edward'ın ölümüyle boşalan tahta, Black Prince'in oğlu ve tacın yasal sahibi II. Richard geçer. Henry Bolingbroke'un tahta el koymasıyla yönetime gelen Lancaster hanedanı ise hiçbir zaman tahtın gerçek sahibi olamaz, çünkü Bolingbroke'un babası John Gaunt'un yaşça kendisinden daha büyük bir erkek kardeşi vardır. Bu kardeşin soyundan gelen bir kız çocuğu III. Edward'ın bir başka oğlu olan York Dükünün soyundan gelen Edmund Mortimer ile evlenir. Bu iki kuzenin evlenmesinden doğan çocuklar doğal olarak taca, Lancaster hanedanından daha yakındırlar. İşte bu nedenle Lancaster hanedanının güçlü kralları IV. ve V. Henry'lere bile isyan etmeyi göze alanlar ortaya çıkmıştır. Tudor hanedanının kurucusu olan ve Lancaster hanedanından gelen Henry Richmond ise ancak York hanedanının tahta en yakın varisi Elizabeth ile evlenerek yasal varis olduğunu ilan edebilir ve ancak bu yolla ülkedeki iç savaşa son verebilir. Ne var ki, gösterilen bu özene karşın taca VII. Henry'den daha yakın olduklarını söyleyen Perkin Warbeck ve Lambert Simnel gibi insanlar ortaya çıkmıştır.

Ülkedeki huzursuzluğun hiç dinmediğini gören Shakespeare, geçmiş taht kavgalarından örnekler vererek halkı olası bir içsavaş tehlikesine karşı uyarmak isteğiyle *II. Richard*'ın da aralarında bulunduğu tarih oyunlarını yazmıştır.

M. Hamit Çalışkan

KİŞİLER

JOHN GAUNT' (Kral III. Edward'ın oğlu ve Kral II. Richard'ın amcası, Lancaster Dükü)
 YORK DÜKÜ (Edmund Langley, Kral III. Edward'ın oğlu ve Kral II. Richard'ın amcası)
 YORK DÜŞESİ (Joan)
 GLOUCESTER DÜŞESİ (Eleanor, Kral Richard'ın bir başka amcası olan 'Thomas Woodstock'ın dul karısı)
 KRAL II. RICHARD
 ISABEL (Kral II. Richard'ın karısı)
 THOMAS MOWBRAY (Norfolk Dükü)
 HENRY BOLINGBROKE (Hereford Dükü, John Gaunt'ın oğlu, daha sonra Kral IV. Henry)

Kral Richard'ı Destekleyenler:

AUMERLE DÜKÜ (Edmund, York Dükünün oğlu)
 SALISBURY BEYİ (John de Montagu)
 SURREY DÜKÜ ('Thomas Holland)
 CARLISLE PİSKOPOSU ('Thomas Merkes)
 WESTMINSTER RAHİBİ (William Colchester)
 SIR STEPHEN SCROOPE
 SIR WILLIAM BAGO'T
 SIR JOHN BUSHY
 SIR HENRY GREENE

Bolingbroke 'u Destekleyenler:

NORTHUMBERLAND BEYİ (Henry Percy, Bolingbroke'un kuzeni)
 HENRY PERCY, ("Hotspur", Northumberland Beyi'nin oğlu)
 LORD ROSS
 LORD WILLOUGHBY

LORD FITZWATER

BİR LORD (Bolingbroke'un tahta çıkışında hazır bulunan
bir başka lord)

SIR PIERCE EXTON

TEŞRİFATÇI

İKİ GÖREVLİ

LORD BERKELEY

GALLİ YÜZBAŞI

BAHÇIVAN

BAHÇIVAN YARDIMCILARI

NEDİMELER (Kraliçe İsabel'in hizmetinde)

HİZMETKÂR (York Dükü'nün)

HİZMETKÂR (Sir Pierce Exton'ın)

GARDİYAN (Pomfret Kalesi zindanının)

BİR SEYİS (Daha önce Kral Richard'ın hizmetinde)

Diğer LORDLAR, SUBAYLAR, ASKERLER, GÖREVLİLER

I. PERDE

I. SAHNE

(İçeri KRAL RICHARD, JOHN GAUNT, SOYLULAR ve HİZMETKÂRLAR girer.)

RICHARD

Yaşlı John Gaunt, soylu Lancaster,
Andına ve verdiğin söze sadık kalarak,
Cüretkar oğlun Henry Hereford'ı,
Norfolk Dükü 'Tomas Mowbray'ın
Bir hain olduğu yolundaki o korkunç suçlamalarını
Kanıtlaması için getirdin mi?
Zamanımız olmadığından dinleyememiştik.

GAUNT

Getirdim Kralım.

RICHARD

Ayrıca söyle, öğrenebildin mi,
Bu suçlamaları eski bir anlaşmazlık nedeniyle mi,
Yoksa her iyi yurttaşın yapması gerektiği gibi,
Dükün bir ihanetini gördüğü için mi, yöneltiyor?

GAUNT

Bu konuda ondan edindiğim bilgiye göre,
Dükün, siz efendimizi hedef alan
Tehlikeli bir komplo içinde olduğunu öğrenmiş,
Eskiden gelen bir kırgınlık söz konusu değil.

RICHARD

Öyleyse çağının ikisini de huzurumuza.
Yüz yüze gelsinler, biz de hem suçlayanın,
Hem suçlananın verecekleri ifadeleri dinleyelim.
İkisi de gururlu, ikisi de öfkeli.
Gürlüyorlar deniz gibi, ateş gibiler, kanları kaynıyor.

(İçeri BOLINGBROKE ve MOWBRAY girer.)

BOLINGBROKE

Tanrıdan yüce kralımıza, iyi yürekli efendimize
Uzun ve mutlu bir gelecek dilerim.

MOWBRAY

Efendimiz, her yeni gün daha fazla mutluluk getirsin size,
Ta ki yeryüzünün bu şansını kıskanan gökler
Tacınızı ölümsüz kılana dek.

RICHARD

İkinize de teşekkür ediyoruz.
Ancak karşımıza geliş nedeninizden
Yalnızca birinizin içten olduğu anlaşılıyor.
Kısacası, birbirinizi krala ihanetle suçluyorsunuz.
Kuzen Hereford, Norfolk Dükü Thomas Mowbray'e
Yönelttiğin suçlama nedir?

BOLINGBROKE

Tanrı şahidimdir ki, yüce huzurunuza
Kralına sevgiyle bağlı,
Onun güvenliğinin üzerine titreyen
Ve hiçbir alçakça düşünce beslemeyen bir kul olarak geldim.
Ve şimdi Thomas Mowbray, sana dönüyorum.
İyi dinle söylediklerimi
Çünkü söylediğim her sözün doğruluğunu
Ya bu dünyada bileğimin gücü ile kanıtlarım,
Ya da ruhum öte dünyada hesabını verir.
Sen bir hain, bir alçaksın.
Ne bulunduğun yere layıksın, ne de yaşamayı hak ediyorsun.
Çünkü gökyüzü ne kadar güneşli ve berrak olursa
Bulutlar o kadar çirkin görünür.
Ve işte, herkes duysun diye
Adi bir hain olduğunu suratına bir kez daha haykırıyorum.
Ve eğer efendim izin verirse

Her zaman haklının yanında olan kılıcımın
Söylediklerimi hemen şu an kanıtlamasını diliyorum.

MOWBRAY

Sakin konuşmam içten olmadığımı düşündürmesin size.
Bir mahalle kavgası değil ki, bu iş daha büyümeden,
Konuşup tartışarak sorun çözümlensin.
Alevlenen kanımızı ancak ölüm soğutur.
Yine de sabırlı değilim susup hiç ses çıkarmayacak kadar.
Öncelikle siz efendimize olan derin saygım
Sözlerimi mahmuzlayıp, kamçılamaktan alıkoyuyor beni.
Soylu kanınızdan olduğuna aldırmadan
Suçlamasını iki misli şiddetle tıkıyorum boğazına,
Meydan okuyor ve tükürüyorum suratına,
Alçak, korkak ve yalancı diyorum ona.
Bu sözlerimi kanıtlamak için,
Onunla her yerde savaşmaya hazırım.
Alplerin karlı yamaçlarına tırmanmak
Ya da kimsenin ayak basmadığı başka bir yere gitmek
gerekse bile
Onunla yorgun argın savaşmaya razıyım.
O an gelene kadar şu sözlerim sadakatimin göstergesi olsun:
Söylediklerinin bir kelimesi bile doğru değil.

BOLINGBROKE

Seni korkudan tir tir titreyen ödle,
Kralla akrabalığımı bir yana bırakarak,
Soylu kandan geldiğimi unutarak
Eldivenimi yere atıyorum, işte.
Saygı değil korku görmezlikten gelmene neden oluyor onu.
Eğer suçluluk duygusu içinde biraz olsun cesaret bıraktıysa
Eğil de al onurumun simgesini.
Eldivenim ve tüm şövalyelik kuralları üzerine and içerim ki,
Teke tek dövüşerek, sana yönelttiğim suçlamaları
Ve aklına gelebilecek tüm öbür suçlarını kanıtlayacağım.

MOWBRAY

Eldivenini alıyorum ve Kralımın omzuma dokundurarak
Beni şövalye yaptığı o kılıç üzerine and içiyorum ki,
Seninle şövalyelik kuralları uyarınca karşılaşmaya hazırım.
Ve atımdan sağ inemeyeyim hainsem ya da alçakça savaşırsam.

RICHARD

Kuzenimiz ne ile suçlamaktadır Mowbray'i?
Hakkında kötü düşünmemiz için
Suçunun çok korkunç olması gerek.

BOLINGBROKE

Söylediklerimin doğruluğunu yaşamımla kanıtlayacağım.
Mowbray, siz kralımın askerlerinin maaşı olan
Sekiz bin altını zimmetine geçirdi
Ve bu parayı adi bir hain, bir alçak gibi
Uygunsuz yerlerde kullandı.
Dahası şunu da söylüyorum
Ve dünyanın neresinde olursa olsun
Düello ederek kanıtlarım ki,
Geçen on sekiz yılda
Bu ülkede yaşanan ihanetlerin tümü
Alçak Mowbray'in başının altından çıkmaktadır.
Dahası o iğrenç canını alarak kanıtlayacağım ki,
Bu ödleğ hain, soylu Gloucester Dükünün
Ortadan kaldırılmasını da planladı.
Dükün düşmanlarıyla birlik oldu,
Arkasından da adi bir korkak gibi
Masum kanını dökerek canını aldı.
Dökülen bu kan Habil'in haykırışları gibi
Benden adaleti yerine getirmemi istiyor.
Ünvanım üzerine ând içerim ki,
Ya bunu kanıtlarım ya da bu uğurda ölürüm.

RICHARD

(*Kendi kendine.*)

Ne kadar da yükseklerde dolaşıyor!
Thomas Norfolk ne diyorsun buna?

MOWBRAY

Efendimiz, lütfen yüzünüzü çevirip kulaklarınızı tıkayın da,
Şöyünüzün yüzkarası olan bu sefil yaratığa,
Tanrının ve iyi yürekli insanların
Yalancılardan ne denli iğrendiğini söyleyeyim.

RICHARD

Mowbray, gözümüz ve kulaklarımız tarafsızdır.
Değil amcamın oğlu,

Kardeşim, hatıra tahtımın varisi bile olsa,
 Asamın üzerine and içerim ki,
 Soylu kanıma olan yakınlığı
 Kesinlikle ayrıcalıklı kılmayacaktır onu.
 Şaşmaz adaletimden onun için ödün vermem.
 O da senin gibi kulumuzdur Mowbray,
 İzin veriyorum, çekinmeden, açık açık konuş.

MOWBRAY

Pekala öyleyse, Bolingbroke,
 Yalanların yüreğinin ta derinlerinden geliyor.
 Sözüünü ettiğin paranın üçte birini
 Calais'de, kralımın askerlerine dağıttım,
 Geri kalanını, kralımın isteği üzerine
 Kraliçemizi getirmek için Fransa'ya gittiğimde
 Cebimden harcadığım o yüklü paraya karşılık alıkoydum.
 Yala bakalım tükürdüğünü!
 Gloucester'ın ölümüne gelince,
 Onu ben öldürmedim, hatta bu yüzden
 Krala bağlılık yeminimi çiğneme utancını yaşadım.
 Siz, düşmanımın onurlu babası,
 Soylu lordum Lancaster,
 Bir kez pusu kurarak hayatınıza kasdetmiştim.
 Vicdanım halâ sızlıyor bu yüzden;
 Ama daha sonra itiraf edip affınızı diledim
 Ve umarım bağışladınız beni.
 Suçsa, suçum budur. Öbür suçlamalara gelince,
 Hepsi bir sefil alçağın, adi bir hainin,
 Bir dönemin nefretinin ürünleri.
 Bütün bunların yalan olduğunu açıkça ilan ediyor
 Ve bu kibirli hainin ayaklarına
 Eldivenimi atarak, kendisine meydan okuyorum.
 Sadık bir soylu olduğumu
 Bu lafları söyleyenin kanını dökerek kanıtlayacağım.
 Bu nedenle siz efendimizin bir an önce
 Düello gününü saptamanızı yürekten diliyorum.

RICHARD

Öfkeli soylular, söylediklerime kulak verin:
 Bu kavgayı kan dökmeden sona erdirelim.
 Doktor olmasak da budur reçetemiz.
 Derin kin derin yaralar açar;

Unutun, affedin, barışın ve anlaşın -
 Doktorlar bu ayda kan kaybını sakıncalı buluyorlar!
 Sevgili amca, başladığı yerde bitsin bu iş.
 Biz Norfolk Dükünü yatıştıralım, sen de oğlunu.

GAUNT

Arabuluculuk yaşıma yaraşacak.
 Oğlum at yere Norfolk Dükünün eldivenini.

RICHARD

Hadi Norfolk sen de onunkini at.

GAUNT

Haydi Harry, haydi.
 Bir oğul yineletmez babasının isteğini.

RICHARD

Norfolk, at yere! Emrediyoruz. Seçeneğin yok.

MOWBRAY

Yüce efendimiz, ayaklarınıza atıyorum, ama kendimi.
 Canım sizindir ama onurumu lekeletmem:
 Size olan sadakatimi canımı vererek kanıtlarım
 Ama lekesiz adım ölsem bile mezar taşıma yazılır.
 Bu nedenle onurumun kirlenmesine izin veremem.
 Onurum lekелendi, suçlandım, hakaret edildi bana,
 Zehirli iftira mızrağı ruhumu deldi.
 Yaramı sağaltacak tek merhem
 Bu zehri saçanın kanıdır.

RICHARD

Öfkenin dinmesi gerek.
 Ver eldiveni. Aslanlar leoparları sindirir.

MOWBRAY

Evet ama ehlileşemezler.
 Düellodan vazgeçerim, bu utancı benden alırsanız.
 Efendimiz, insanın en büyük hazinesi
 Lekesiz adıdır. Bir çekip aldınız mı bunu,
 Geriye kalan boyalı çamurdur.
 Efendisine sadık bir yürek
 Tıpkı on kilit altında tutulan bir mücevher gibidir.

Onurum yaşamımdır - birbirlerinden ayrılamazlar.
 Alın onurumu, ölürüm ben.
 Öyleyse efendimiz, bırakınız onurumu temizleyeyim
 Onurumla yaşar, onurum için ölürüm.

RICHARD

Kuzen sen başla. At eldiveni.

BOLINGBROKE

Tanrım, koru beni böylesine korkunç bir günahıtan!
 Babamın gözü önünde nasıl böyle aşağılanırım,
 Ya da soylu kanımı nasıl bir ödleğ gibi lekelerim?
 Dilimi dişlerimle parçalarım
 Onurumu böylesi utanç verici bir haksızlıkla
 Ya da adi bir anlaşma ile yaralamasına fırsat bırakmadan
 Ve utanmaz Mowbray'in suratının tam ortasına tükürüp atarım!

RICHARD

Biz rica etmeye değil, emretmeye geldik dünyaya; ~
 Madem barıştıramıyoruz sizleri
 Hazır olun Coventry'de, Saint Lambert günü,
 Onurunuzu yaşamınız pahasına korumaya.
 Orada kılıçlarınız ve mızraklarınız
 Giderek büyüyen anlaşmazlığınızı sona erdirecek.
 Madem sizleri barıştıramıyoruz
 Tanrı düelloda haklının kazanmasını sağlayacak.
 Teşrifatçı, görevlilere düello hazırlıklarına başlamaları
 söylensin.

(Çıkarlar.)

II . SAHNE

(İçeri JOHN GAUNT ve GLOUCESTER DÜŞESİ girer.)

GAUNT

Senin feryatlarından çok
Woodstock ile aramdaki kan bağı
Onu öldüren katilleri aramaya itiyor beni;
Ama madem düzeltmeye gücümüzün yetmediği bu suçu,
Katilleri cezalandırabilecek kişinin kendisi işledi,
O zaman davamızı, zamanı geldiğinde
Suçluların kafalarına intikam ateşi yağdıracak
Tanrıya havale edelim.

GLOUCESTER DÜŞESİ

Neden kardeşinin öldürülmesi sende
Daha ateşli duygulara yol açmıyor?
Kanının tüm sıcaklığını kaybedecek denli yaşlandın mı?
Edward'ın yedi oğlu, ki bunlardan biri de sensin,
Onun kutsal kanının bulunduğu yedi beden
Ya da tek bir kökten çıkan yedi dal gibidir.
Bazıları doğal süreç içinde kurudu;
Bazı dalları Kader kesti;
Ama sevgili efendim, hayatım, Gloucester'ım, 'Thomas'ım,
Edward'ın kutsal kanını taşıyan bu beden,
Bu soylu kökün umut veren dalı,
Onu çekemeyen bir el, bir katilin kanlı baltası ile
Parçalandı ve içindeki tüm değerli sıvı döküldü;
Bu dal kesildi, bahar tazeliğindeki tüm yaprakları kurudu.
Ah Gaunt, onun kanı senin de kanındı!
Sana biçim veren o yatak, o rahim,
O insan, o kalıp, ona da can vermişti.
Ve halâ yaşıyor ve nefes alıyor olsan bile,
Onunla birlikte sen de öldürüldün.
Babanın bir kopyası olan
Zavallı kardeşinin öldürülmesine ses çıkarmamakla
Babanın öldürülmesine razı oluyorsun.
Sabır deme, Gaunt. Çaresizliktir bu!
Kardeşinin intikamını almamakla
Kendi yaşamını korumasız bırakıyorsun,
Katile seni öldürmenin yolunu gösteriyorsun.
Sıradan insanlarda sabır diye nitelenen bu özellik

Soylularda ödlelik kabul edilir.

Daha ne diyeyim? Kendi canını korumanın en iyi yolu
Gloucester'ının intikamını almandır.

GAUNT

Dava, Tanrının davasıdır - çünkü kocanın ölümüne neden olan,
Tanrının atadığı kişi, onun kutsal yağ ile kutsanmış vekilidir;
Eğer haksızsa, bırak Tanrı alsın intikamı,
Ben hiçbir zaman onun vekiline el kaldıramam.

GLOUCESTER DÜŞESİ

Öyleyse kime başvurayım?

GAUNT

Tanrıya. Dulların koruyucusu ve kollayıcısına.

GLOUCESTER DÜŞESİ

Ben de öyle yaparım. Elveda yaşlı Gaunt.
Sen kuzenimiz Hereford ile zalim Mowbray'in
Kavgalarını izlemek için Coventry'ye git.
Umarım Hereford'ın mızrağı kasap Mowbray'in
Göğsünü deler de intikamı alınır kocamın!
Bir şanssızlık sonucu kurtulursa ilk saldırıdan
Umarım ağzından köpükler saçan atının beli kırılır
Ve fırlatıp atar yere,
Taşıyamadığı için onca suçu olan Mowbray'i!
Elveda yaşlı Gaunt. Kardeşinin karısı
Üzüntüyü eş seçti ömrünün sonuna dek.

GAUNT

Elveda hemşire - Ben de Coventry'ye gitmeliyim.
Tüm iyilikler yoldaşın olsun!

GLOUCESTER DÜŞESİ

Son bir söz daha!

Üzüntü düştüğü yerden ses getirir,
İçi boş diye değil, ağır olduğundan;
Daha söze başlamadan gitmeye kalkıyorum.
Üzüntü sona ermiş gibi görünse de ermez.
Kardeşin Edmund York'a selamlarımı ilet.
Hepsi bu. -Hayır, hemen öyle ayrılma!
Hepsi bu kadar olsa da öyle çabucak ayrılma -

Aklıma bir şeyler daha gelebilir! Söyle ona - neydi?-

Plashy'e, beni ziyarete gelsin.

Ama hayır, zavallı ihtiyar York için

Boş evler, çıplak duvarlar, hizmetçisiz odalar

Ve ayak sesleri duyulmayan koridorlardan başka ne var orada?

Ona hoşgeldin diyecek iniltilerimden başka?

Selamlarımı ilet - söyle ona gelmesin,

Görmek istemiyorsa her yere sinen acıyı.

Perişan ayrılıyorum buradan ve perişan öleceğim.

Gözyaşları içinde son kez elveda diyorum sana.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri TEŞRİFATÇI ve DÜK AUMERLE girer.)

TEŞRİFATÇI

Lord Aumerle, Harry Hereford silah kuşanmış mı?

AUMERLE

Evet, tepeden tırnağa ve düello alanına girmek istiyor.

TEŞRİFATÇI

Norfolk Dükü neşeli ve kendinden emin,

Meydan okuyanı çağıran borunun çalmasını bekliyor.

AUMERLE

Öyleyse taraflar hazır ve sadece

Kralın gelmesini bekliyorlar.

(Borular çalar ve KRAL, GAUNT, BUSHY, BAGO'T, GREENE ve öbür soylular girer. Oturduklarında içeri silah kuşanmış MOWBRAY ve bir GÖREVLİ girer.)

RICHARD

Teşrifatçı, şurda duran şövalyeye sor,

Silahlarını kuşanarak buraya niçin gelmiş.

Adını öğren ve arkasından da söyle,

Davasının haklılığı için and içsin.

TEŞRİFATÇI

Konuş Kral ve Tanrı adına. Söyle kimsin,
Ve neden silahlarını kuşanmış gelmişsin.
Kime meydan okuyorsun ve neden savaşıyorsun?
Şövalyelik andın üzerine doğruyu söyle,
Tanrı seni ve cesaretini korusun!

MOWBRAY

Adım Norfolk Dükü Thomas Mowbray,
Andına sadık bir insan olarak geldim buraya-
Dilerim hiçbir şövalye bozmaz bu yemini!-
Tanrım, kralım ve çocuklarıma olan bağlılığımı ve sevgimi
Beni suçlayan Hereford Düküne karşı savunmaya geldim;
Ve Tanrının yardımı ve bileğimin gücüyle kendimi savunup
Onun Tanrıma, kralıma ve bana ihanet ettiğini kanıtlayacağım -
Tanrım doğrunun uğrunda savaşan beni koru!

*(Borular çalınır. İçeri silah kuşanmış BOLINGBROKE
ve bir GÖREVLİ girer.)*

RICHARD

Teşrifatçı, sor bakalım şuradaki şövalyeye;
Kimdir, neden böylesine zırh kuşanıp buraya gelmiş
Ve kuralların gerektirdiği gibi
Davasının haklılığı için yemin ettir.

TEŞRİFATÇI

Adın nedir? Neden buraya, düello alanına,
Kral Richard'ın huzuruna çıkıyorsun?
Kime meydan okuyorsun? Davan nedir?
Gerçek bir şövalye gibi konuş, Tanrı seni korusun!

BOLINGBROKE

Adım Harry Hereford, Lancaster ve Derby.
Buraya, Tanrının yardımı ve bileğimin gücüyle
Norfolk Dükü Thomas Mowbray'ın,
Tanrıya, Kral Richard'a ve bana
İhanet eden tehlikeli bir alçak olduğunu
Kanıtlamak için zırh kuşanıp geldim -
Tanrım haklı davamda koru beni!

TEŞRİFATÇI

Düelloyu yönetmekle görevli
Teşrifatçı ve yetkililer dışında
Canını seven kimse
Alana girmeye yeltenmesin.

BOLINGBROKE

Teşrifatçı, kralımın elini öpmek,
Önünde diz çökmek istiyorum. Mowbray ve ben
Uzun ve yorucu bir yolculuğa çıkmaya kararlı iki kişi gibiyiz;
Bu yüzden izin verin kralın huzurunda
Vedalaşalım dostlarımızla.

TEŞRİFATÇI

Şövalye sizi saygıyla selamlayıp,
Elinizi öpmek ve vedalaşmak istiyor.

RICHARD

Aşağı inip kucaklayacağız onu.
Kuzen Hereford, davanda ne kadar haklıysan
Bu soylu kavgada şansın da o kadar olsun!
Elveda kandaşım - bugün kanın dökülürse
Arkandan sadece yas tutarız, intikamını almayız.

BOLINGBROKE

Kimse arkamdan bir damla gözyaşı dökmesin
Mowbray'in mızrağıyla öldürülürsem!
Bir şahin bir serçe karşısında kendine ne kadar güvenirse
Ben de öyle güveniyorum kendime Mowbray'in karşısında.
Soylu efendim izninizi istiyorum sizden -
Sana da elveda sevgili kuzenim Aumerle -
İkimizden birinin ölecek olmasına rağmen
Canlı, güçlü ve neşeliyim.
Evet, sanki bir şöleneymişim de
Sıra tatlı yemeye gelmiş gibi.
Sen, şu bedenime can veren,
Genç ruhu bende yeniden vücut bulan,
Zafere ulaşmam için bana iki kat güç veren babacığım
Zırhımı dualarınla sağlamlaştırdı,
Kutsamanla mızrağımın ucu öyle sivri olsun ki,
Mowbray'in zırhını balmumunu deler gibi deldin
Ve oğlunun yürekli davranışlarıyla

John Gaunt adı göklere yükselsin.

GAUNT

Tanrı haklı kavganda başarılı kılsın seni!
Savaşırken şimşek gibi hızlı ol;
Kılıcını alçak düşmanın miğferine
Tıpkı korkunç bir yıldırım gibi indir.
Kaynasın genç kanın, kaybetme cesaretini!

BOLINGBROKE

Doğruluğum ve Saint George yardımcı olsun bana!

MOWBRAY

'Tanrı ya da Kader nasıl çizmişse çizsin alın yazımı,
Kral Richard'ın tacına sadık, dürüst ve adil
Bir insan olarak yaşayacak ya da öleceğim.
Hiçbir köle esaret zincirlerini bir kenara atıp
Eşsiz değerdeki özgürlüğünü kucaklarken bile
Rakibimle yapacağım savaşa sevinçten havalara uçarak giden
Ruhum kadar istekli olmamıştır.
Yüce efendim, sevgili lordlar,
Hepinize uzun ve mutlu yıllar dilerim;
Savaşa, eğlenceye gider gibi gidiyorum.
Doğruluktan yana olan insanın yüreğinde kaygıya yer yoktur.

RICHARD

Elveda lordum. Gözlerinden erdem ve cesaretin
Birbirlerinin ayrılmaz parçası olduğu okunuyor;
T'eshrifatçı, düelloyu başlatın.

TEŞRİFATÇI

Harry Hereford, Lancaster ve Derby,
Al mızrağını. Tanrı haklıyı korusun!

BOLINGBROKE

Ben de kaya gibi bir yürekle "Amin" diye bağıryorum!

TEŞRİFATÇI

Bu mızrağı da Norfolk Dükü Thomas Mowbray'e ver.

I. GÖREVLİ

Harry Hereford, Lancaster ve Derby,

Tanrı, kral ve kendi adına savaşır
 Norfolk Dükü Thomas Mowbray'in,
 Tanrıya, kralına ve kendisine
 İhanet içinde olduğunu kanıtlamaya çalışacak,
 Başaramazsa, kendisi hain ve alçak kabul edilecek.

Z. GÖREVLİ

Norfolk Dükü Thomas Mowbray,
 Yenilirse suçlu bulunmak pahasına,
 Kendini savunup, Harry Hereford, Lancaster ve Derby'nin
 Tanrıya, kralına ve kendisine
 İhanet içinde olduğunu kanıtlamak için
 Kendi isteğiyle ve büyük bir yüreklilikle gelmiş
 Başlama işaretini beklemektedir.

TEŞRİFATÇI

Çalınsın borular, şövalyeler, öne çıkın!
(Bir boru sesi duyulur.)
 Durun! Kral asasını yere attı..

RICHARD

Söyleyin miğferlerini çıkarıp mızraklarını bıraksınlar,
 Ve her ikisi de yerlerine dönsün.
 Bizimle gelin ve borular çalınsın,
 Neye karar verdiğimizizi düklere bildirene kadar.

(Borular uzun uzun çalar.)

Yaklaşın, işte verdiğimiz karar.
 Topraklarımızın gençlerin soylu kanlarıyla ıslanmasından
 Ve kardeşin kardeşte açtığı yaraları görmekten hoşlanmıyoruz.
 Kartallar gibi yükseklerde dolaşan gururunuz,
 İhtirasınız ve birbirinizi çekememeniz yüzünden
 Ülkemizin beşiğinde mışıl mışıl uyuyan huzurumuzu
 uyandırdınız.

Öyle ki, gümbürdeyen davullarla,
 Tiz sesli boruların korkunç çığlıklarıyla
 Ve birbirleriyle çarpışan zırhlı atların gürültüsüyle
 Huzurlu ülkemizden tatlı banşı korkutup kaçırdığınız
 Ve bizi kandaşlarımızın kanında yüzme tehlikesiyle
 Karşı karşıya bıraktığınızdan ikinizi de ülkemizden sürüyoruz.
 Sen kuzen Hereford,
 Tarlalarımız yaz mevsiminin bereketini on kez yaşayana kadar
 Yabancı diyarlara sürüldün;

Vaktinden önce dönmenin cezası ölümdür.

BOLINGBROKE

İsteğiniz yerine getirilecek. Tek tesellim şu:
Sizi burada ısıtan güneş benim de üzerimde parlayacak;
Size burada ödünç verdiği altın parıltıları
Sürgünde geçirdiğim günleri aydınlatacak.

RICHARD

Norfolk, seni daha ağır bir ceza bekliyor:
İstemeye istemeye söylüyorum.
Sonsuza değin sürecektir acı sürgün cezası,
Ağır ağır geçen saatlerle azalmayacak.
Asla ülkene dönemeyeceğini söylüyorum,
Uymamanın cezası ölümdür.

MOWBRAY

Ağır bir ceza soylu efendimiz,
Sizin ağzınızdan hiç beklemediğim bir karar.
Siz efendimizden bir ödül hak etmiştim,
Herkesin önünde açılan böylesine derin bir yara değil.
Artık kırk yıldır konuştuğum anadilimi,
İngilizce'yi unutmam gerek;
Artık dilimin bana telsiz bir keman, bir harp
Ya da ustaca yapılmış ama kutu içinde duran
Ya da kutusundan çıkarılsa bile
Çalmasını bilmeyen ellere verilmiş bir çalgı kadar yaran yok.
Dilimi ağzıma, dişlerimin ve dudaklarıma ardına hapsettiniz;
Dil öğrenmedeki yeteneksizliğimi bana gardiyan yaptınız.
Yaşım geçti, bana yabancı dil öğretecek mürebbiye tutmamam;
Ne de öğrenci olabilecek çağdayım.
Eğer anadilimi konuşma hakkım elimden alınmışsa
Kararınız sessiz bir ölümden başka ne olabilir?

RICHARD

Kendine acıman bir şeyi değiştirmesin,
Kararımızı verdik, sızlanmak yarar sağlamaz.

MOWBRAY

Öyleyse sırtımı ülkemin ışığına dönüyor,
Sonsuz gecenin karanlığında yaşamaya gidiyorum.

RICHARD

Dönün geri- Ellerinizi kılıcımızın üstüne koyarak
 Tanrıya olan bağlılığınız adına
 -Çünkü bize olan bağlılığınız sürgün cezanızla sona ermiştir-
 Sürgünde buluşup barışmayacağınıza, görüşmeyeceğinize,
 Asla birbirinize mektup yazmayacağınıza,
 Ya da yan yana gelip ülkenizde birbirinize duyduğunuz
 Nefret fırtınasını dindirmeyeceğinize,
 Şahsımız, yönetimimiz, kullarımız
 Ya da ülkemiz aleyhine planlar yapmayacağınıza,
 İkiniz de yemin edin.

BOLINGBROKE

Yemin ederim.

MOWBRAY

Verdiğim tüm sözleri tutacağıma ben de yemin ederim.

BOLINGBROKE

Norfolk, düşmanım olarak kalacaksın sürgünde!
 Kral düello yapmamıza izin verseydi
 İçimizden birinin ruhu ölümlü bedenimizden ayrılmış,
 Göklerde dolaşıyor olacaktı,
 Şimdi bedenlerimizin sürüldüğü gibi.
 Ülkeden ayrılmadan suçlarını kabul et -
 Zaten yolun uzun, bir de ayağına köstek etme
 Suçlu ruhunu peşinde sürükleyerek!

MOWBRAY

Bolingbroke, eğer bir kez bile ihanet etmişsem
 Adım yaşam defterinden silinsin
 Ve buradan olduğu gibi Cennetten de kovulayım!
 Ne menem biri olduğunu Tanrı da ben de biliyoruz,
 Korkarım çok geçmeden kral da pişman olacak.
 Elveda efendimiz. Artık bu dünyada
 İngiltere hariç her yere gidebileceğim.

(Çıkar.)

RICHARD

Amca, bakışlarında hüznünlü yüreğini görüyorum.
 Üzgün gözlerin oğlunun sürgünde geçireceği yıllardan
 Dördünü sildi;

(BOLINGBROKE'a döner)

Altı soğuk kış sonra dön sürgünden ülkene.

BOLINGBROKE

Bir küçük sözcük ne de uzun bir süre içermekte!
Dört zorlu kış ve dört güzelim bahar
Bir sözle uçuverdi - işte böyledir kralların nefesi.

GAUNT

Efendimize şükran borçluyum, çünkü benim için azaltıyor
Oğlumun cezasından dört yılı -
Ama bunun pek bir yararı yok bana;
Oğlumun çekmesi gereken altı yıllık cezanın
Daha ilk ayı geçmeden, mevsimlerin çarkı dönmeye
başlamadan

Yağı tükenmiş kandilim, donuk ışığım
Sönecek yaşlılıktan, kararacak sonsuz geceyle,
Şu kısa mum yanıp tükenecek,
Kör gözlü Ölüm bırakmayacak oğlumu göreyim.

RICHARD

Amca, öyle deme daha uzun yıllar yaşayacaksın.

GAUNT

Ama, Kralım, sen bir dakika bile ekleyemezsin ömrüme.
Günlerimi acıyla kısaltabilirsin,
Ömrümden geceler kopartabilirsin,
Ama bir tek gün bile katamazsın.
Yüzümdeki kırıksıklıkların artmasına katkıda bulunabilirsin,
Ama zamanın oluşturduğu tek bir çizgiyi bile yok edemezsin.
Sözlerinle beni öldürebilirsin ama bir kez öldüm mü,
Karşılığında tacını bile versen bana can veremezsin.

RICHARD

Oğlun meclisin isteği üzerine cezalandırıldı,
Sen de katıldın bu karara;
Öyleyse neden adaletimiz canını sıkıyor?

GAUNT

Tadı güzel olan şeylerin sindirilmesi güçtür;
Yargıç olarak karar vermemi istediniz,
Ama ben baba olarak düşüncelerimi söylemeyi dilerdim.

Kendi evladım değil bir yabancı olsaydı
Onu cezalandırırken daha yumuşak davranırdım.
Taraf tutuyor görünmek istemedim
Ve karanımla kendi hayatımı mahvettim.
Umdum ki, oğluma verdiğim bu sürgün cezasını
Çok ağır bulur bazılarınız. Ama gönülsüz dilimin
Bana bu kötülüğü yapmasına neden oldunuz.

RICHARD

Kuzen elveda. Amca sen de vedalaş;
Altı yıl için sürüyoruz onu, o da gitmek zorunda.

(Borular. KRAL RICHARD ve beraberindekiler çıkar.)

AUMERLE

Kuzen, elveda! Bir daha buralara gelemeyeceğine göre,
Mektup yazarak haber ilet kendinden.

TEŞRİFATÇI

Lordum sizinle vedalaşmıyorum -
Denize varana dek size eşlik edeceğim.

GAUNT

Sözcükleri saklayarak içinde
Neden arkadaşlarının iyi dileklerini karşılıksız bırakıyorsun?

BOLINGBROKE

Sizden ayrılırken söyleyecek söz bulamıyorum;
Oysa cömert olmaktır dilin görevi
T'attığı ayrılık acısını anlatırken.

GAUNT

Üzülüyorsun ama sadece kısa bir süre buradan ayrı kalacaksın.

BOLINGBROKE

Ancak bu süre içinde neşe değil, üzüntü var.

GAUNT

Altı kış dediğin nedir ki? Çabucak geçer -

BOLINGBROKE

Mutlu olan insanlar için - ama üzüntü on yapar bir saati.

GAUNT

Zevk için çıktığın bir yolculuk say bunu.

BOLINGBROKE

Eğlence kabul edersen rahatlamaz
Buna sürgün diyen yüreğim.

GAUNT

Ağır ağır attığın yorgun adımların,
Eve dönüşünü daha mutlu kılacak.

BOLINGBROKE

Hayır, tersine, her attığım adım
Önem verdiğim her şeyden
Ne kadar da uzaklarda dolaştığımı anımsatacak.
Yabancı ellerde upuzun bir süre
Bir çırak gibi yaşamam gerekmiyor mu,
Sonunda, özgürlüğümü elde ettiğimde,
Üzüntü ustası olmakla övünmem için?

GAUNT

Güneşin aydınlattığı her yer
Bilge kişi için bir liman, bir sığınaktır.
Şöyle düşünmeye zorla kendini:
Zorunluluk kadar iyi bir şey yoktur.
Kralın seni değil,
Senin kralı sürgüne yolladığını düşün.
İnsan daha fazla etkilenir
Üzüntüye isteksiz katlanırsa.
Hadi git, kralın seni sürmediğini,
Ün kazanman için benim seni yolladığımı varsay;
Ya da ülkemizde vebanın kol gezdiğini
Ve hastalığın bulunmadığı bir ülkeye kaçtığını düşün.
Önem verdiğin ne varsa
Ayrıldığın değil, gittiğin yerde olduğunu düşle.
Şakıyan kuşları müzisyen,
Üzerinde yürüdüğün çimleri saray,
Çiçekleri birer güzel kadın ve adımlarını dans kabul et.
Hırlayan üzüntü ısırmasın, eğer kişi önemsemez, hafife alırsa.

BOLINGBROKE

Kim tutabilir ki ateşi elinde,

Karla kaplı Kafkasları düşünerek;
 Ya da açlığını bastırabilir
 Gözlerinin önünde bir şölen canlandırarak;
 Ya da çırılçıplak yuvarlanabilir Aralık karında
 Yaz sıcağını düşünerek?
 İyi, güzeli bilmemiz
 Kötüyü çok daha fazla hissetmemize yol açar.
 Üzüntü çok derin olmasa bile
 Açacağı yara hiç kuşku yok azar.

GAUNT

Hadi oğlum, bırak artık uğurlayayım seni
 Senin gibi genç ve haklı olsaydım, sallanmazdım.

BOLINGBROKE

Öyleyse elveda İngiltere toprakları!
 Anam, dadım, bana can veren güzel ülke hoşçakal!
 Nereye gitsem, sürgünde bile olsam
 Gerçek bir İngiliz olmakla övüneceğim.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

*(İçeri bir kapıdan KRAL, BAGOT ve GREENE ve öbür kapıdan
 LORD AUMERLE girer.)*

RICHARD

Evet gördük. Kuzen Aumerle,
 Mağrur Hereford'a nereye kadar eşlik ettin?

AUMERLE

Hereford'la anayola kadar yürüdüm
 Ve orada ayrıldım ondan.

RICHARD

Söyle bakalım, ne kadar ayrılık gözyaşı döktünüz?

AUMERLE

İnanın, ben hiç ağlamadım -
 Yüzümüzü acımasızca kırbaçlayan poyraz

Gözümdeki yaşı uyandırdı da,
Şans eseri kuru vedalaşmamıza duygu kattı.

RICHARD

Senden ayrılırken kuzenimiz ne dedi?

AUMERLE

"Elveda" -

Ama benim yüreğim bu sözü kirletmeme elvermediğinden
Kurnazlık edip, derin üzüntü nedeniyle
Konuşamıyormuş gibi yaptım.
Doğrusu, "elveda" sözcüğü
Saatleri uzatıp, kısa cezasına yıllar ekleyecek olsaydı,
Bir dolu elveda duyardı benden.
Ama böyle bir şey olamayacağı için elveda demedim ona.

RICHARD

Kuzen, kuzenimiz o bizim -
Ama sürgün cezası bitip ülkeye dönme zamanı geldiğinde
Akrabamızın arkadaşlarını görmeye gelebileceği kuşkulu.
Bushy, Bagot, Greene, hepimiz gördük
Halka nasıl kur yapıyordu.
Alçakgönüllülüğü ve sadeliği ile
Nasıl da çalışıyordu kalplerini;
Nasıl da bu sefillere iltifatlar ediyor,
Sahte gülücüklerle fukara zanaatkârların
Kalplerini çalmaya çalışıyordu;
Cezasına sabırla katlanıyormuş,
Sanki onların sevgilerini de götürecekmiş gibi davranıyordu.
Beresini bir midyeci kadını selamlamak için çıkardı,
Bir grup sürücü ona iyi yolculuklar diledi,
O da "Sağolun yurttaşlarım, sevgili dostlarım," diyerek
Hemen önlerinde eğiliverdi
Sanki İngilteremiz bizim değil de onunmuş
Tahtın varisi kendisiymiş gibi.

GREENE

Neyse ki gitti - beraberinde bu kaygıları da götürdü!
Şimdi sıra asi İrlanda'da;
Onların yararına olan sizin için kayıp demek,
Bu nedenle gecikmeden önlem alalım ki,
Ellerine fırsat geçmesin.

RICHARD

Savaş ordumuzun başında gideceğiz;
 Sarayda bu kadar çok insan beslediğimiz,
 Herkese cömert davrandığımız için
 Hazinemiz biraz hafiflemiş;
 Halktan yeni vergiler toplamak zorundayız;
 Bu yolla gelecek para sorunlarımızı çözmemize yeter.
 Yetmezse, tahsildarlarımız zenginlerden açık çek toplar,
 Çeklere büyük miktarlarda altın yazıp
 Topladıkları altını arkamızdan yollarlar,
 Çünkü vakit geçirmeden İrlanda'ya gidiyoruz.

(İçeri BUSHY girer.)

Ne haber getirdin Bushy?

BUSHY

Yaşlı John Gaunt çok hasta lordum,
 Birden rahatsızlandı. Acele bir haberci yollamış,
 Siz majesteleriyle görüşmek istiyormuş.

RICHARD

Nerede kalıyor?

BUSHY

Ely'de.

RICHARD

T'anım doktorun kafasına
 Onun hemen mezara girmesine yardımcı olmayı sok!
 Kasalarındaki altınlar
 İrlanda savaşına giden askerlerimiz için kullanılacak.
 Beyler, hadi hepimiz ziyaretine gidelim -
 Dilerim T'anıdan ölmeden önce yetişemeyelim.

HEPSİ

Amin!

(Çıkarlar.)

II. PERDE

I. SAHNE

(*İçeri hasta JOHN GAUNT, YORK DÜKÜ ve
HİZMETKÂRLAR girer.*)

GAUNT

Kral gelmeyecek mi, bu dizginlenemeyen gence
Son öğüdümü veremeyecek miyim?

YORK

Sıkma canını, boşuna nefes tüketme,
Öğütler bir kulağından girip öbür kulağından çıkıyor.

GAUNT

Derler ki, ölüm döşeğinde olanların söyledikleri
Ciddi müzik gibi dikkat gerektirir.
Saatleri sayılı olanlar boşa harcamazlar zamanı,
Acı içinde olanlar doğrudan ayrılmazlar.
Bir daha konuşamayacak olanların sözleri daha önemsenir
Gençliğin ve rahatlığın verdiği gevşeklikle konuşanlardan.
İnsanın sonu yaşamından önemlidir.
Güneşin batması, bir müziğin son notaları
Tatlı bir yiyeceğin son lokması,
Çok eskilerde kalmış ama yine de canlı anılar gibi
Tadını uzun süre korur.
Richard öğütlerime aldırmasa bile
Ölümümün acı öyküsü kulaklarını açabilir.

YORK

Hayır. Daha tatlı seslerle sağır oldu kulağı;
 Bilge insanların bile hoşlandığı yordakçılık;
 Gençlerin her zaman dinlediği
 Açık saçık şiirlerin zehir saçan müziği;
 Ve bizim taklitçi halkımızın aptalca yakıştırmaya çalıştığı
 İtalyan modası ile ilgili haberlerden başka bir şey
 duymuyor kulakları.

En saçma şey bile moda olsa -
 İğrenç olması önemli değil, yeni olduğu sürece -
 Hemen benimsiyor.
 Mantıkla arzular çatışırken öğüdün yararı yok.
 Bildiğini okuyana yol göstermeye çalışma,
 Son nefesini veriyorsun, boşuna nefes tüketme.

GAUNT

Kendimi bir kahin gibi hissediyorum.
 Ölüyorum başına neler geleceğini söyleyerek:
 Uzun süremez neden olduğu bu karmaşa;
 Büyük yangınlar kendi kendilerini tüketirler.
 Ani fırtına hemen diner, hafif yağmur ise uzun sürer.
 Hızlı koşan çabuk yorulur.
 Yemek boğazına takılır çabuk yiyenin.
 İnsan önemsiz zevkler peşinde koşarsa
 An gelir, zevk alamaz hiçbir şeyden.
 Kralların bu yüce tahtı, bu soylu ülke,
 Bu ululuğun yurdu, bu kahraman ada, bu yeryüzü cenneti,
 Doğanın kendini savaşımlardan ve kötülükten
 Korumak için yaptığı bu kale,
 Bu mutlu insanlar ülkesi, bu küçük dünya,
 Diğer ülkelerin kıskançlığına karşı
 Tıpkı doğal bir duvar
 Ya da su dolu hendeğin görevini gören,
 Gümüş renkli denize yerleştirilmiş bu değerli taş,
 Bu kutsal topraklar, bu ülke, bu krallık, bu İngiltere,
 Cesaretleriyle dünyaya korku salan atalarıyla ünlü,
 Hristiyanlık ve şövalyelik adına
 Ülkelerinden çok uzaklara,
 İnatçı Yahudilerin yaşadığı,
 İsa'nın insanlığı kurtarmak için canını verdiği
 Kutsal topraklara kadar giden
 Ve oralarda kazandıkları başarılarıyla ün salmış

Soylu kralların yetiştiği bu rahim, bu ana;
 Bu güzel insanlar ülkesi, bu sevgili ülke,
 Bu dünyadaki saygınlığıyla ünlü ülke
 Sanki onun için kiralık bir çiftlik.
 Bunları söyleyerek ölüyorum.
 Dört yanı engin denizlerle çevrili kayalık sahilleri
 Neptün'ün kıskanç saldırılarına karşı koyan İngiltere,
 Atılan imzalar, verilen borç senetleri yüzünden
 Başını utançtan kaldıramıyor;
 Ülkeler fethetmeye alışkın İngiltere
 Utanç verici bir teslimiyet içinde artık.
 Bilsem bu rezalet ölümümle son bulacak
 Mutlu eder beni yaklaşan ölümü kucaklamak!

(*İçeri* KRAL RICHARD, KRALIÇE ISABEL, AUMERLE,
 BUSHY, GREENE, BAGOT, ROSS *ve* WILLOUGHBY *girer*)

YORK

Kral geliyor. Sert çıkma henüz çok genç,
 Sinirlenen tay daha da huysuzlaşır.

KRALIÇE ISABEL

Soylu amcamız Lancaster'ın sağlığı nasıl?

RICHARD

Ne haber? Yaşlı Gaunt nasıl bugün?

GAUNT

Bu isim ne kadar uydu durumuma;
 Yaşlı Gaunt, yaşlı olduğu için çökmüş.
 Üzüntüden başka bir şey tatmadım,
 Çökmüş birinden başkası uzak durur mu etten?
 Gaflet içindeki İngiltere için uyumadım uzun süre;
 Uykusuzluk insanı zayıflatır; zayıf insan çöker.
 Çoğu babanın aldığı zevk bana yasak
 - Çocuklarımin bakışlarını kastediyorum -
 Ve bana yaptırdığın bu perhiz beni çöktü.
 Mezara gidecek kadar çöktüm,
 Kemik dolu bir mezar gibi kurudum.

RICHARD

Hasta biri adı ile böyle kelime oyunları yapabilir mi?

GAUNT

Hayır, acı dalga geçiyor kendi kendisiyle.
Madem adımı yok etmek istiyorsun,
Ben de, yüce kral, seni memnun etmek için adımı alaya
alıyorum.

RICHARD

Niye ölmekte olanlar yaşayanları şımartırsın ki?

GAUNT

Hayır, hayır. Yaşayanlar ölenleri şımartıyorlar.

RICHARD

Ölen sensin ve beni şımarttığını söylüyorsun.

GAUNT

Hiç de değil. Hasta benim, ama ölen sensin.

RICHARD

Ben sağlıklıyım, nefes alıyorum, kötü görünen sensin.

GAUNT

Beni yaratan Tanrı biliyor ki, seni kötü görüyorum,
Seni görmek beni hasta ediyor, sende kötüyü görüyorum.
Ölüm döşeğin ülken, başka bir yer değil.
Orda çok kötü bir şöhretin var;
Ve sen, aldırılmaz bir hasta olduğun için,
Kutsal bedeninin tedavisini
Seni yaralayan cerrahların eline bırakıyorsun.
Binlerce yordakçı oturmakta,
Kafanı çevreleyen tacında.
Gerçi tacının kapsadığı alan küçücük
Ama mahvolan bütün ülken.
Büyükbaban bir kahin gibi görebilseydi
Oğlunun oğlunun, oğullarını nasıl da yok edeceğini,
İçine şeytan girmeden tahta çıkmaya engel olur,
Önlerdi böylesi bir utanca düşmeni.
Bak yeğenim, bütün dünyanın efendisi olsaydın bile
Bu ülkeyi böylesine talan etmek utanç verici olurdu.
Madem hüküm sürebileceğin tek yer burası,
Böyle davranmak daha korkunç değil mi?
Sen İngiltere'nin sahibi olmuşsun, kralı değilsin artık,

Yasalar önünde kimseden farkın kalmamış ve sen-

RICHARD

- ihtiyar bir bunaksın.

Hastalara gösterilen hoşgörüyü sığınıp,

Azarlarınla bizi ürküterek,

Soylu kanımızı yanaklarımızdan kaçırmak,

Benzimizi korkudan sarartmak istiyorsun!

Yüce tahtım üzerine yemin ederim ki,

Yüce Edward'ın oğlunun kardeşi olmasaydın

Böylesine cüretkâr bir biçimde konuştuğun için

Kafan saygısız omuzlarından düşerdi!

GAUNT

Kardeşim Edward'ın oğlu

Babası Edward'ın oğlu olduğum için hoşgörme beni.

Zaten tıpkı bir pelikan gibi

Zevk için o soylu kanı akıttın.

Kardeşim Gloucester -o iyi niyetli,

Yeri cennetteki mutlu insanların yanı olan insan -

Çok iyi bir örnek Edward'ın kanını dökmekten

çekinmediğine.

Sen de düş hastalığın pençesine benim gibi,

Ve doğal olmayan davranışların

Koparıp atsın uzun süredir solgun duran çiçeği.

Utanç içinde yaşa ama utançın seninle yok olmasın!

Bu sözlerim sonsuza kadar acı versin sana!

Götürün beni yatağıma, oradan da mezarıma;

Yaşamaktan hoşlananlar, sevilenler ve onuru çiğnenmemiş
insanlardır.

(HİZMETKÂRLARLA çıkar.)

RICHARD

Ölüp gitsin ihtiyarlar ve küskünler.

İkisi de var sende, ikisi de mezara yakışır.

YORK

Majesteleri yalvarırım, dükün sözlerini

Hastalığına ve yaşlılığına verin.

Yemin ederim ki sizi sever, size değer verir,

Oğlu Hereford Dükü Harry gibi.

RICHARD

Evet, doğru. Onun sevgisi de Hereford'ınki gibi;
Ben de onlara karşı aynı duyguları besliyorum.

(İçeri NORTHUMBERLAND girer.)

NORTHUMBERLAND

Efendimiz, yaşlı Gaunt'tan haber var.

RICHARD

Ne diyor?

NORTHUMBERLAND

Hiçbir şey, her şey söylendi.
Dili artık telsiz bir çalgı.
Sözcükleri, yaşamı, her şeyi tüketti yaşlı Lancaster.

YORK

Böyle iflas eden ikinci kişi York olsun!
Ölüm insanı yok ediyor, ama acıları da sona erdiriyor.

RICHARD

Önce olgun meyve düşer yere, o da düştü.
Onun zamanı geldi, bizimki de gelecek.
Neyse. Şimdi gelelim, İrlanda savaşına bakalım.
O inatçı, kalın kafalı düşmanı sökmeliyiz yerinden;
Yaşamak yalnızca onların hakkıymış gibi davranıyorlar.
Bu önemli sorunu çözmek para gerektirdiğinden
Sıkıntılarımızı gidersin diye Amcamız Gaunt'un
Malına mülküne, her şeyine el koyuyoruz.

YORK

Daha ne kadar sabretmeliyim?
Sorumluluklarım haksızlıklara
Daha ne kadar katlanmamı gerektiriyor?
Ne Gloucester'ın ölümü, ne Hereford'un sürülmesi,
Ne Gaunt'la alay edilmesi, ne de İngiltere'ye verilen zararlar,
Ne zavallı Bolingbroke'un evliliğinin engellenmesi,
Ne de katlanmak zorunda kaldığım utanç verici şeyler
Kralıma surat asmama, ona kaş çatmama neden oldu.
Soylu Edward'ın son oğluyum,
Galler prensi baban onun ilk oğluydu.
Aslanlar bile savaşta onun kadar yürekli olamazdı,

Barişta ise bir kuzudan farksızdı.
 Ona çok benziyorsun, senin yaşındayken o da tıpkı böyleydi;
 Ama o kaşlarını yalnızca Fransızlara atardı,
 Dostlarına değil; soylu eli
 Kazanmıştı harcadığı her kuruşu,
 Muzaffer babasının kazandığına dokunmazdı.
 Eline akraba kanı değil
 Akrabalarının dışmanlarının kanı bulaşmıştı.
 Ah Richard! York acı içinde boğuluyor,
 Yoksa hiçbir zaman karşılaştırmazdı ikinizi.

RICHARD

Amca neden böyle konuşuyorsun? Nedir sorun?

YORK

Ah efendimiz,
 Affedin beni isterseniz. Etmezseniz -
 Dert etmem, her şeye razıyım.
 Sürgündeki Hereford'ın parasına ve haklarına
 El koymayı mı düşünüyorsunuz?
 Gaunt öldü ama Hereford yaşamıyor mu?
 Gaunt dürüst değil miydi? Harry sadık değil mi?
 Mirasısının olması Gaunt'ın hakkı değil mi ?
 Mirasçısı mirasa layık biri değil mi?
 Hereford'ın mirasına el koyuyorsanız
 Zamanın akışını da değiştirin.
 Öyleyse yarının bugünü izlemesine de engel olun.
 Kendinizi inkr edin - nasıl kral oldunuz,
 Hakkınız olan taht size miras yolu ile kalmadı mı?
 'Tanrı şahidimdir ki -Dilerim kehanetim gerçekleşmez-
 Hereford'ın haklarına haksız yere el koyarsanız,
 Mirası alabilmesi için başvuran avukatlara
 Gerekli yazıyı vermeyip, vergisini kabul etmezseniz,
 Başınıza binlerce bela sararsınız,
 Bir sürü sadık insan kaybedersiniz
 Sabrımı zorlayıp, beni düşünmeye,
 şeref ve bağlılıkla bağdaşmayan şeyler düşünmeye itersiniz.

RICHARD

Ne düşünürsen düşün, el koyuyoruz
 Malına, mülküne ve toprağına.

YORK

Bu arada ben burada olmayacağım. Elveda kralım.
 Bu olayın nelere yol açacağını kimse bilemez.
 Şunu unutmayınız ki,
 Asla iyi olaylar kaynaklanmaz kötülüklerden.

(Çıkar.)

RICHARD

Bushy, derhal Wiltshire Beyine git;
 Söyle bu işi halletmek için
 Vakit geçirmeden yanımıza, Ely'ye gelsin.
 Yarın İrlandaya yola çıkıyoruz, sanıyorum tam da zamanı!
 Ve yokluğumuzda amcamız York'u
 Kral naibi olarak atıyoruz
 Çünkü adildir ve bizi hep sevmiştir.
 Gelin Kraliçemiz, yarın ayrılmamız gerekiyor;
 Eğlenelim biraz, zamanımız az.

(KRAL RICHARD, KRALİÇE ISABEL, AUMERLE, BUSHY,
 GREENE ve BAGO'T çıkar.)

NORTHUMBERLAND

Lordlarım, Lancaster Dükü öldü.

ROSS

Ama aynı zamanda yaşıyor da, çünkü artık oğlu dük.

WILLOUGHBY

Sadece ünvanı dük, malı mülkü yok.

NORTHUMBERLAND

Hakkı yenmeseydi ikisi de olurdu.

ROSS

Canım çok sıkılıyor ama yüreğimi açamam,
 Her şeyi içine atıp çatlaması gerekiyor.

NORTHUMBERLAND

Çekinme anlat düşündüklerini;
 Sana zarar vermek isteyen olursa konuşmasın bir daha.

WILLOUGHBY

Düşündüklerin Hereford Düküyle mi ilgili?

Öyleyse çekinme dostum, hemen söyle!
Onun hakkında iyi şeyler duymak beni memnun eder.

ROSS

Acımayı iyilik olarak kabul etmiyorsan
Söyleyeceklerim ona yararı dokunacak türden değil,
Ünvanı alındı, mirasından yoksun bırakıldı.

NORTHUMBERLAND

Ülkede kralın ve birçok soylunun
Böylesine haksızlık yapması utanç verici.
Kral kendini kaybetmiş, yordakçılan yönetiyor onu;
Hakkımızda ne söylerlerse kral inanıyor,
Bizi, çocuklarımızı ve mirasçılarımızı
Acımasızca cezalandırıyor.

ROSS

Ağır vergilerle halkı soyup soğana çevirdi
Ve nefretlerini kazandı. Soyluları vergilendirdi
Kan davaları yüzünden, hepsini soğuttu kendinden.

WILLOUGHBY

Ve her gün senet,
El koyma ve daha birçok yolla para bulunuyor.
Tanrı aşkına ne oluyor bütün bu paraya?

NORTHUMBERLAND

Savaşta harcamadı, çünkü savaşmadı;
Atalarının savaşlarla kazandıklarını
Alçakça anlaşmalarla geri verdi.
Atalarının savaşta harcadığından daha fazlasını barışta harcadı.

ROSS

Wiltshire Beyi ülkeyi haraca bağladı.

WILLOUGHBY

Kral artık iflas etmiş bir insan gibi perişan.

NORTHUMBERLAND

Utanç ve yıkım bekliyor onu.

ROSS

Eğer sürgündeki dükü soymazsa,
Topladığı ağır vergilere rağmen
İrlanda savaşı için para yetmeyecek.

NORTHUMBERLAND

Kendi soylu akrabasını mı! Rezil kral! -
Lordlarım yaklaşan korkunç fırtınayı duyuyoruz,
Ama kaçmak için bir korunak aramıyoruz.
Rüzgar yelkenlerimizi aşırı şişiriyor
Önlem almazsak parçalanacağız.

ROSS

Katlanmamız gereken yıkımı görüyoruz;
Haksızlıklara göz yumduğumuz için
Artık tehlike kaçınılmaz.

NORTHUMBERLAND

Hayır. Yaşam ışığı parıldıyor ölümün gözlerinden bile.
Ama cesaret edemiyorum söylemeye
Kurtuluşumuzun ne kadar yakında olduğunu.

WILLOUGHBY

Biz nasıl paylaştıysak sen de bizimle paylaş düşüncelerini.

ROSS

Northumberland, çekinmeden konuş.
Üçümüz de aynı görüşteyiz
Dile getirdiklerin bizim de düşüncelerimiz, bu yüzden
çekinme.

NORTHUMBERLAND

Öyleyse dinleyin. Haber aldım
Hereford Dükü Harry, Rainold Lord Cobham,
Geçenlerde Exeter Dükünden ayrılan
Arundel Beyi Richard'ın oğlu,
Onun kardeşi (Canterbury eski başpiskoposu),
Sir Thomas Erpingham ve Sir John Rainston,
Sir John Norbery, Sir Robert Waterton ve Francis Quoint
Brötanya'daki bir koydan, Port le Blanc'tan yola çıkmışlar,
Brötanya Dükünün donattığı
Sekiz büyük gemi ve üç bin askerle

Büyük bir hızla buraya doğru geliyorlarmış,
 Fazla gecikmez kuzey kıyılarımıza çıkarlar.
 Daha önce gelebilirlerdi ama,
 Kralın İrlanda'ya gitmesini beklediler.
 Bu esaret boyunduruğundan kurtulmak,
 Ülkemizin kırk kanadını tedavi etmek,
 Tacı bu tefecinin elinden kurtarmak,
 Asamızın tozunu alıp parıltatmak,
 Tahtta gerçek bir kral görmek istiyorsanız
 Hemen benimle Ravenspurgh'a gelin;
 Yok eğer bana katılmaktan korkuyorsanız,
 Kalın burada ve ağzınızı sıkı tutun, ben tek giderim.

ROSS

Atlara, atlara! Korkaklar bizden değildir!

WILLOUGHBY

İlk varan ben olacağım oraya, atım dayanabilirse !

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri KRALİÇE ISABEL, BUSHY ve BAGOT girer.)

BUSHY

Majesteleri çok üzgün görünüyorsunuz.
 Ayrılırken krala söz vermiştiniz
 Hep neşeli olacağınıza,
 Bir kenara bırakıp sağlığa zararlı melankoliyi.

KRALİÇE ISABEL

Kralı memnun etmek içindi o söz,
 Kendim için neşeli olamam.
 Sevgili Richard'ım gibi tatlı birine
 Gülegüle demekten başka tasam yok.
 Ama Kaderin rahminde doğmak üzere olan
 Ve bana doğru yaklaşan acıyı hissediyorum
 Ve içimde bir şeyler nedensiz titreşiyor.
 Tanımlayamadığım bir şeye
 Kralımdan ayrılmaktan daha fazla üzüliyorum.

BUSHY

Her gerçek üzüntünün yirmi gölgesi vardır,
 Üzüntü gibi görünür ama öyle değildir.
 Üzgün insanın ağlamaktan şişen gözleri,
 Bir bütünü birçok parçaya böler,
 Tıpkı karşidan bakıldığında bulanık görünen
 Ters bir açıdan ise seçilebilen resimler gibi.
 Bu nedenle sayın kraliçem,
 Lordunuzun ayrılığına ters açıdan baktığınızdan,
 Üzülecek birçok nokta görüyorsunuz;
 Oysa normal bakış açısıyla her şey bir yanılsama.
 Bu nedenle soylu kraliçem,
 Kocanızın ayrılığından başka şeye üzülmeyin
 Çünkü ortada başka bir şey yok;
 Yoksa gerçekleri gördüğünüzü sanıp düş ürünü şeylere
 ağlarsınız.

KRALİÇE ISABEL

Sözlerin doğru olabilir
 Ama yüreğim tersini söylüyor.
 Ne yaparsam yapayım kendimi üzülmekten alamıyorum.
 O kadar üzgünüm ki,
 Hiçbir şey düşünmemeye çabaladığım halde
 İçim yine de anlaşılmaz bir üzüntüyle doluyor.

BUSHY

Bu sadece düş gücünüzün bir oyunu kraliçem.

KRALİÇE ISABEL

Hayır, kesinlikle değil.
 Hayal ürünü üzüntünün kaynağı her zaman için gerçek
 üzüntüdür.

Ama benimki öyle değil;
 Çünkü tanımlayamadığım üzüntümün nedeni belli değil
 Ya da üzüntü içinde olan başkası ve o kişiden bana geçecek.
 Ama bu şeyin ne olduğunu henüz bilmediğimden
 Ad koyamıyorum ona; bu yüzden adı yok üzüntümün.

(İçeri GREENE girer.)

GREENE

Tanrı kraliçemizi korusun, selam beyler!

Umarım kral henüz İrlanda'ya yola çıkmamıştır.

KRALİÇE ISABEL

Niye böyle diyorsun? Gitmiş olmasını dilemek daha iyi;
Planları çabukluk gerektiriyor
Ve çabukluk başarı umudunu arttırır.
Öyleyse neden yola çıkmamış olmasını diliyorsun?

GREENE

Askerlerini İrlanda'dan çeksin de,
Ülkeye ayak basan düşmanın
Yüreği titresin, umudu yitsin diye.
Sürgüne gönderilen Bolingbroke geri dönmüş
Ve Ravenspurgh'da coşkuyla karşılanmış.

KRALİÇE ISABEL

Aman Tanrım, doğru olamaz!

GREENE

Ama doğru, kraliçem. Daha da kötüsü,
Lord Northumberland, oğlu genç Henry Percy,
Ve soylu Ross, Beaumont ve Willoughby Beyleri
Tüm güçlü dostlarıyla ona katılmışlar.

BUSHY

Neden hain ilan etmediniz Northumberland ve
tüm öbür asileri?

GREENE

Ettik. Bunun üzerine Worcester Beyi
Asasını kırdı ve vekilharçlıktan ayrıldı,
Tüm hizmetkârlar da onunla birlikte Bolingbroke'a katıldı.

KRALİÇE ISABEL

Greene, acılarımın ebesisin,
Bolingbroke da üzüntümün uğursuz çocuğu.
Ruhum artık ucubesini doğurdu.
Ve ben acısına acı, üzüntüsüne üzüntü katılmış,
Henüz doğum yapmış bir anayım.

BUSHY

Karamsarlığa kapılmayın kraliçem.

KRALİÇE ISABEL

Kim engelleyecek kapılmamı?
 Üzüleceğim, düşman olacağım aldatıcı umuda;
 Yardakçının, asalağın biridir o,
 Son ana kadar düşündürmez bize
 Yaşam bağlarımızı usulca gevşeten Ölümü.

(İçeri YORK girer.)

GREENE

York Dükü geliyor.

KRALİÇE ISABEL

Bu ihtiyar haline rağmen savaş kıyafetini kuşanmış.
 Çok kaygılı görünüyor yüzü!
 Amca, huzur verici şeyler söyle Tanrı aşkına.

YORK

Yalan söylemiş olurum o zaman.
 Huzur ancak gökyüzünde vardır
 Biz ise yeryüzündeyiz ve burada
 Acı, üzüntü ve felaketten başka bir şey yok.
 Kocan savaşa gitti, uzakları korumaya,
 Bu arada başkaları ülkesini elinden almaya çalışıyorlar.
 Krallığını korumakla görevlendirildim ben,
 Ama yaşlıyım, kendime bile yararım yok.
 Onun aşırılıklarıyla ülke bu hale geldi,
 Dost görünenleri sınamanın artık zamanı.

(İçeri bir HİZME'TKÂR girer.)

HİZME'TKÂR

Lordum, ben gittiğimde oğlunuz ayrılmıştı.

YORK

Gitmiş miydi? Ne olacaksa olsun artık!
 Soylular kaçtı. Halk isteksiz ve kırıgın
 Ve korkarım Hereford'un saflarına katılacaklar.
 Sen, hemen Plashy'ye, Gloucester Düşesine koş.
 Söyle, bana hemen bin altın yollasın -
 Dur, yüzüğümü al.

HİZMETKÂR

Lordum, söylemeyi unuttum,

Bugün buraya gelirken oraya da uğramıştım -
Ama söyleyeceklerim sizi acıya boğacak.

YORK

Söyle nedir?

HİZMETKÂR

Düşes ben oraya varmadan bir saat önce ölmüş.

YORK

Aman 'Tanrım, bu zavallı ülkeye
Her yandan kötü haber akıyor!
Ne yapmalı bilmiyorum. Keşke kral
Kardeşim gibi benim de kafamı kestirseydi;
Çünkü sadık kalamayacağım için boynumu vurduracak.
İrlanda'ya haberci çıkarılmadı mı daha?
Bu savaş için nereden para bulacağız?
Buyrun hemşire, kuzin demek istemiştin, lütfen affedin.
Delikanlı, sen eve git, araba bul bulabildiğin kadar,
Ne kadar zırh varsa doldurup buraya getir.
Beyler, siz de gidip asker toplayın.
Ellerime teslim edilen bu karmaşık işler
Nasıl çözümlenir biliyor görünüyorsam da,
Asla inanmayın. İkisi de kandaşım; biri kralım,
Andım ve görev bilincim korumamı emrediyor;
Öbürü de akrabam, kralın haksızlığının kurbanı,
Vicdanım ve kan bağımın kabullenemediği.
Bir şeyler yapmalıyız. Gelin kuzin.
Sizi götüreyim. Beyler siz de askerlerinizi toplayın
Ve hemen Berkeley'ye yanıma gelin.
Benim de Plashy'ye gitmem gerekiyor,
Ama zamanım yok. Her şey karışık,
Sorun çok, her şey şansa kalmış.

(YORK ve KRALİÇE ISABEL çıkar.)

BUSHY

Hava elverişli, haberler hemen İrlanda'ya ulaşabilir;
Ama oradan hiç haber gelmiyor.
Düşmana denk kuvvet toplamamız kesinlikle olanaksız.

GREENE

Dahası, krala yakın olduğumuz için

Onu sevmeyenler bizden nefret ediyor.

BAGOT

Nefret edenler duyguları değişken halk,
Çünkü bu insanların sevgileri ceplerindedir,
Cüzdanlarını boşaltanlara
Ölümçül bir kin beslerler yüreklerinde.

BUSHY

Herkes kralı böyle davranmakla suçluyor.

BAGOT

Halk yargıç olsa hapi yutardık
Çünkü krala her zaman için çok yakındık.

GREENE

Doğruca gidip Bristol Şatosuna sığınacağım.
Wiltshire Beyi orada.

BUSHY

Ben de seninle geliyorum,
Nefret dolu halk ellerine geçirdi mi
Aç köpekler gibi paramparça eder hepimizi.
Bizimle geliyor musun?

BAGOT

Hayır, ben İrlanda'ya, kralın yanına gidiyorum.
Elveda! Korktuğum başımıza gelirse,
Bir daha buluşamayacağız demektir.

BUSHY

Bu York'un Bolingbroke'u püskürtmesine bağlı.

GREENE

Zavallı Dük! Kalkıştığı iş
Kumları saymak, okyanusları içmek -
Biri onun için savaşıırken, bini yanından kaçacak.
Elveda bir kez daha, son kez, sonsuza kadar.

BUSHY

Belki bir daha görüşürüz.

BAGOT

Hiç sanmıyorum.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri BOLINGBROKE ve NORTHUMBERLAND girer.)

BOLINGBROKE

Lordum, Berkeley'ye ne kadar yolumuz kaldı?

NORTHUMBERLAND

İnanın bana soylu lordum,
Ben Gloucestershire'in yabancısıyım.
Bu vahşi, yalçın tepeler, dolambaçlı, bozuk yollar
Yolumuzu uzatıyor, onu daha yorucu yapıyor.
Ama konuşmamız şeker gibiydi,
Zor yolu tatlandırıp çekilir yaptı.
Düşünmek bile istemiyorum,
Sıkıcı yolu çekilir yapan varlığınız olmaksızın,
Ravenspurgh ile Cotswold arası nasıl olurdu
Yalnızca Ross ve Willoughby ile.
Ama onların yolculukları da
Benim tattığım zevki tatma umuduyla tatlandı;
Neşeleneceğini bilmek, neşelenmek kadar neşe vericidir.
Bu yüzden yolları kısa gelecek yorgun soylulara;
Tıpkı benim yolumun soylu varlığınızla kısaldığı gibi.

BOLINGBROKE

Varlığımın güzel sözleriniz kadar değeri yok.

Bu gelen kim?

(İçeri HARRY PERCY girer.)

NORTHUMBERLAND

Oğlum, genç Harry Percy;
Kardeşim Worcester'ın yanından geliyor.
Harry, amcan nasıl?

PERCY

Amcamın sağlığını sizden öğreneceğimi sanıyordum.

NORTHUMBERLAND

Niye, Kraliçeyle birlikte değil mi?

PERCY

Hayır efendim, amcam saravı terketti. esasını kırdı

Ve Kralın tüm hizmetkârlarını dağıttı.

NORTHUMBERLAND

Gerekçesi neydi?

Son görüştüğümüzde o kadar kararlı görünmüyordu.

PERCY

Çünkü lordum siz hain ilan edildiniz.

Amcam da Ravenspurgh'a,

Hereford Dükünün emrine girmeye gitti.

Beni de Berkeley'ye yolladı,

York Dükünün ne kadar kuvvet yığdığını öğrenmem için.

Sonra da Ravenspurgh'a dönmemi istedi.

NORTHUMBERLAND

Oğlum, Hereford Dükünü unuttun mu yoksa?

PERCY

Efendim, unutmak sayılmaz

Hiç karşılaşmadığım birini tanıtmamak,

Yanılmıyorsam onu hiç görmedim.

NORTHUMBERLAND

Öyleyse tanı. İşte Dük.

PERCY

Sayın Lordum, emrinizdeyim,

Hizmetinize sunduğum gençliğim ve deneyimsizliğim

Yıllar geçtikçe olgunlaşıp

Daha yararlı olacak sizin için.

BOLINGBROKE

T'şekkür ederim soylu Percy.

Emin ol hiçbir şey beni

Dostlarım olduğunu görmek kadar mutlu etmiyor;

Kaderim sevginizle değiştikçe,

Karşılıksız kalmayacak hizmetleriniz.

**Tüm kalbimle söylüyorum bunu ve işte elimle de
mühürlüyorum.**

NORTHUMBERLAND

Berkeley ne kadar uzak buraya?

York neden askerleriyle orada bekliyor?

PERCY

Şato işte şurada - ilerdeki ağaçların yanında -
Duyduğum kadarıyla üç yüz askerle korunuyormuş.
Ve içinde York, Berkeley ve Seymour Dükleri var.
Başkaca ünlü ve soylu kimse yok.

(İçeri ROSS ve WILLOUGHBY girer.)

NORTHUMBERLAND

İşte soylu Ross ve Willoughby Beyleri geliyor,
Mahmuzlarından sıçrayan kana bulanmış üstleri başları.

BOLINGBROKE

Hoşgeldiniz lordlarım.
Biliyorum sürgüne gönderilmiş bir haini destekliyorsunuz.
Şimdilik tüm hazinem kuru teşekkürlerim.
Ancak daha zenginleştğinde,
Sevgi ve yardımlarınız karşılıksız kalmayacak.

ROSS

Varlığınız bizi zenginleştiriyor soylu lordum.

WILLOUGHBY

Sizinle olmak bizim için her şeyden değerli.

BOLINGBROKE

Her fakir gibi ancak teşekkür edebiliyorum.
Durumum iyileşene kadar kuru sözlerle yetinmelisiniz,
Bu gelen kim?

(İçeri BERKELEY girer.)

NORTHUMBERLAND

Sanırım soylu Berkeley Beyi.

BERKELEY

Lord Hereford, size bir mesaj getirdim.

BOLINGBROKE

Lordum sizinle konuşmam için
Bana "Lancaster" demeniz gerek;
İngiltere'ye bu adı almaya geldim.

Size karşılık vermeden önce
Bu ünvanı ağzınızdan duymalıyım.

BERKELEY

Lordum yanlış anlamayın beni.
Ünvanlarınızdan birini silip atmak değil niyetim.
Lordum - ünvanınız neyse ne -
Ülkenin soylu naibi, York Dükü, size gönderdi beni,
Kralın yokluğundan yararlanarak kuşandığınız silahlarla
Neden ülkenin huzurunu kaçırdığınızı soruyor.

(İçeri YORK girer.)

BOLINGBROKE

Aracılığına gerek kalmadı.
Kendisi geliyor. Soylu amca!

(Diz çöker.)

YORK

İyi niyetini göster, diz çöktüğünü değil.
Yerlere eğilmek sahtekârlıktır, aldatır karşıdakini.

BOLINGBROKE

Saygıdeğer amca -

YORK

Sus, sus! Saygıdan söz etme. Ne de amca de bana.
Bir hainin amcası olamam - ve bu "saygıdeğer" lafı
Saygısız bir ağızdan çıkınca küfür gibi geliyor kulağa.
Nasıl cesaret edebildin sürgünden dönüp
Ayaklarını İngiltere'nin tozuna bulamaya?
Dur daha, "Nasıl"lar daha bitmedi -
Askerlerinle gövde gösterisi yaparak,
Savunmasız köylüleri savaşa korkutup
Barış içindeki ülke topraklarını nasıl çiğneyebildin?
Yoksa Kral yok diye mi geldin?
Seni düşüncesiz çocuk, Kral burada;
Onun gücü benim sadık yüreğimde.
Baban cesur Gaunt ile birlikte
O aslan yürekli Kara Prensi
Binlerce Fransız'ın oluşturduğu safları yarararak
Kurtardığımız zamanki gibi ateşli bir genç olsaydım,
İşte o zaman ihtiyarluktan kaldıramadığım şu kolum

Seni nasıl da yola getirirdi,
Hatalarını nasıl düzeltirdi görürdün!

BOLINGBROKE

Saygıdeğer amca, hatamı bilmek istiyorum.
Söyle nedir işlediğim suç?

YORK

İşlenebilecek suçların en kötüsü -
Korkunç bir isyan ve alçakça bir ihanet.
Sürgüne gönderilmiştin,
Ama cezan bitmeden önce geri geldin,
Elde silah dikildin kralının karşısına.

BOLINGBROKE

Sürüldüğüm zaman ünvanım Hereford'dı;
Ama şimdi Lancaster ünvanı için geri geldim.
Soylu amca, yalvarırım size,
Uğradığım haksızlıklara tarafsız bir gözle bakın.
Babamsınız benim - çünkü size bakınca,
Yaşlı Gaunt'u görür gibi oluyorum.
Babacığım, söyleyin öyleyse,
Beş parasız diyar diyar dolaşmama,
Haklarıma ve mirasıma el konulmasına,
Bir sürü sefile dağıtılmasına göz yumacak mısınız?
Niye doğdum ben? Kuzenim kral, İngiltere kralıysa,
Benim de Lancaster Dükü olduğum kabul edilmeli.
Bir oğlun var, benim soylu kuzenim Aumerle;
Sen babamdan önce ölmüş olsaydın
Ve böylesi haksızlıklara o uğrasaydı,
Amcası Gaunt ona babalık yapardı,
Müdahale edip düzeltiverirdi haksızlıkları.
Yasalara göre benim olan mirastan yoksun bırakılıyorum.
Babamın tüm malına el konulup satıldı,
Ve daha birçok haksızlık yapıldı.
Nasıl davranmamı isterdin? Ben bir kulum
Ve yasalar önünde hakkımı anyorum;
Avukat tutmam yasak,
Bu nedenle babamdan bana kalanları
Kendim almaya çalışıyorum.

NORTHUMBERLAND

Soylu dük çok büyük haksızlıklara uğradı.

ROSS

Bunları düzeltmek size düşüyor.

WILLOUGHBY

Onun mirasıyla bir sürü sefil ödüllendirildi.

YORK

İngiltere'nin soylu lordları, size şunu söyleyeyim:
Ben de yeğenimin haksızlıklarını gördüm
Ve onu vazgeçirmek için elimden geleni yaptım.
Ama böyle elde silah, meydan okuyarak gelip
Her şeyi almak, haksızlık yaparak
Hak aramak doğru değil.
Ve ona bu konuda yardım eden sizler
İsyanı körüklüyorsunuz, sizler de asisiniz.

NORTHUMBERLAND

Soylu Dük buraya geliş nedeninin
Sadece hakkını almak olduğuna yemin ediyor;
Bu konuda hepimiz ona yardıma söz verdik.
Bu andı bozanın yüzü gülmesin!

YORK

Demek öyle, bu silahlar nelere yol açacak görebiliyorum.
İtiraf etmeliyim ki, bir şey yapamam;
Çünkü askerim az, teçhizatım yok.
Ama Tanrı şahidimdir ki, elimden gelse hepinizi tutuklar,
Diz çöküp kralın merhametine sığınmanızı sağlardım.
Madem yapamıyorum, tarafsızlığımı ilan ediyorum.
İsterseniz şatoya gelip geceyi geçirebilirsiniz.
İstemiyorsanız hoşçakalın.

BOLINGBROKE

Amca, bu öneriyi kabul ediyoruz.
Ama siz de bizimle Bristol Şatosuna gelmelisiniz,
Duydum ki ülkeyi mahveden,
Benim de köklerini kazımaya and içtiğim asalaklar
Bushy, Bagot ve avanesi koruyormuş orayı.

YORK

Sizinle gelebilirim. Ama hayır, burada kalayım
 Çünkü ÷lkemin yasalannı çiğnemek istemiyorum.
 Benim için ne dostsunuz ne de düşman.
 Engel olunamayacak şeylere üzülmek anlamsız.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(İçeri SALISBURY BEYİ ve bir GALLİ YÜZBAŞI girer.)

YÜZBAŞI

Lord Salisbury on gündür buradayız
 Ve arkadaşlarımızı güçlükle tutabiliyoruz;
 Ama kraldan halâ bir haber yok.
 Bu nedenle artık dağılıyoruz. Elveda.

SALISBURY

Sadık Galli, bir gün daha bekleyin.
 Kralın bütün umudu sizsiniz.

YÜZBAŞI

Kralın öldüğü söyleniyor. Gidiyoruz.
 Bizim ellerdeki tüm defne ağaçları kurumuş,
 Meteorlar gökyüzündeki yıldızları ürkütüyor,
 Soluk yüzlü ay kızıla bulanmış,
 Kahinler kötü şeylerin haberini veriyorlar,
 Zenginler üzgün, haydutlar sevinçle hoplayıp zıplıyorlar
 - Biri yararlandığı nimetlerden yoksun kalacağı için
 Öbürü de savaş ve felaketten kârlı çıkacak diye -
 Bunlar kralların öleceğinin ya da azledileceğinin habercisi.
 Elveda. Arkadaşlarımız kaçtılar,
 Kralları Richard'ın öldüğünden eminler.

(Çıkar.)

SALISBURY

Ah Richard! Ne acı, görebiliyorum,
 Akan bir yıldız gibi göklerden yeryüzüne düşeceksin.
 Güneş gözyaşları içinde batıyor,
 Gelen fırtınayı, acı ve huzursuzluğu gördüğü için.

Dostların düşmanlarına katılmaya gittiler,
Her şey aleyhine işlemekte.

(Çıkar.)

III. PERDE

I. SAHNE

(İçeri BOLINGBROKE, YORK, NORTHUMBERLAND ve tutuklu olarak da BUSHY ve GREENE girer.)

BOLINGBROKE

Getirin şu adamları. Bushy ve Greene, canınızı sıkmayacacağım
Ne kadar kötü insanlar olduğunuzu söyleyerek;
Çünkü birazdan kafalarınız bedenlerinizden ayrılacak.
Yine de elim kanınıza bulaşmasın diye
İdamınıza neden olan suçlarınızdan bazılarını
Halkın önünde açıklayacağım.
Soylu bir kralı kötü yola sürüklediniz,
Köklü bir aileden gelmiş, güzel bir insanı mahvettiniz.
Tıpkı size yaraşır bir biçimde
Kral ile kraliçeyi birbirlerine yabancılaştırdınız,
Kral yatağının mahremiyetini çiğnediniz,
Alçaklıklarınız kraliçenin gül yanaklarını gözyaşları
ile soldurdu.

Benim gibi doğuştan soylu,
Kralın akrabası ve onun tarafından sevilen bir insanı,
Gözden düşürene kadar karaladınız,
Haksızlıklarınıza katlanmak zorunda kaldım,
Sizin yüzünüzden yabancı diyarlara sürüldüm;
Siz benim mülkümün keyfini çıkarırken,
Parklarımı darmadağın edip ormanlarımı keserken,
Şatomun camlarından armalarımı söküp resimlerimi
yok ederken,

Damarlarımdaki kandan ve insanların bana duyduğu
sevgiden başka
Dünyaya soyluluğumu kanıtlayabilmemi sağlayacak
Bir iz bırakmazken benden,
Ben sürgünün acı ekmeğini yedim.
Bütün bunlar ve daha başka bir sürü şey-
Bütün bu söylenenlerin iki katı suç -
Sizleri ölüme mahkûm ediyor;
Götürün şunları cellada, ölümün pençesine.

BUSHY

Bolingbroke'u İngiltere'de görmektense,
Ölüme isteyerek kucak açarım. Elveda lordlarım.

GREENE

Seviniyorum, çünkü cennet ruhumuzu kabul edip
Haksız cehennem azabıyla kavuracak.

BOLINGBROKE

Lord Northumberland, ilgilenin şunlarla.

(NORTHUMBERLAND, BUSHY ve GREENE ile çıkar.)

Amca, kraliçenin evinizde olduğunu söylüyorsunuz,

Tanrı aşkına iyi davranın ona.

En derin saygılarımı yolladığımı söyleyin.

Mesajımı alması için özen gösterin.

YORK

Ona duygularını bildirdiğin mektubu

Bir adamımla yolladım.

BOLINGBROKE

Sağol sevgili amca. Hadi gelin lordlarım,

Glendower ve avanesi ile savaşmaya.

Önce iş, daha sonra da - tatil!

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(Davullar. Borazanlar çalınır ve bayraklar görünür.

*İçeri KRAL RICHARD, AUMERLE, CARLISLE PİSKOPOSU
ve ASKERLER girer.)*

RICHARD

Şu yakında görünen Barkloughly Kalesi mi?

AUMERLE

Evet lordum. Havayı nasıl buluyorsunuz
Dalgalı denizlerden sonra?

RICHARD

Çok güzel. Bir kez daha
Ülkeme ayak bastığım için sevinçten ağlıyorum.
Sevgili toprak, asilerin at nalları seni yaralıyor
Oysa ben ellerimle selamlıyorum seni.
Çocuğundan uzun süre ayrı kalan anne nasıl
Kavuştuğunda hem ağlayıp hem de gülümserse,
Ben de hem ağlıyor hem gülümsüyorum
Ve seni soylu ellerimle okşuyorum.
Kralının düşmanını besleme, ey sevgili toprak,
Ne de güzelliklerinle hayvani duyguları tatmin olsun.
Yollarını doldur zehirini emen örümceklerle, iri kurbağalarla,
Aman verme seni acımasızca çiğneyen asi ayaklara.
Dikenle kapla düşmanlarımin her yanını;
Bağrından bir çiçek koparmak istediklerinde,
Yalvarırım sana, o çiçeği,
Çatal dili kralının düşmanlarına ölüm saçan bir engerekle koru.
Lordlarım, alay etmeyin cansız bir nesneyle konuşmamla:
Ülkenin kralı asilerin önünde diz çökmeden,
Toprak canlanacak ve şu gördüğünüz kayalar Krala
asker olacak.

CARLISLE

Korkmayın lordum; sizi kral yapan Tanrı,
Ünvanınızı her şeye karşı koruyabilecek güçtedir.
Tanrının sağladığı olanaklardan yararlanmak gerekir
Yoksa onu reddetmiş, yardım yollarını kapatmış oluruz.

AUMERLE

Demek istiyor ki, lordum, biz işi gevşek tuttuk;
Buna karşın Bolingbroke, zenginleşiyor, güçleniyor
Umursamazlığımızdan yararlanarak.

RICHARD

Karamsar kuzen, bilmez misin ki,
Güneş akşam olup öbür yarıküreyi aydınlatığında,
Haydutlar ve hırsızlar ortaya çıkar,
Çekinmeden cinayet işler, soygunlar yaparlar.
Ama güneş yeryuvarlağının ardından çıkıp
Aydınlatınca mağrur çamların tepelerini
Ve suçluların barındığı tüm delikleri,
Cinayetler, ihanetler ve iğrenç günahlar,
Alınınca sırtlarından gecenin pelerini,
Çınlıçplak ortada kalır, birbirlerine bakıp ürperirler.
Aynı şekilde, biz dünyanın öbür tarafını aydınlatırken,
Gecenin keyfini çıkaran bu hırsız, bu hain Bolingbroke,
Doğudan, tahtımızda yükseldiğimizi görecek,
İhanetleri yüzünü kızartacak,
Günün aydınlığını görmeye dayanamayacak,
Günahları aklına gelip korkudan titreyecek.
Fırtınalı denizlerin tüm suları bile
Krala sürülen kutsal yağı çıkartamaz,
Hiçbir ölümlü Tanrının vekilini tahttan indiremez.
Bolingbroke'un altın tacımıza kılıç çekmesi için
Topladığı her adama karşılık Tanrı, Richard'ına cennetten
Bir kutsal melek yollayacak. Melekler savaşırsa,
Haksızlar yenik düşer, çünkü Tanrı hep haklıdan yanadır.

(İçeri SALISBURY girer.)

Hoşgeldiniz lordum. Kuvvetleriniz nerelerde?

SALISBURY

Ne yakındalar, ne de uzakta, soylu lordum,
Tek bu güçsüz kol var. Umutsuzluk gem vuruyor dilime,
Acı haberden başka bir şey çıkmıyor dudaklarımdan arasından.
Korkarım bir gün geç geldiniz, soylu lordum,
Ve tüm geleceğinize gölge düştü.
Çağının dünü, söyleyin geri gelsin zaman,
Kavuşursunuz on iki bin savaşçıya!
Ama bugün, bugün, bu kötü gün
Sevinçlerinizi, dostlarınızı, bahtınızı, alaşağı etti.

Çünkü öldüğünüzü sanan tüm Galliler
Kaçıp gittiler, Bolingbroke'a katıldılar.

AUMERLE

Lordum, kendinize gelin. Yüzünüz neden sarardı?

RICHARD

Az önce yirmi bin askerin kanı ile
Yüzüm parlıyordu - ama kaçıp gittiler;
Ve onca kan geri gelene kadar
Sapsarı, ölü yüzü gibi görüncek yüzüm.
Canını seven gitsin yanımdan
Çünkü zaman mahvetti beni.

AUMERLE

Efendimiz, kim olduğunuzu unutmayın.

RICHARD

Doğru. Unutmuştum kim olduğumu. Kral değil miyim?
Uyan korkak yücelik! Uyukluyorsun!
Kralın adı yirmi bin ada bedel değil mi?
Adım sarıl silaha, sarıl!
Yüceliğine saldıran sadece zavallı bir uyruğun.
Siz Kralın dostları, bakmayın öyle yere!
Yüce değil miyiz biz?
Öyleyse düşüncelerimiz de yüksekleri hedeflesin!
Biliyorum, amcam York'un yeter sayıda askeri var.
Bu gelen de kim?

(İçeri SCROOPE girer.)

SCROOPE

Kötü haberlere akort edilmiş dilimin dileyebileceğinden
Daha çok sağlık ve mutluluk dilerim.

RICHARD

Kulağım açık, yüreğim hazır.
Verebileceğin en kötü haber maddi kayıp haberi.
Söyle, krallığım mı gitti? Zaten başıma belaydı,
Beladan kurtulmak niçin kayıp olsun ki?
Bolingbroke bizim kadar yüce mi olmak istiyor?
Bizden daha yüce olamaz. T'anrı adına hareket ediyorsa
Biz de ederiz ve aramızda fark kalmaz.

Uyruklarımız mı isyan ediyor? Bunun çaresi yok;
 Bize ve Tanrıya karşı geliyorlar.
 "Felaket, acı ve yıkım," diye bağır;
 En kötüsü ölüm, zaten o da kaçınılmaz.

SCROOPE

Efendimizin felaket haberlerine böylesi
 Hazırlıklı olduğunu görmekten mutluyum.
 Gümüş renkli ırmakları taşıran zamansız bir fırtınayla
 Sanki tüm dünya gözyaşı seline boğulmuş gibi
 Bolingbroke'un öfkesi sınırlarını aşır,
 Parlak çelik kılıçlarla ve çelikten sert yüreklerle
 Korkudan sinmiş ülkenizi kaplıyor.
 Ak sakallı ihtiyarlar siz efendimize karşı savaşmak için
 Saçsız kafalarına miğfer geçiriyorlar;
 Çocuklar seslerini kalınlaştırıp, tüysüz kollarını
 Size karşı giydikleri zırhla saklamaya çalışıyorlar;
 Dilenciler sizi devirmek için porsuk ağacından yapılmış
 Zehirli ok atmasını öğreniyorlar;
 Yün eğiren kadınlar sizi tahtınızdan indirmek için
 Paslı mızraklarla talim yapıyorlar.
 Yaşlı, genç herkes baş kaldırıyor,
 Size söyleyebileceğimden daha kötü gidiyor her şey.

RICHARD

İyi, hem de çok iyi anlattın böylesine kötü hikayeyi.
 Wiltshire Beyi nerede? Nerede Bagot?
 Bushy'ye ne oldu? Ya Greene nerede?
 Tehlikeli düşmanın ülkemizde rahat rahat
 Dolaşmasına nasıl izin verirler?
 Galip gelirsek, kelleleriyle ödeyecekler.
 Hiç kuşku yok, Bolingbroke'la anlaştılar.

SCROOPE

Doğru, gerçekten anlaştılar onunla lordum.

RICHARD

Ah alçaklar, yılanlar, cehennemlikler!
 Köpekler, hemen kuyruk sallıyorlar herkese!
 Koynumda beslenip beni yüreğimden sokan yılanlar!
 Üçü de Yahuda gibi hain, Yahuda'dan üç kat daha kötü her biri!
 Demek barıştılar ha? Ey korkunç cehennem,

Lanetli ruhlarını bırakma kimselere!

SCROOPE

Derin, ölümcül bir nefrete dönüşüyor sevgisi.
Geri alın lanetinizi - anlaştılar
Ama tokalaşmadılar, başlarını verdiler.
Lanetledikleriniz, ölümün yok edici elini hissettiler,
'Toprağın altında boylu boyunca uzanmış yatıyorlar.

AUMERLE

Bushy, Greene ve Wiltshire Beyi öldüler mi?

SCROOPE

Evet, hepsi de Bristol'da idam edildi.

AUMERLE

Babam ve askerleri nerede?

RICHARD

Farketmez nerede olduğu. Kimse umuttan söz etmesin.
Mezarlardan, solucanlardan ve mezar taşlarından söz edelim,
'Toprak kağıdımız olsun ve yağmur gibi akıttığımız
Gözyaşlarımızla yeryüzünün bağrına acımızı yazalım.
Celladımızı seçip, vasiyetlerimizi konuşalım -
Ama hayır. Ne bırakabiliriz toprağa bedenlerimizden başka?
Malımız, canımız, her şeyimiz Bolingbroke'un,
Bizim diyemiyoruz ölümden ve kemiklerimizi örtecek
Bir parçacık topraktan başka hiçbir şeye.
'Tanrı aşkına hadi yere oturup
Kralların hüznünlü öykülerini anlatalım -
Nasıl azledilmiş bazıları ya da savaşta öldürülmüşler,
Nasıl bazılarına öldürdükleri kralların ruhları görünmüş,
Nasıl bazılarını karıları zehirlemiş, bazıları uykuda katledilmiş,
Hepsi de cinayete kurban gitmiş.
Çünkü, ölümlü kralın macında
Ölüm hüküm sürer; evet bu soytanı orada yaşar,
Kralın yüceliğini küçümser, onu alaya alır,
Kısa bir konuşma yapmasına,
Bir küçük sahne kral rolü oynamasına,
İnsanları korkutmasına, bakışlarıyla öldürmesine izin verir;
Sanki yaşamımızı barındıran bedenimiz
Ele geçirilmez bir kaleymiş gibi boş bir güven aşılar ona;

Böyle dalgasını geçtikten sonra bir gün gelir ve bir iğneyle
 Kalenin duvarında bir delik açar - elveda kral!
 Giyin şapkalarınızı, saygı göstererek
 Et ve kemikten bir faniyle alay etmeyin.
 Bırakın gelenekleri, biçimciliği ve resmiyeti,
 Hep yanlış tanıdınız beni.
 Ben de sizin gibi ekmekle beslenirim, acıkırım,
 Acı duyarım, dostlarımı özlerim.
 Böyle ihtiyaçları olan birine nasıl kral diyebilirsiniz?

CARLISLE

Lordum, bilge kişiler başlarına gelenlerden yakınmazlar,
 Hemen çare bulmaya çalışırlar dertlerine.
 Korku insanı güçsüz kıldığı için
 Düşmandan korkmak düşmanınıza güç sağlar
 Zayıflıklarınız size karşı silah olur.
 Korkarsanız yok olursunuz -
 Savaşa götüreceğiniz en kötü şey korkudur;
 Savaşıp ölmek, ölümün ölümü yok etmesidir,
 Ölümden korkmak ise ölümün esiri olmaktır.

AUMERLE

Babamın askeri var. Neredeymiş öğrenelim,
 Ve kuvvetlerimizi birleştirip bir ordu oluşturalım.

RICHARD

Beni iyi azarladın. Mağrur Bolingbroke geliyorum
 Kaderimizi belirlemek için seninle çarpışmaya!
 Korku humması artık geçti.
 Bizim olanı almak kolay iş.
 Söyle Scroope, amcamın kuvvetleri nerede? -
 Be adam, tatlı şeyler söyle, bakışların öyle olmasa bile.

SCROOPE

İnsan gökyüzüne bakarak günün nasıl olacağını anlar,
 Siz de aynı şekilde, hüznü bakışlarımdan
 Kötü bir haber vereceğimi tahmin edebilirsiniz.
 Bu haberi verirken yavaş davrandığım için
 Bir işkenceci gibi hissediyorum kendimi.
 Amcanız York, Bolingbroke'a katıldı,
 Kuzeydeki tüm kaleleriniz teslim oldu
 Ve bütün güneyli soylularınız onunla anlaştılar.

RICHARD

Yeter.

Kuzen, kendimi acı çekmeye ne de güzel hazırlamıştım.

Lanet olsun sana, beni engellediğin için!

Ne diyorsun şimdi? Var mı tesellimiz?

Tannı şahidimdir ki, beni teselliye çalışandan

Sonsuza değin nefret edeceğim.

Flint Kalesine gidelim - orada eriyip gideceğim.

Acının esiri kral, acıya kral gibi katlanacak.

Dağtın ordumu, bırakın gitsin askerler,

Birşeyler yetiştirmeyi umanlar toprağı eksin.

Benim umudum kalmadı. Kimse uğraşmasın

Beni bu düşünceden vazgeçirmeye

Çünkü öneriler anlamsız artık.

AUMERLE

Efendim bir tek-

RICHARD

İki kat kötülük etmiş olur

Övgüleriyle beni yaralayan.

'Terhis edin askerlerimi. Bırakın gitsinler

Richard'ın gecesinden, Bolingbroke'un güzel gününe.

(Çıkarlar.)

III. SAHNE

(İçeri davul ve bayraklarla BOLINGBROKE, YORK,
NORTHUMBERLAND ve GÖREVLİLER girer.)

BOLINGBROKE

Ve bu bilgiden de anlaşıldığı gibi,

Galliler dağılmış ve Salisbury

Bazı dostlarıyla ülkeye ayak basan kralı

Karşılamaya gitmiş.

NORTHUMBERLAND

Haberler çok iyi, çok olumlu, lordum.

Richard'ın saklandığı yer pek uzakta değil.

YORK

Lord Northumberland'ın "Kral Richard"
Demesi çok daha yerinde olur.
Kutsal kralın saklandığı güne lanet olsun!

NORTHUMBERLAND

Lordum, yanlış anladınız - kralın ünvanını
Lafı kısa tutmak için söylemedim.

YORK

Eskiden olsa kral bu saygısızlığın için
Hemencecik kelleni vurdurup
Seni bir kafa boyu kısaltırdı.

BOLINGBROKE

Amca, yanlış yorumluyorsunuz.

YORK

Sen de yanlışlıkla hakkından fazlasını alma,
Sevgili kuzen, yukarda Tanrı var.

BOLINGBROKE

Biliyorum ve karşı gelmiyorum,
Tanrının iradesine. Bu gelen kim?

(İçeri PERCY girer.)

Hoşgeldin Harry. Kaledekiler teslim olmuyorlar mı?

PERCY

Lordum, kalede kral var giremiyoruz.

BOLINGBROKE

Kral mı? Kalede kral yok ki.

PERCY

Var soylu lordum.
Kalede bir kral var. Kral Richard
Karşıdaki kalenin taş duvarları ardında;
Yanında da Lord Aumerle, Lord Salisbury,
Sir Stephen Scroope ve adını öğrenemediğim
Bir din adamı var.

NORTHUMBERLAND

Piskopos Carlisle galiba.

BOLINGBROKE

Söylü lordum,
 Gidin şu eski kalenin önüne,
 Borular çalın ve görüşme isteğiniz yankılsın
 Kalenin yıkık surları arasında ve şöyle deyin:
 Henry Bolingbroke
 İki dizi üstünde, Kral Richard'ın elini öpüyor,
 Yüce kralına yürekten bağlı olduğunu bildiriyor.
 Sürgün cezasının kaldırılması
 Ve arazilerinin geri verilmesi koşuluyla
 Silahlarını ayaklarının dibine bırakmaya geldi.
 Yoksa kuvvetlerini kullanacak
 Ve yaz güneşinin kuruttuğu toprağı,
 Doğranmış İngilizlerin yaralarından akan kan seliyle sulayacak-
 Hiç niyeti yok Bolingbroke'un böylesine bir fırtınayla
 Kral Richard'ın yeşil ülkesini kızıla boyamaya;
 Diz çökmesi de bunun kanıtı.
 Git söyle bunları biz burada yürürken.
 Ürkütücü savaş davulları çalmayalım,
 Ama şatonun yıkık surlarından
 Silahlarımızı iyice görebilsinler.
 Düşünüyorum da, su ve ateş bir araya geldiğinde oluşan
 şimşegin
 Bulutları yırtarak gökyüzünü aydınlatmasından
 Daha korkunç olmalı Kral Richard ile bir araya gelmemiz.
 O ateş olsun, ben boyun eğen su olurum;
 Öfke onun olsun, ben dünyaya yağayım -
 Onun üzerine değil, dünyaya.
 İleri, işte Kral Richard.

*(Dışarıdan boru çalınır ve içeriden karşılık verilir, sonra borular çalınır.
 Duvarların üzerinde KRAL RICHARD, CARLISLE, AUMERLE,
 SCROOPE, SALISBURY görünür.)*

Bakın, bakın Kral Richard geliyor,
 Kızıla boyanmış doğudan doğarken,
 Görkemine gölge düşürmek,
 Aydınlik yolunu karartmak isteyen
 Kıskaç bulutları görünce
 Kızaran canı sıkkın güneş gibi ortaya çıkıyor.

YORK

Yine de kral havası var. Gözlerine bakın-
 Bir kartalınkiler kadar parlak -
 Yüceliğini gösteriyor saçtığı şimşekler.
 Ne kadar yazık olur
 Bu yüceliğe bir leke düşerse!

RICHARD

Hayretler içindeyiz - bunca zamandır
 Korkuyla bükülen dizlerini görmek için bekliyoruz
 Çünkü kendimizi yasal kral sanıyorduk.
 Eğer öyleyse, bacakların ne cüretle
 Önümüzde görevini yapmayı unutuyor?
 Değilsek, getir Tanrıdan bir belge
 Bizi vekilliğinden azlettiğini gösteren-
 Çünkü çok iyi biliyoruz ki, hiçbir ölümlü
 Tanrıya karşı gelmedikçe, çalmadıkça ya da el koymadıkça
 Kutsal asamıza dokunamaz.
 Ve herkesin, senin yaptığın gibi,
 Bize karşı gelerek suç işlediğini
 Ve bu yüzden hiç dostumuz kalmadığını düşünsen bile,
 Unutma ki, efendim, her şeye kadir Tanrım,
 Bulutlarında felaket ordularını topluyor
 Ve bana aşağılık ellerini kaldıran,
 Değerli tacımı tehdit eden sizlerin
 Henüz doğmamış çocuklarını mahvedecek.
 Söyle Bolingbroke'a - sanıyorum şuralarda kendisi -
 Ülkemde attığı her adım korkunç bir ihanettir.
 Her yanı kana boyayacak bir iç savaşı başlatmaya geldi.
 Ama elde etmeye çalıştığı tacı huzur içinde giymeden önce
 On binlerce evladın toprağa düşen kanlı kafası
 İngiltere'nin güzel yüzünü çirkinleştirecek,
 Bu çehredeki tatlı barış rengi
 Yerini kızıl nefrete bırakacak
 Ve otlaklarını sadık İngiliz kanıyla boyayacak.

NORTHUMBERLAND

Tanrı, soylu kralımızı acımasız bir iç savaşla
 Karşı karşıya kalmaktan korusun!
 Üç kez soylu kuzeniniz, Henry Bolingbroke, içtenlikle
 elinizi öpüyor
 Ve soylu büyükbabanızın mezan,

Aynı kaynaktan gelen soylu kanlarınız,
 Mezardaki savaşı Gaunt, kendi şerefi ve asaleti
 Ve tüm kutsal bildiği şeyler üzerine and içiyor ki,
 Buraya geliş nedeni yalnızca hakkı olan mirası almak
 Ve dizleri üzerinde sürgün cezasının affedilmesini dilemek.
 Siz, soylu majesteleri, cezayı kaldırır kaldırmaz,
 Parıldayan silahları çürümeye terk edecek,
 Zırhlı atları ahırlara gönderecek
 Ve yüreğini siz majestelerinin hizmetine adayacak.
 Soylu ve dürüst bir prens olarak bunları yapmaya and içiyor
 Ve ben de böyle davranacağına garanti veriyorum.

RICHARD

Northumberland, kralın cevabı şöyle de:
 Soylu kuzenimiz buraya hoş gelmiş
 Ve haklı isteklerinin tümü
 Karşı çıkmadan yerine getirilecektir.
 Soylu düke en yumuşak ifadenle
 Kandaşının sevgilerini ilet.

(AUMERLE'ye)

Kuzen, kendimizi aşağılıyoruz, değil mi,
 Bu kadar sefil görünüp böylesine yumuşak konuşarak?
 Yoksa Northumberland'ı geriye çağırırsak da
 Haine meydan okuyarak mı ölsek?

AUMERLE

Hayır, sayın lordum. Sözle savaşılim dost bulana,
 Dostlar da bize kılıçlarıyla yardım edene kadar.

RICHARD

T'anrım, Ah T'anrım. Şuradaki mağrur adamı
 O korkunç sürgün cezasına çarptıran dilim
 Nasıl kaldıracak bu cezayı övgü dolu sözlerle!
 Keşke acım kadar büyük ya da adımdan küçük olsam!
 Ya da unutabilsem bir zamanlar neydim
 Ya da anımsamasam artık ne olmam gerektiğini!
 Halâ kabarıyor musun gururlu yüreğim?
 Madem düşmanın eline seni ve beni alt etme fırsatı geçti
 Çarpman için yer sağlayayım sana.

AUMERLE

Northumberland Bolingbroke'un yanından geliyor.

RICHARD

Kral ne yapmalı şimdi? Boyun mu eğmeli?
 Kral karşı koymayacak. Azledilmesi mi gerekiyor?
 Kral kabul edecek. Kaybetmeli mi
 Kral ünvanını? Tanrı aşkına bırak gitsin.
 Bir tesbihe mücevherlerimi veririm,
 Bir hücreye görkemli sarayımı,
 Bir dilenci cübbesine şatafatlı giyisilerimi,
 Tahta bir sahana yaldızlı tabaklarımı,
 Bir hacının bastonuna asamı,
 Bir çift aziz heykeline uyruklarımı,
 Ve küçük bir mezara koca krallığımı -
 Küçük, küçücük bir mezar - belli belirsiz bir mezar -
 Yok, hayır, gömsünler beni işlek bir yola ki,
 Her an krallarının kafasını çiğnesin uyrukların ayakları;
 Şimdi yaşarken kalbimi çiğniyorlar
 Gömülünce başım çiğnenmiş çok mu?
 Aumerle, benim yufka yürekli kuzenim, ağlıyorsun.
 Gözyaşlarımız havayı bozacak,
 Hıçkırıklarımızla birleşince ekinler çürüyecek
 Ve bu asi ülkede kıtlığa yol açacak.
 Yoksa acılarımızla mı eğlensek
 Döktüğümüz gözyaşlarından bir oyun yaratıp?
 Gözyaşlarımızı hep aynı yere akıtıp
 Kendimize toprakta birer mezar mı oysak?
 İşte burada gözyaşlarıyla
 Kendi mezarlarını kazan iki akraba yatmakta!
 Bu kadar kötü şey iyi gitmedi mi? Peki, peki
 Tamam saçmalıyorum, siz de gülüyorsunuz.
 Yüce prens, Lord Northumberland,
 Ne diyor Kral Bolingbroke?
 Majesteleri, Richard'a Richard ölene kadar
 Yaşama izni veriyor mu?
 Eğil, eğer Bolingbroke "Evet" diyorsa.

NORTHUMBERLAND

Lordum sizinle konuşmak için aşağı avluda bekliyor.
 Aşağı gelin lütfen.

RICHARD

Aşağı, aşağı iniyorum
 Huysuz atları dizginleyemeyen, Güneş'in oğlu Phaeton gibi.

"Aşağı avlu" - Kralların hainlerin çağrısına uymakla
Onları onurlandırıp, kendilerini aşağıladıkları aşağı avlu.
"Aşağı avlu" - "İn aşağı" - Aşağı, avlu! Kral, aşağı!
Baykuşlar ötüyor bülbüllerin şakıması gereken yerde.

(Yukarıdan ayrılır.)

BOLINGBROKE

Majesteleri ne diyor?

NORTHUMBERLAND

Derin üzüntüsü ve acısı
Deli gibi saçmalamasına neden oluyor.
İşte kendisi geliyor.

(İçeri KRAL RICHARD ve GÖREVLİLER girer.)

BOLINGBROKE

Geri çekilin hepiniz,
Majestelerine gerekli saygıyı gösterin.

(Diz çöker.)

Efendimiz!

RICHARD

Sevgili kuzen, eğilmekle soylu dizini aşağılıyor,
Aşağılık toprağı onurlandırıyorsun.
Senin böyle eğildiğini görmektense
Sevgini yüreğimde hissetmeyi yeğlerim.
Kalk kuzen, ayağa kalk! Gözün yukarılarda biliyorum-
En azından bu kadar yukarılarda - dizin yerde olsa bile.

BOLINGBROKE

Sayın lordum, sadece benim olanı almaya geldim.

RICHARD

Senin olan senindir, ben de seninim, her şey senin.

BOLINGBROKE

Soylu efendimiz, sevginize layık olduğum sürece
Verdiklerinizi hak etmiş sayıyorum kendimi.

RICHARD

İyi şeyler hakkın. İyi şeyleri hakeder
Nasıl alınacağının en emin ve kesin yolunu bilenler.

Amca, verin elinizi. Hayır. Kurulayın gözlerinizi-
 Gözyaşı sevgi göstergesidir ama sonucu değiştirmez.
 Kuzen, senin baban olamayacak kadar gencim
 Ama sen benim varisim olabilecek yaştasın.
 Ne istiyorsan vereceğim - hem de isteyerek;
 Çünkü yapmamız gereken şeyi yapmalıyız.
 Kuzen, Londra'ya gidiyoruz - değil mi?

BOLINGBROKE

Evet sayın lordum.

RICHARD

Öyleyse hayır dememeliyim.

(Borular çalınır. Herkes dışarı çıkar.)

IV. SAHNE

(İçeri KRALİÇE ISABEL, iki NEDİME ve hizmetkârlar girer.)

KRALİÇE ISABEL

Bu bahçede bize tasamızı unutturacak
 Nasıl bir eğlence bulabiliriz?

NEDİME

Bovling oynayalım kraliçem.

KRALİÇE ISABEL

Bovling bana dünyanın engellerle dolu,
 Yolumun da inişli çıkışlı olduğunu düşündürür.

NEDİME

Dansedelim kraliçem.

KRALİÇE ISABEL

Böylesine derin acılar içindeyken
 Neşe içinde dans etmem olanaksız.
 Bu nedenle dans olmaz - başka bir şey bul.

NEDİME

Öyküler anlatalım kraliçem.

KRALİÇE İSABEL

Hüzünlü mü neşeli mi?

NEDİME

Her ikisinden de kraliçem.

KRALİÇE İSABEL

İkisi de olmaz kızım.

Neşeli dersen -neşe diye bir şey olmadığından-

Daha çok üzüntüyü düşündürür bana;

Hüzünlü dersen - büyük bir üzüntü içinde olduğumdan -

Üzüntüme üzüntü katar.

Sahip olduğum şeyleri söylemek gereksiz,

Olmayanlar için de yakınmak anlamsız.

NEDİME

Kraliçem, şarkı söyleyeyim.

KRALİÇE İSABEL

Ne güzel, şarkı söylemek için nedenin var

Ama ağlasan beni daha çok sevindirirsin.

NEDİME

Üzüntünüzü hafifletecekse ağlarım, kraliçem.

KRALİÇE İSABEL

Ağlamakla üzüntüm hafifleyecek olsa,

Sevinçten şarkı söylerim ve gözyaşlarını ödünç almam.

(İçeri bir BAHÇIVAN ve iki YARDIMCI girer.)

Bir dakika, bak bahçıvanlar geliyor!

Şu ağaçların ardına saklanalım.

Nesine istersen bahse girerim,

Politika yapacaklar - çünkü herkes öyle yapıyor

Ülkede bir değişiklik gündeme geldiğinde.

Acının habercisi acıdır.

BAHÇIVAN

Git, şu bükülmüş kayısı dallarını kaldırıp bağla;

Ağırlıklarıyla babalarının belini büken

Yaramaz çocukları andırıyorlar.

Bükülen genç dallara destek koy.

Sen de git ve bir cellat gibi

Fazla büyümüş dalları buda;
 Ülkemizde her şey eşit olmalı.
 Siz bunlarla uğraşırken ben de gidip
 Güzelim çiçeklerden toprağın bereketini emen
 Zararlı otları köklerinden sökeyim.

YARDIMCI

Neden denizlerle çevrili bahçemiz,
 Güzel ülkemiz zararlı otlarla kaplıyken,
 En güzel çiçekleri artık yok olmuşken,
 Meyve ağaçları aşılammamış, çitleri yıkılmış,
 Çiçek bahçeleri darmadağınık,
 Tüm bitkileri otlarla sarılmışken,
 Neden bu küçük bahçede,
 Yasaları ve düzeni korumaya çalışıyor,
 Başkalarına örnek olmak istiyoruz?

BAHÇIVAN

Dinle!
 Bu karmaşaya göz yuman kişi
 Yaprak dökümüne uğradı.
 Yapraklarının altında barındırdığı,
 Onu yiyip tüketirken ona destek veriyormuş görünen otlar
 Bolingbroke tarafından kökünden söküldü -
 Wiltshire Beyi, Bushy, Greene'i kastediyorum.

YARDIMCI

Ne, onlar öldü mü?

BAHÇIVAN

Evet, Kral da Bolingbroke'un eline düştü.
 Bizim bahçemize gösterdiğimiz ilgiyi
 Kendi ülkesine gösterememiş olması ne yazık!
 Biz, zamanı geldiğinde,
 Meyve ağaçlarımızın gövdesinde yarıklar açarız
 Çok özsuğu ağaca zarar vermesin diye.
 Kral da yükselmiş ve yükselmekte olanlara böyle davransaydı,
 Bu insanlar halâ meyve verir, kendisi de tadardı.
 Meyve veren dallar yaşasın diye
 Çok uzayan dalları keseriz.
 Kendisi de öyle yapsaydı, halâ giyiyor olurdu
 Zevk ve sefa yüzünden kaybettiği tacını.

YARDIMCI

Ne dersin, Kral azledilir mi ?

BAHÇIVAN

Şimdilik tahttan indirildi ama kuşku yok azledilecek.
Dün gece York dükünün bir can dostuna
Kötü haberler içeren bir mektup geldi.

KRALİÇE ISABEL

Konuşmazsam patlayıp öleceğim!
Bu bahçeye bakmakla görevli âdemoğlu,
O alçak dilin ne cüretle böyle kötü haberler verir?
Hangi Havva, hangi yılan girdi aklına
İnsanoğlunu ikinci kez günâha itmen için?
Niçin Kral Richard tahttan indirildi diyorsun?
Seni pislik seni, Kralın azledileceğini nasıl söyleyebilirsin?
Söyle, bu kötü haberi nereden, ne zaman ve nasıl edindin?
Konuş sefil yaratık!

BAHÇIVAN

Bağışlayın kraliçem. Bu haberi vermekten keyif almıyorum.
Ama söylediklerim doğru. Kral Richard,
Güçlü Bolingbroke'un eline düştü. Kaderleri tartıda.
Kocanızın kefesinde kendinden
Ve kendisini hafifleten züppeliklerinden başka bir şey yok.
Ama yüce Bolingbroke'un kefesinde
Kendisiyle birlikte tüm İngiliz beyleri var,
Bu yüzden Kral Richard hafif kalıyor.
Koşun Londra'ya, kendi gözlerinizle görün.
Söylediklerimi herkes biliyor.

KRALİÇE ISABEL

Hemen yayılan kötü haber, beni ilgilendirmiyor musun ki
En son ben duyuyorum?
Şimdi anladım, en son ben duyayım da
Acıyı kalbimde en uzun ben taşıyayım istiyorsun.
Haydi leydiler, Londra'ya gidelim,
Londra'nın Kralını acılar içinde görmeye.
Üzgün bakışlarım yüce Bolingbroke'un zaferini
Süslesin diye mi dünyaya geldim?
Bahçıvan, bu acı haberi verdiğin için
Dilerim Tanrıdan hiç büyümesin ektiklerin.

(KRALİÇE ISABEL ve LEYDİ'ler çıkar.)

BAHÇIVAN

Zavallı Kraliçe, sana yararı olacaksa

Dilerim lanetin gerçekleşir, becerilerimi yitiririm.

Şuraya Kraliçenin gözyaşları döküldü -

Üzüntünün simgesi bir sedef otu dikeceğim oraya.

Kısa bir süre sonra yetişecek burada, ağlayan Kraliçenin anısına.

(Çıkarlar.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(Parlamento toplantısına BOLINGBROKE, AUMERLE, NORTHUMBERLAND, PERCY, FITZWATER, SURREY, CARLISLE PİSKOPOSU, WESTMINSTER PİSKOPOSU, LORDLAR, TELLAL ve SUBAYLAR girer.)

BOLINGBROKE

Bagot'u çağırın.

(İçeri BAGO'T girer.)

Şimdi Bagot, açıkça anlat her şeyi;
Soylu Gloucester'ın ölümü hakkında bildiklerini,
Kralın kafasına bunu sokanları,
Bu kanlı olayı gerçekleştirenleri.

BAGOT

Öyleyse, Lord Aumerle ile yüzleşeyim.

BOLINGBROKE

Kuzen, öne çık ve şu adamın yüzüne bak.

BAGOT

Lord Aumerle, biliyorum alçak dilin
Bir zamanlar söylediğini yalanlayacak.
Gloucester'ın ölümü planlandığı o korkunç an,
"Kolum İngiliz sarayından Calais'ye, amcamın başına
Ulaşabilecek kadar uzun değil mi?" dediğini duymuştum.
Yine o sırada birçok konuşma arasında

Bolingbroke'un İngiltere'ye döndüğünü görmektense,
Yüz bin altından olmayı yeğlediğini -
Ve ayrıca kuzeninin ölmesinin
Ülkenin yararına olacağını söylüyordun.

AUMERLE

Prensler ve soylu lordlar,
Bu soysuza ne karşılık vereyim?
Sanki eşitmişiz gibi düelloya davet edip
Soylu adımı mı lekeleyeyim?
Ya öyle yapmalıyım ya da aşağılık suçlamalarıyla
Adımı karalamasına katlanmalıyım.
İşte eldivenim, ölümün mührü, seni cehenneme gönderecek.
Yalan söylüyorsun diyorum ve söylediklerinin yalan olduğunu
Çifte su verilmiş soylu çelik kılıcımı kirlitse bile,
Yüreğinden akıtacağım alçak kanınla kanıtlayacağım.

BOLINGBROKE

Bagot, hayır. Alma onu yerden.

AUMERLE

Keşke hakaretleriyle beni böylesine kızdıran
Kral hariç buradaki en soylu kişi olsaydı.

FITZWATER

Aumerle, ille de kendin gibi soylu biri arıyorsan,
İşte eldivenim, meydan okumanı kabul ediyorum.
Seni görmemi sağlayan güneş üzerine and içerim ki,
Ben de duydum söylediklerini -
Övünüyordun soylu Gloucester'ı öldürdüğünü söyleyerek.
Yirmi kez de inkar etsen yalan söylüyorsun
Ve bu yalanların kaynağı kalbini kılıcım ile deleceğim.

AUMERLE

O günü göremeyeceksin, ödle.

FITZWATER

Keşke hemen şimdi karşılaşabilsek seninle.

AUMERLE

Fitzwater, yalanların yüzünden cehenneme gideceksin.

PERCY

Aumerle, yalan söylüyorsun.
 O suçlamalarında ne kadar haklıysa
 Sen de o kadar haksızsın. Seni öldürerek
 Hain olduğunu kanıtlayacağım,
 İşte eldivenimi atıyorum. Cesaretin varsa al.

AUMERLE

Almazsam çürüsün ellerim
 Ve bir daha asla kılıcımı çekip
 Düşmanımın kafasına indiremeyeyim!

BİR BAŞKA LORD

Hain Aumerle, ben de atıyorum eldivenimi.
 Günde beş vakit alçak suratına
 Yalan söylediğini haykırabilirim.
 İşte onurumun simgesi.
 Varsa düello yapmaya cesaretin, al yerden.

AUMERLE

Başka kim meydan okuyor? Hepsini kabul ediyorum!
 Sizin gibi yirmi bin kişiyle başa çıkabilecek
 Bin yürek var bende.

SURREY

Lord Fitzwater, daha dün gibi anımsıyorum
 Aumerle ile yaptığınız konuşmayı.

FITZWATER

Çok doğru. Siz de oradaydınız, şahidim olun.

SURREY

Söylediklerinin tek kelimesi bile doğru değil.

FITZWATER

Surrey, yalan söylüyorsun.

SURREY

Seni sefil,
 Senin gibi düpedüz yalan söyleyen birini
 Cansız yere sererek cezalandırmazsam
 Söylediğin yalanlar kılıcımın onurunu lekeler.

İşte onurumun göstergesi, varsa cesaretin sına.

FITZWATER

Birazdan dilin ne işler açacak başına!
 Yemeyi, içmeyi, nefes alıp, yaşamayı nasıl istiyorsam,
 Issız bir yerde Surrey ile karşılaşıp,
 Söylediklerinin yalan, yalan ve yine yalan olduğunu
 Haykırıp, suratına tükürmeyi de öyle istiyorum.
 İşte onurumun simgesi, seni terbiye edecek.
 Yeni yönetime olan bağlılığım üzerine yemin ederim ki,
 Aumerle'e yönelttiğim suçlamalarım doğrudur.
 Dahası, Aumerle, senin iki adamını soylu Dükü
 öldürmeleri için
 Calais'ye yolladığını sürgüne gönderilen Norfolk'tan duydum.

AUMERLE

Yok mu eldiven verecek dini bütün bir Hristiyan!
 İşte eldivenim, Norfolk yalan söylüyor diyorum,
 Geri çağırılın onurunu koruması için.

BOLINGBROKE

Bu meydan okumalar Norfolk geri çağırılana kadar
 donduruldu.
 Evet geri çağırılacak - düşmanım olduğu halde -
 Ve döndüğünde tüm malına kavuşacak.
 Geri geldiğinde düello gününü sapmayacağız.

CARLISLE

O onurlu gün hiç gelmeyecek.
 Sürgüne gönderilen Norfolk, İsa adına birçok savaşa katıldı,
 Dinsizlere, Türklerle ve Eyyubilere karşı
 Hristiyanların kutsal haçı sancağını dalgalandırdı
 Ve savaştan yorulup İtalya'ya yerleşti
 Ve bedenini Venedik'te, bu güzel ülkenin toprağına verdi,
 Temiz ruhunu da uğrunda o kadar savaştığı
 Efendisi İsa'ya teslim etti.

BOLINGBROKE

Piskopos ne diyorsun sen, Norfolk öldü mü?

CARLISLE

Evet, kesinlikle eminim lordum.

BOLINGBROKE

Umarım temiz ruhu mezarda,
 Hazreti İbrahim'in koynunda huzur bulur!
 Davacı lordlar, bu anlaşmazlıklar
 Düello gününü belirleyene kadar dondurulacak.

(İçeri YORK girer.)

YORK

Yüce Lancaster dükü,
 Ünvanlarını kaybetmiş, sizi kendi isteğiyle
 Varisi'ilen eden ve kraliyet esasını
 Soylu ellerinize bırakan Richard'ın yanından geliyorum.
 Ondan size geçen tahta çıkın.
 Dördüncü Henry, çok yaşa!

BOLINGBROKE

Tanrı adına çıkacağım tahta.

CARLISLE

Allah göstermesin!
 Bunca soylu arasında soylu olmayan tek kişiyim,
 Ama görevim doğruyu söylememi gerektiriyor.
 Keşke buradaki soylulardan biri bile
 Soylu Richard'ı yargılayabilecek
 Kadar soylu olsaydı! Gerçek soylu
 Böylesi haksızlığa izin vermezdi.
 Hangi kul kralını yargılayabilir?
 Ve burada Richard'ın kulu olmayan kim var?
 Hırsızlar suçları sabit olsa bile mahkemede yargılanırlar;
 Öyleyse, yüce T'anrının simgesi,
 Onun neferi, sözcüsü, vekili,
 Kutsanmış, taç giymiş, bunca yıllık kralı,
 Kullan, onun kadar soylu olmayanlar tarafından,
 Hem de yokluğunda, yargılanabilir mi?
 T'anrım, bir Hristiyan ülkesinde yaşayan uygar insanların
 Böylesine alçak, rezil ve çirkin bir iş yapmalarına izin verme!
 Bir kul olarak kullara sesleniyorum,
 Böylesine cüretkar T'anrı konuşturuyor beni kralım için.
 Kral dediğiniz Hereford Dükü
 Kralına karşı büyük bir ihanet içindedir -
 Ve ona taç giydirirseniz,
 Toprağın İngiliz kanıyla sulanacağını

Ve bu alçakça cinayetin
 Acısını gelecek kuşakların çekeceğini görebiliyorum.
 Türkler ve dinsizler huzura kavuşacak
 Ve bir zamanların huzur hüküm süren ülkesinde
 Çıkacak korkunç savaşlarda
 Kardeş kardeşi, yurttaş yurttaş öldürecek.
 Kargaşa, dehşet, korku ve isyan
 Buraya yerleşecek ve ülkenin yeni adı
 Kurukafalar ülkesi Golgotha olacak.
 Bu iki kandaşı birbirine düşürürseniz
 Lanetli dünyada görülebilecek
 En acı bölünme gerçekleşecek.
 Önleyin, karşı koyun, olmasın ki,
 Çocuklarımız, çocuklarımızın çocukları
 Acı dolu çığlıklar atmasın.

NORTHUMBERLAND

Bayım, iyi savundunuz tezinizi; ödül olarak
 Krala ihanetten tutukluyoruz sizi.
 Lord Westminster mahkeme gününe kadar
 Ona göz kulak olma görevi sizindir.
 Lordlar, lütfen halkın isteklerine kulak verin.

BOLINGBROKE

Richard'ı getirin buraya;
 Tahttan halkın önünde feragat etsin diye.
 Biz de itirazsız çıkarız tahta böylece.

YORK

Ben getiririm onu.

(Çıkar.)

BOLINGBROKE

Lordlar - hepiniz tutuklusunuz -
 Kefil bulun kendinize.
 Hiçbirinizi sevmiyoruz,
 Hiçbirinizin bizi sevmesini beklemiyoruz.

(İçeri RICHARD ve YORK girer.)

RICHARD

Ah, daha Kral gibi düşünmeyi kafamdan silip atmadan
 Kral beni buraya neden çağırdı ki?

Henüz öğrenemedim el etek öpmeyi, övmeyi,
 eğilip bükülmeyi.
 Biraz zaman tanıyın da üzüntü bana kulluğu öğretsin.
 Ama bu insanların yüzlerini iyi tanıyorum.
 Kullarım değil miydi benim?
 Bir zamanlar "Çok yaşa" diye selamlamıyorlar mıydı beni?
 Yahuda da İsa'yı öyle selamladı.
 İsa'ya on iki kişiden biri sadık değildi.
 Bana ise on iki bin kişinin hiçbiri.
 Tanrı kralı korusun! Kimse "Amin" demeyecek mi?
 Hem rahip hem de yardımcısı mıyım? Peki öyleyse - amin.
 Tanrı kralı korusun! - Kral ben olmasam bile -
 Yine de amin, belki de Tanrının gözünde kral hâlâ benim.
 Niye getirildim buraya?

YORK

Daha önce söylediğin gibi, sağlığın elvermediğinden,
 Kendi isteğinle Henry Bolingbroke lehine
 Tacından ve tahtından feragat etmeye.

RICHARD

Verin tacı bana. İşte, kuzen - kap tacı.
 İşte, kuzen -
 Bu yanda benim elim, öbür yanda seninki.
 İki kovası olan, kâh biri, kâh öteki dolan,
 Derin bir kuyuya benziyor bu altın taç;
 Boş kova hep havada sallanıyor,
 Öbürü aşağıda, görünmüyor, su dolu.
 İşte o aşağıda gözyaşıyla dolu kova benim.
 Sen yükseklere tırmanırken ben acılarımı içiyorum.

BOLINGBROKE

Tacından isteyerek feragat ettiğini sanıyordum.

RICHARD

Tacımdan evet, ama acılarım benim.
 Tahtımı ve ünvanımı elimden alabilirsin
 Ama acılarımı asla - ben hâlâ onların efendisiyim.

BOLINGBROKE

Tacınla birlikte tasalarının birazı bana geçiyor.

RICHARD

Senin tasanın artması benim tasamı azaltmaz.

Tasam, tasasız kalmak, umursamazlığım yüzünden;

Sen isteyerek sırtladın tasanı.

Verdiğim tasalarım aslında halâ benimle -

Onlar taçtan ayrılmayacaklar ve hep benimle kalacaklar.

BOLINGBROKE

Tacından feragat etmeye razı mısınız?

RICHARD

Evet - hayır. Hayır - evet. Çünkü bir hiç olmalıyım.

Öyleyse "Hayır" dememeliyim; isteklerini kabul ediyorum.

Şimdi bak, nasıl kendimi bir hiç yapıyorum.

Bu ağır yükü kafamdan çıkarıyorum,

Atıyorum elimden koca asayı,

Söküyorum yüreğimden krallık düşüncesini.

Gözyaşlarımla yıkayıp akıtıyorum kutsal yağı,

Kendi ellerimle veriyorum tacımı,

Kendi ağzımla kutsallığımı yadsıyorum,

Özgür bırakıyorum bana kulluk yemini edenleri.

Vazgeçiyorum tüm görkem ve yücelikten.

Bırakıyorum konaklarımı, malımı mülkümü.

Geri alıyorum buyruklarımı, yasalarımı, karamamelerimi.

Tanrı affetsin bana yeminlerini bozanları!

Dilerim Tanrıdan kimse bozmaz sana ettiği yeminini!

Dilerim hiçbir şeyi olmayan ben hiçbir şeyle üzülmem

Ve her şeyi elde eden sen her şeyle mutlu olursun.

Dilerim uzun süre oturursun Richard'ın tahtında

Ve Richard da çok geçmez girer toprağın altına.

Krallığı alınan Richard, "Tanrı Kral Henry'yi korusun

Ve ona parlak bir saltanat versin!" diyor -

Var mı başka bir şey?

NORTHUMBERLAND

Ülkene karşı çalışan sen ve dostların hakkında düzenlenen

Şu suçlamaları da oku.

Böylece itiraflarını duyan halk

Azledilmeyi hakettiğini düşünecek.

RICHARD

Okuyacak mıyım?

Tüm yaptıklarımı açıklayacak mıyım?
 İyi yürekli Northumberland,
 Eğer suçların kayıtlı olsaydı,
 Böylesine seçkin bir topluluğa
 Okumaktan utanmaz mıydın?
 Okusaydın, suçlarının arasında Kralını azlettiğinin,
 Ettiğin yeminleri bozduğunun
 Ve bu yüzden Tanrının nezdinde lanetlendiğinin
 Yazılı olduğunu görürdün.
 Hayır, sizler, hepiniz, orada durup öylece bakanlar,
 Ben acı içinde kıvranırken
 Üzülmüş gibi davranarak
 Beni sevdiğiniz izlenimini yaratıyorsunuz,
 Ama yine de birer Pilatus'sunuz
 Çünkü beni çarmıha geriyorsunuz,
 Bu yüzden asla arınamazsınız günahlarınızdan.

NORTHUMBERLAND

Lordum, hadi çabuk. Okuyun şu maddeleri.

RICHARD

Gözlerim gözyaşıyla dolu - göremiyorum.
 Ama tuzlu gözyaşı gözlerimi büsbütün kör etmemiş,
 Etrafta bir sürü hain görebiliyorum.
 Hayır, bakışlarımı kendime çevirdiğimde
 Karşımda ötekiler gibi bir hain görüyorum.
 Çünkü Kralın yüce bedeninin
 Kirletilmesine rıza gösterdim;
 Benim yüzümden yücelik aşağılık, krallık rezil,
 Kral kul, ülke bir hiç oldu.

NORTHUMBERLAND

Lordum -

RICHARD

Lordun değilim senin, saygısız adam,
 Ne de başkalarının lorduyum. Ne adım var, ne ünvanım -
 Hatta vaftiz adım bile değil bu -
 Çalıntı. Ne kötü, bu yaşuma geldim
 Halâ adım ne bilmiyorum!
 Keşke Bolingbroke'un güneşi altında duran
 Bir kardanadam olsaydım da

Eriseydim damla damla!

İyi kral, yüce kral - ama yeterince iyi ve yüce değil -

Eğer sözüm halâ geçiyorsa İngiltere'de

Hemen bir ayna getirin buraya ki,

Göstersin bana görkem gidince, yüzüm ne hale gelmiş.

BOLINGBROKE

Gidin biriniz bir ayna getirin.

(Bir GÖREVLİ çıkar.)

NORTHUMBERLAND

Ayna gelene kadar şu kâğıdı oku.

RICHARD

Dostum, daha cehenneme gitmeden işkence ediyorsun.

BOLINGBROKE

Daha fazla üstelemeyin lord Northumberland.

NORTHUMBERLAND

Ama halk tatmin olmaz sonra.

RICHARD

Olacaklar. Uzun uzun okuyacağım

Günahlarımın yazılı olduğu kitabı, yani kendimi,

Gördüğüm zaman okuyacağım.

(GÖREVLİ içeri bir ayna ile girer.)

Verin şu aynayı da okuyayım.

Henüz derin çizgi yok ha?

Acı o kadar darbe indirdi ama

Halâ derin yara açamadı mı yüzümde?

Ayna, iyi gün dostlarım gibi yaltaklanıyorsun,

Aldatıyorsun beni.

Her gün çatısının altında on bin insan besleyen yüz bu yüz mü?

Bakanların gözünü güneş gibi kamaştıran yüz bu yüz mü?

Bolingbroke şamarı indirene kadar

Bir sürü saçmalığa neden olan yüz bu yüz mü?

Bu yüzdeki yücelik kolay yok olabilir.

Yücelik kadar yüzün kendisi de kolay parçalanabilir -

(Aynayı yere atar.)

İşte bölündü yüz parçaya.

Bak, suskun Kral, kıssadan hisse şu:

Acılarım çabucak harap etti yüzümü.

BOLINGBROKE

Üzüntünün gölgesi yüzünün görüntüsünü yok etti.

RICHARD

Bir daha söyle.

Üzüntümün gölgesi - ha, bir bakalım -

Çok doğru. Üzüntüm içimde,

Dışa vurduğum bu yakınmalar ise

İşkenceye katlanan ruhumda sessizce kabağan

Görünmeyen acıların gölgesi.

Ve gerçek olan da bu.

Sağol kral, yalnızca üzülmemen neden olmayıp,

Aynı zamanda nasıl üzülmem gerektiğini öğrettiğin için.

Bir tek dileğim var, sonra gideceğim

Ve seni bir daha rahatsız etmeyeceğim.

Kabul mü?

BOLINGBROKE

Söyle sevgili kuzen.

RICHARD

"Sevgili kuzen"! Bir kraldan bile uluyum -

Çünkü kralken kullanımı yardakçılık yapardı.

Şimdi ise ben bir kulum

Ve bir kral bana övgüler yağıdırıyor.

Böyle yüce olduğuma göre dilenmemen gerek yok.

BOLINGBROKE

Yine de iste.

RICHARD

Kabul edilecek mi?

BOLINGBROKE

Evet.

RICHARD

Öyleyse izin ver gideyim.

BOLINGBROKE

Nereye?

RICHARD

Nereye istersen, yeter ki senden uzak olsun.

BOLINGBROKE

Götürün şunu Kuleye.

RICHARD

Çok güzel - "Götürün"! Hepiniz bir şeyler götürdünüz,
Gerçek Kralın düşüşüyle böylesine yükselen sizler.

(RICHARD ve MUHAFAZ *çkar.*)

BOLINGBROKE

Öyle olsun. Gelecek Çarşamba

Taç giyme törenimiz yapılacak.

Lordlar, hepiniz hazır olun.

(WESMINSTER RAHİBİ, CARLISLE PİSKOPOSU ve
AUMERLE *dışında herkes çkar.*)

WESMINSTER RAHİBİ

Çok acıklı bir olaya şahit olduk.

CARLISLE

Asıl felaket bundan sonra. Henüz doğmamış çocuklar
Bunun acısını çok kötü hissedecekler.

AUMERLE

Ey kutsal din adamları, yok mu bir çare
Ülkeyi bu musibetten kurtaracak?

WESTMINSTER RAHİBİ

Lordum,

Düşündüklerimi açıkça söylemeden önce

Sadece planımı saklı tutacağınıza değil

Aynı zamanda uygulayacağınıza da

Yemin etmenizi istiyorum.

Yüzlerinizden endişe okunuyor,

Kalpleriniz acı, gözleriniz yaşla dolu.

Gelin evimde yemek yiyelim -

Güzel günleri getirecek bir planım var.

(*çkarlar*)

V. PERDE

I. SAHNE

(İçeri KRALİÇE ISABEL ve HİZMETKÂRLARI girer.)

KRALİÇE ISABEL

Kral şurdan gelecek.

Jül Sezar'ın uğursuz Kulesine giden yol bu.

Zavallı lordum mağrur Bolingbroke tarafından

Acımasız duvarlar ardına hapsedildi.

Şurda durup dinlenelim, gerçek Kralın Kraliçesine

Bu asi dünyada dinlenecek bir yer varsa eğer.

(İçeri RICHARD ve MUHAFİZ girer.)

Bir dakika, bakın - hayır bakmayın,

Güzel gülümün solduğunu görmeyin.

Yine de bakın da üzüntüyle eriyip

Onu sevgi dolu gözyaşlarıyla tertemiz yıkayın.

Truva harabelerine dönmüşsün!

Ey kutsal beden, Richard'ın mezarı olmuşsun,

Richard değilsin artık! Ey güzel insan,

Neden acımasız üzüntü sarsın her yanını,

Zafer sıradan birinin olurken?

RICHARD

Güzel kadın, sen de acıyla birlik olma,

Öldürmek istemiyorsan beni.

Geçmiş, uyanınca gerçeklerle karşı karşıya kaldığımız

Güzel bir düş olarak kabul et.

Sevgilim, kardeş olduk Zorunlulukla,

Ve onunla kol kolayız ölene değin.
 Koş git Fransa'ya, kapan bir manastıra.
 Dindarlığımızla bir başka dünyada elde ederiz
 Bu dünyada umursamazlığımızın bize kaybettirdiği tacı.

KRALİÇE ISABEL

Demek Richard'ım
 Hem vücutça hem kafaca değişip zayıfladı ha?
 Bolingbroke aklını da mı aldı? Yüreğine de mi girdi?
 Ölmekte olan aslan altedildiği için
 Toprağı öfkeyle pençeler, hiçbir şey yapamasa bile.
 Sen ki hayvanların kralı aslansın,
 Dayağa ses çıkarmayıp, sopayı öperek,
 Öfke karşısında köpekleşerek
 Bir öğrenci gibi cezayı kabullenecek misin?

RICHARD

Doğru, hayvanların kralıyım! Eğer hayvan olmasaydım
 Hâlâ mutlu bir kraldım insanlara hükmeden.
 Sevgili sabık kraliçem. Fransaya git.
 Öleceğimi düşün ve vedalaş benimle,
 Ölüm döşeğindeymişim gibi ayrıl benden.
 Uzun, sıkıcı kış gecelerinde
 Yaşlı insanlarla ocağın önünde otur,
 Sana çok eskilerde kalmış acı öyküler anlatsınlar;
 Sen de iyi geceler dilemeden önce,
 Onlara acıklı öykümü anlat da
 Dinleyenler yataklarına ağlayarak gitsinler;
 Çünkü odunlar bile sözlerinden etkilenecek,
 Üzüntüyle kıvılcımlarını saçıp ağlayacaklar;
 Bazıları ise küllere bürünüp yas tutacak,
 Bazıları kapkara olacaklar kömür gibi,
 Yasal kral azledildi diye.

(İçeri NORTHUMBERLAND girer.)

NORTHUMBERLAND

Lordum, Bolingbroke kararını değiştirdi -
 Kuleye değil, Pomfret'e gitmeniz gerekiyor.
 Ve sayın madam sizin de
 Derhal Fransa'ya gitmeniz için emir çıktı.

RICHARD

Northumberland, sen merdivensin
 Tahtıma tırmanan Bolingbroke'a,
 Çok geçmeyecek, cerahat gibi biriken günahlar
 Patlayıp felakete neden olacak.
 Kral ülkeyi bölüp yarısını sana verse bile,
 Onun dünyaları almasına yardımcı olduğun için
 Payına çok az düştüğünü, her şeyi onun aldığını düşüneceksin.
 O da insanları Kral yapmasını bilen senin
 Canının istediği zaman
 Onu gasp ettiği tahttan tepe taklak devirebileceğini düşünecek.
 Kötülerin sevgisi korkuya,
 Korku nefrete dönüşür ve nefret de insanları
 Felakete ve hakettikleri ölüme sürükler.

NORTHUMBERLAND

Günahlarım beni ilgilendirir, kes artık.
 Vedalaşın, hemen ayrılmalısınız birbirinizden.

RICHARD

İki kez ayrılıyoruz! Acımasız adam,
 Çifte evlilik bozuyorsun - tacımla aramdaki evliliği,
 Arkasından da karımla evliliğimi.
 Dur, aramızdaki evlilik yeminini öpücükle bozayım -
 Ama, olmaz ki, çünkü bir öpücük mühürlemişti onu.
 Ayır bizi Northumberland: Ben kuzeye gideyim,
 Dondurucu soğğun ve hastalığın kol gezdiği yerlere,
 Karım da törenle uğurlandığı Fransa'ya.
 Güzel bir Mayıs günü gibi çiçeklerle bezenmiş olarak gelmişti,
 Şimdi ise soğuk bir kış günü gibi donuk gidiyor.

KRALİÇE ISABEL

Ayrılmamız mı gerekiyor birbirimizden?

RICHARD

Evet sevgilim -
 Ellerimiz ellerimizden, kalplerimiz kalplerimizden ayrılmalı.

KRALİÇE ISABEL

İkimizi de sürün ülkeden, Kral da benimle gelsin.

NORTHUMBERLAND

Hiç de akıllıca bir şey olmazdı.

KRALİÇE ISABEL

Ben de gideyim onunla öyleyse.

RICHARD

O zaman birlikte ağlayan iki kişinin acısı bire düşer.
Sen Fransa'da ağla benim için,
Ben de senin için burada-
Uzakta olmak, yakında olup görüşmemekten daha iyi.
Ağlayarak at adımlarını, ben de inleyerek atayım.

KRALİÇE ISABEL

O zaman yolu uzun olan daha fazla ağlayacak.

RICHARD

Yolum kısa olduğundan her adımda iki kez inleyeceğim,
Ve uzatacağım yolu acı dolu bir yürekle.
Hadi, kısa keselim acıya kur yapmayı,
Ne de olsa evlendik artık onunla.
Bir öpücükle kapanacak dudaklarımız ve konuşmadan
ayrılacağız -
Böylece kalbimi veriyorum ve böylece seninkini alıyorum.

KRALİÇE ISABEL

Benimkini geri ver. Hiç de iyi olmaz
Kalbini alıp sonra da ölümüne neden olursam -
İşte böyle; kalbimi geri aldığıma göre gidiyorum,
Artık inleyerek kalbimi parçalayabilirim.

RICHARD

Oyalanmakla acıyı daha da artırıyoruz.
Bir kez daha elveda. Gerisini hüzün söylesin.

(Çıkarlar.)

II. SAHNE

(İçeri YORK DÜKÜ ve DÜŞESİ girer.)

YORK DÜŞESİ

Lordum, kuzenlerimizin Londra'ya girişlerini anlatırken
Hıçkırıklarınız yüzünden yarım kalan sözünüzü
Tamamlayacağınızı söylemiştiniz.

YORK

Nerede kalmıştım?

YORK DÜŞESİ

Lordum, acımasız insanların
Evlerin pencerelerinden
Kral Richard'ın kafasına çöp ve taş toprak attığını
anlatıyordunuz.

YORK

Sonra, söylediğim gibi, Dük, yüce Bolingbroke,
Gözü yükseklerdeki binicisini tanıyor gibi davranan,
Kanı kaynayan, ateşli bir küheylana binmiş,
Ağır ama kendinden emin bir şekilde giderken
Herkes "T'anrı seni korusun Bolingbroke!" diye bağırıyordu.
Genç, yaşlı o kadar çok insan birbirinin üzerinden uzanıp
Pencerelerden onu görmeye çalışıyordu ki,
Sanki pencereler dile gelmiş de konuşuyor
Ve sanki rengarenk boyanmış duvarlar hep bir ağızdan
"İsa seni korusun! Bolingbroke, hoş geldin! " diyor sanırdınız.
Bu arada kendisi şapkasını çıkarmış,
Mağrur atının üzerinde eğilmiş bir bu yana, bir öte yana dönüp
"Sağ olun yurttaşlarım" diyerek sürdü gitti atını.

YORK DÜŞESİ

Ah zavallı Richard! O ne yapıyordu bu sırada?

YORK

Tiyatroda ünlü bir oyuncu sahneyi terk ettikten sonra
Sahneye çıkan oyuncunun konuşmasının sıkıcı olacağını
düşünüp

İlgisizce bakan insanlar gibi davrandılar ona.
Tıpkı öyle, hatta aşağılayarak baktılar soylu Richard'a.

Hiç kimse "Tanrı onu korusun!" diye bağırmadı.
 Hiç kimse hoş geldin demedi ona,
 Tersine kafasından aşağı çöp döktüler,
 O da öylesine soylu bir üzüntüyle
 Üstünü başını silkeliyordu,
 Yüzü gözyaşı ve gülücük arasında öylesine gidip geliyordu ki,
 Eğer Tanrı çelik gibi katılaştırmış olmasaydı,
 Eminim ki, eriyip giderdi herkesin yüreği,
 Hatta en barbar insanlar bile ona acırdı.
 Ama bütün bu olaylarda kendimizi gönülden
 Eline teslim ettiğimiz Tanrının parmağı var.
 Biz artık Bolingbroke'a sadakat yemini ettik
 Ve bu yemini ben gözüm gibi koruyacağım.

(İçeri AUMERLE girer.)

YORK DÜŞESİ

İşte oğlum Aumerle geldi.

YORK

O artık Aumerle Dükü değil -
 Richard'ın arkadaşı olduğundan düklük elinden gitti.
 Madam, artık ona Rutland Beyi demeniz gerekiyor.
 Yeni krala sadakati konusunda
 Parlamentoda ona kefil oldum.

YORK DÜŞESİ

Hoş geldin oğlum. Kimler pervane
 Şimdilerde yeni Kralın etrafında?

AUMERLE

Bilmiyorum. Ne de önemsiyorum.
 Tanrı şahidimdir onlar gibi olmaktansa, ölmeyi yeğlerdim.

YORK

Bu yeni dönemde çok dikkatli ol,
 Yoksa vaktinden önce gider kafan.
 Oxford'dan ne haber? Turnuva düzenlenecek mi?

AUMERLE

Lordum, bildiğim kadarıyla düzenlenecek.

YORK

Sen de orada olacaksın, biliyorum.

AUMERLE

Tanrının izniyle, orada olmayı planlıyorum.

YORK

Göğsünden görünen mühür de neyin nesi?
Sarardın. Okuyayım şunu.

AUMERLE

Lordum, bir şey değil.

YORK

Öyleyse başkasının görmesinde sakınca yok.
Merakımı gidermek istiyorum - bırak okuyayım.

AUMERLE

Lordum, yalvarırım affedin beni.
Bazı nedenlerden dolayı okunmasını istemediğim önemsiz
bir şey.

YORK

Bayım, ben de bazı nedenlerden dolayı görmek istiyorum.
Korkarım, korkarım -

YORK DÜŞESİ

Neden korkacaksın ki?
Turnuva gününde giyeceği şatafatlı bir giysi için
İmzaladığı borç senedinden başka bir şey değil.

YORK

Borç mu almış? Borç almışsa
Borç senedinin kendisinde işi ne? Kadın, sen aptalsın.
Çocuk, bırak okuyayım şu mektubu.

AUMERLE

Yalvarırım affedin beni. Gösteremem.

YORK

Göreceğim. Bırak diyorum sana!

(Mektubu AUMERLE'in göğsünden çıkar alır ve okur.)

İhanet! Alçakça bir ihanet! -Alçak! Hain! Sefil!

YORK DÜŞESİ

Ne olmuş lordum?

YORK

Hey, kim var içeride? Atımı eğerleyin!

Aman Tanrım, ne korkunç bir ihanet!

YORK DÜŞESİ

Sorun nedir lordum? Ne oluyor?

YORK

Çizmelerimi getirin diyorum! Atımı eğerleyin!

Şerefim, hayatım, sadakatim üzerine yemin ederim ki,

Gidip Krala bildireceğim bu alçağı.

YORK DÜŞESİ

Sorun nedir?

YORK

Sus, aptal kadın.

YORK DÜŞESİ

Susmayacağım. Aumerle, ne oluyor?

AUMERLE

Anneciğim, sıkma canını -

Değersiz canımla ödeyeceğim bir şey.

YORK DÜŞESİ

Canınla mı ödeyeceksin!

YORK

Getirin bana çizmelerimi! Krala gidiyorum.

(ADAM'ın çizmeleriyle içeri girer.)

YORK DÜŞESİ

Aumerle, kovala şunu! Zavallı oğlum şaşkına dönmüştün.

Defol, alçak! Gözüme görünme bir daha!

YORK

Çizmelerimi ver diyorum sana.

YORK DÜŞESİ

Niye York, ne yapacaksın?
Oğlunun işlediği suçu ört bas etmeyecek misin?
Başka oğlumuz mu var? Ya da olabilir mi?
Yaşım engel değil mi çocuk doğurmaya?
Oğlumu koparıp alacak mısın benden,
Son mu vereceksin bu yaşımda anneliğime?
Sana benzemiyor mu? Senin oğlun değil mi?

YORK

Seni aptal, çılgın kadın,
Bu korkunç ihaneti gizlememi mi istiyorsun?
Bir düzine asi yeminler edip
Kralı Oxford'da öldüreceklerine dair
İmzalı kâğıtlar vermişler birbirlerine.

YORK DÜŞESİ

Aumerle suikastçi olmayacak -
Onu burada alıkoyarız. O zaman suikastten ona ne?

YORK

Defol, aptal kadın! Yirmi kez aynı şeyi yapsa
Her defasında onu eleveririm.

YORK DÜŞESİ

Sen de benim gibi doğum sancıları çekmiş olsaydın
Daha insafli olurdun.
Ama ne düşündüğünü biliyorum -
Sana ihanet ettiğimi, onun da
Bir piç olduğunu, oğlun olmadığını düşünüyorsun.
Sevgili York, sevgili erkeğim, böyle düşünme.
O tıpkı sana benziyor -
Beni yahut akrabalarımı andırmıyor,
Yine de onu çok seviyorum.

YORK

Yol ver, inatçı kadın!

(Çıkar.)

YORK DÜŞESİ

Koş peşinden Aumerle! Atla bir ata,
 Acele et, mahmuzla atını ve Krala ondan önce var
 Ve o seni ele vermeden önce af dile.
 Ben de peşinden geliyorum -
 Yaşlıyım ama kuşkum yok atımı York kadar hızlı süreceğimden;
 Ve asla kalkma ayağa
 Bolingbroke seni affetmeden. Durma, git!

III. SAHNE

(İçeri artık KRAL IV. HENRY olan Bolingbroke, PERCY ve öbür LORDLAR girer.)

KRAL HENRY

Serseri oğlum nerede kim söyleyebilir bana?
 Tam üç ay oldu onu en son görelî.
 Başımızda bir bela varsa, o da kendisi.
 Lordlarım, bulunmasını yürekten diliyorum.
 Londra'yı araştırın - meyhanelere bakın -
 Çünkü, diyorlar ki, şu dar sokaklarda pusu kurup,
 Bekçilerimizi dövüp, yolcuları soyan serseri dostlarıyla
 Hep bu tür yerlerde dolaşıyormuş.
 Bu şımarık, keyif düşkün çocuk.
 Şeref sayıyormuş böylesine rezil insanları desteklemeyi.

PERCY

Lordum, iki gün oldu Prensi görelî
 Ve Oxford'daki turnuvadan söz ettim ona.

BOLINGBROKE

Peki ne dedi kahramanımız?

PERCY

Cevabı, geneleve gidip,
 Ordaki bir yosmadan eldiven alıp,
 Uğruna en güçlü şövalyelerle çarpışıp
 Onları alt edeceğini söylemek oldu.

BOLINGBROKE

Hem ahlaksız hem de pervasız.

Ama yaşı ilerledikçe düzeleceğini gösteren belirtiler var.

Bu gelen kim?

(İçeri çılgın gibi AUMERLE dalar.)

AUMERLE

Kral nerede?

KRAL HENRY

Kuzen, böyle çılgın gibi yanımıza gelmek de neyin nesi?

AUMERLE

Tanı sizi korusun. Majesteleri, yalvarırım,

Sizinle özel olarak konuşmama izin verin.

KRAL HENRY

Herkes çıksın, bizi yalnız bırakın.

(PERCY ve LORDLAR dışarı çıkar.)

Neymiş bakalım kuzenimizin sorunu?

AUMERLE

Beni affettiğinizi söylemezseniz,

Dilerim dizim yere çivilenir kalkamam

Ya da dilim damağıma yapışır konuşamam.

KRAL HENRY

Bu suç işlenmiş mi yoksa düşünce aşamasında mı?

Eğer birincisiyse ne kadar korkunç olursa olsun

Sadakatini kazanmak için seni affediyorum.

AUMERLE

Öyleyse izin verin kapıyı kilitleyeyim de

Söyleyeceklerimi bitirene kadar kimse giremesin içeri.

KRAL HENRY

Dilediğin gibi olsun.

(YORK DÜKÜ kapıyı yumruklar ve bağırır.)

YORK

Efendimiz, dikkat edin! Koruyun kendinizi!

Huzurunuzda bir hain var.

KRAL HENRY

(Kılıcını çekerek.)

Alçak, şimdi haklarını seni.

AUMERLE

Çekmeyin kılıcınızı - korkmanıza gerek yok.

YORK

Aç kapıyı düşüncesiz Kral.

Sana bağlılığımı göstermem için saygısızlık mı etmem gerek?

Açın kapıyı, yoksa kırarım!

(İçeri YORK girer.)

KRAL HENRY

Amca, nedir sorun? Söyle - nefeslen biraz -

Tehlike ne kadar yakında,

Söyle ki, silahlanıp savuşturalım.

YORK

Okuyun bu yazıyı da beni nefes nefese bırakan

İhanetin ne olduğunu görün.

AUMERLE

Okurken verdiğiniz sözü unutmayın.

Pişmanım. Orada yazılı adımları görmeyin,

Orada yazılı olanlar gibi düşünmüyorum artık.

YORK

Alçak, yazmadan önce öyle düşünüyordun ama.

Ey Kral, bu hainin göğsünden çekip aldım onu.

Af dilemesi korkudan, size olan sevgisinden değil.

Affetmeyin, ona acırsanız korkarım

Sizi koynunuzdan sokacak bir yılanı affetmiş olursunuz.

KRAL HENRY

Ne canavarca, ne büyük, ne korkunç bir alçaklık bu!

Hain oğulun sadık babası!

Çamurlu yerlerden akarak

Kendini kirleten bu ırmağın

Saf, temiz ve değerli kaynağı,

Senin iyiliğin lekeleniyor

Ve senin aşırı iyiliğin affettirecek

Yolundan çıkmış oğlundaki bu ölümcül lekeyi.

YORK

Yani benim erdemim onun kötülüklerini affettirecek
 Ve müsrif oğulun tutumlu babanın parasını harcadığı gibi
 Yaptıklarıyla onurumu beş paralık edecek.
 Onurum ancak o idam edildiğinde yaşar
 Yoksa yaşamım onun onursuzluğuyla lekelenecektir.
 Onu affederseniz beni öldürmüş olursunuz -
 Bu hainin yaşaması dürüst insanın öldürülmesi demek oluyor.

YORK DÜŞESİ

(İçeriden)

Efendimiz, Tanrı aşkına, izin verin gireyim!

KRAL HENRY

Kim bağınıyor böyle çılglık çılgılığa?

YORK DÜŞESİ

Bir kadın, sizin yengeniz, yüce Kral - benim.
 Konuşun benimle, acıyın bana, açın kapıyı -
 Daha önce hiç dilenmemiş bir dilenci kapınızda.

KRAL HENRY

Ciddi bir yapıt sahneleniyordu,
 Ama değişti, "Kral ve Dilenci" oldu.
 Tehlikeli kuzenim, açın kapıyı annenize.
 Biliyorum, suçlarınız için yalvarmaya geldi.

YORK

Eğer istediklerini yapıp affederseniz
 Bu davranışınız başka suçlara yol açacaktır;
 Kesip atın bu kangren olmuş uzvu ki, geri kalanı
 zarar görmesin;

Bu yapılmazsa tüm vücut mahvolacaktır.

(İçeri YORK DÜŞESİ girer.)

YORK DÜŞESİ

Efendimiz, bu taş yürekli insana inanmayın!
 Kendi kanından olanı sevmeyen, kimseleri sevemez.

YORK

Seni çılgın kadın, ne arıyorsun burada?
 Bir kez daha mı can vermek istiyorsun bir haine?

YORK DÜŞESİ

Sevgili York, sabırlı ol. Efendimiz, kulak verin bana.

KRAL HENRY

Sevgili yengemiz, kalkın.

YORK DÜŞESİ

Henüz değil, yalvanyorum size.
Sonsuza değin dizlerimin üzerinde yürürüm
Ve unuturum mutluluğun ne olduğunu,
Yasaları çiğneyen oğlum Rutland'ı
Affederek beni sevindirene kadar.

AUMERLE

Annemin yakanışlarına ben de diz çökerek katılıyorum.

YORK

Ben de isteklerini yerine getirmemeniz için diz çöküyorum.
Affetmeniz başınıza sorun açabilir.

YORK DÜŞESİ

Yürekten mi diliyor bunu? Bakın yüzüne.
Gözlerinden bir damla yaş dökülmüyor,
Yakanışlarında içten değil -
Sözcükler ağzından dökülüyor sadece,
Bizimkiler ise yüreğimizin derinliklerinden geliyor.
İçten yakarmıyor, isteğinin reddedileceğini umuyor,
Biz ise tüm benliğimizle yalvanyoruz.
Eminim içtenlikle diz çökmüyor,
Biz ise dizlerimiz yere yapışana kadar diz çökmeye hazırız.
İkiyüzlülük yapıyor size yalvarırken,
Bizim yakanışlarımız ise içten,
Yüreğimizin derinliklerinden geliyor.
Bizim yakanışlarımız onunkilerden etkili -
Bu nedenle gerçek yakanışlara gereken merhameti gösterin.

KRAL HENRY

Sevgili yengemiz, ayağa kalkın.

YORK DÜŞESİ

Hayır, "Ayağa kalk" demeyin.
Önce "Affediyorum" deyin sonra "Ayağa kalk" deyin.

Size konuşmayı öğreten dadınız olsaydım,
 Öğreneceğiniz ilk sözcük "Af" olurdu.
 Bugüne kadar hiçbir sözcüğü duymayı böylesine arzulamadım.
 Efendimiz, "Affediyorum" deyin.
 Bırakın merhamet size nasıl söyleneceğini öğretsin.
 Sözcük kısa ama çok tatlı -
 Hiçbir sözcük "Affetmek" sözcüğü kadar Kralların
 ağzına yakışmaz.

YORK

Efendimiz, Fransızca söyleyin, "Afedersiniz" deyin.

YORK DÜŞESİ

Affetmeyi hoş göstermek için mi afedersiniz demeyi
 öğretiyorsun?

Ah, benim sözcüklerin anlamlarını çarpıtan
 Öfkeli kocam, taş yürekli efendim.
 Bizim ülkemizdeki anlamıyla kullan sözcüğü,
 Sözcükleri çarpıtan Fransızca'yı anlamayız.
 Gözlerinin ifadesi yumuşamaya başladı.
 Bakışların dile gelsin ya da dinle yüreğinin sesini ki,
 Yüreklere delen yakarışlarımızı duyunca
 Merhamete gelip "Affetmek" sözcüğünü kullanmaya
 başlayasın.

KRAL HENRY

Ayağa kalkınız, sevgili yengeciğim.

YORK DÜŞESİ

İstediğim ayağa kalkmak değil.
 Tek dileğim af.

KRAL HENRY

Tanrının beni affedeceği gibi ben de onu affediyorum.

YORK DÜŞESİ

İşte diz çökmenin yararları! -
 Ama halâ korkuyorum. Bir kez daha söyle.
 Affettiğini iki kez söylersen etkisi azalmaz,
 Tersine pekiştirir.

KRAL HENRY

Tüm kalbimle affediyorum onu.

YORK DÜŞESİ

Yeryüzünün tanrısı sensin!

KRAL HENRY

Ama kayınbiraderimiz, rahip

Ve öbür tüm işbirlikçiler

Bu suçlarının cezasını kat be kat ödeyecekler.

Sevgili amca, asker toplayıp Oxford'a,

Bu hainlerin bulundukları yerlere gidin.

Yemin ederim ki, bir yakalarsam

Uçacak kelleleri, yeter ki bulayım onları.

Amca, elveda - kuzen, hoşçakal;

Annen çok iyi yakardı, şimdi sıra bağlılığını göstermende.

YORK DÜŞESİ

Hadi gel oğlum. Tanrıya senin için dua edeceğim.

(Çıkarlar.)

IV. SAHNE

(İçeri SIR PIERCE EXTON ve bir ADAM girer.)

EXTON

Duymadın mı kralın ne dediğini?

"Beni bu yaşayan dertten kurtaracak bir dost yok mu?"

Böyle dememiş miydi?

ADAM

Kelimesi kelimesine böyle dedi.

EXTON

"Bir dost yok mu?" dedi. İki kez hem de.

Sonra iki kez daha, değil mi?

ADAM

Evet.

EXTON

Konuşurken de anlamlı anlamlı yüzüme baktı,
 "Bu dehşeti yüreğimden sökecek
 Kişi sen olasın isterim" der gibi -
 Pomfret'teki kralı kastediyordu. Hadi gidelim.
 Kralın dostuyum ve onu derdinden kurtaracağım.

(Çıkarlar.)

V. SAHNE

(RICHARD *tek başına içeri girer.*)

RICHARD

İçinde yaşadığım bu zıندان ile dünya arasında
 Ne gibi bir benzerlik var onu düşünüyordum;
 Ama başaramıyorum çünkü dünya kalabalık,
 Burada ise bir ben varım.
 Yine de çözeceğim.
 Beynim dışı, ruhum da erkek, bu ikisi çiftleşip
 Durmadan çoğalan bir sürü düşünce üretecekler
 Ve dünyadaki insanlar gibi hepsi birbirinden farklı olan
 Çeşit çeşit düşünce dolduracak dünyayı.
 İyi düşünceler, yüce düşüncelerdir, hep insanın kafasını
 karıştırırlar

Ve Kutsal Kitaptaki "Bırakın küçükleri" ve
 "İğnenin deliğinden geçmek daha kolaydır"
 Pasajlarında olduğu gibi birbirleriyle çelişirler.
 İhtiras dolu düşünceler,
 -Bu zayıf tırnaklar zindanımın duvarlarında
 Nasıl delik açabilirler? -
 Gibi olmayacak şeyleri akla getirdiklerinden
 Doğuştan ölmeye mahkumdurlar.
 Avutucu düşünceler ise,
 İnsana kaderin elinde ne ilk
 Ne de son oyuncak olmadığını anımsatırlar -
 Tıpkı tomruğa vurulan dilencilerin
 Başkalarının da tomruğa vurulduğunu
 Ve vurulacağını düşünerek avunması gibi.
 Böyle düşünerek, daha önce benzeri acıyı çekmiş

insanların sırtına

Kendi acılarını yükleyerek, biraz rahatlarlar.
 Böylece hepsi de mutsuz birçok kişiyi oynuyorum.
 Bazen kral oluyorum;
 Sonra ihanetler dilenci olmayı istetiyor ve oluyorum.
 Sonra aşırı sefalet kralken daha rahat olduğumu düşündürüyor;
 O zaman yine taş giyiyorum, daha sonra yavaş yavaş
 Bolingbroke tarafından tahttan indirildiğim aklıma geliyor
 Ve hemen bir hiç oluyorum.
 Ama ne olursam olayım, ne ben ne de bir başka ölümlü
 Mezara girene kadar herhangi bir şeyle mutlu olacaktır.

(Müzik çalmaya başlar.)

Bu duyduğum müzik mi?
 Evet evet, tempo tut!
 Tempo kaybolup ritim bozulursa
 Müzik ne kadar da tatsızlaşır.
 İnsan yaşamındaki müzik de böyledir.
 Müzik kulağım çok iyidir
 Ritm tutturamayan çalgıyı hemen farkedirim
 Ama kendi ritmimin bozulduğunu anlayamadım.
 Ben onu bozdum şimdi aynını o bana yapıyor;
 Beni kendisine saat yaptı.
 Düşüncelerim dakika ve ahlarım sarkacın tıkırdaması,
 Parmağım ise yelkovan, hep gözümü gösterip gözyaşlarımı
 siliyor.

Ve bayım, saat başlarını çan yerine inlemelerim vuruyor.
 İç çekmeler, gözyaşları ve iniltiler
 Dakikaları, çeyrekleri ve saatleri gösteriyor.
 Ama ben burada saatın guguğu gibi
 Zamanımı boşuna harcayarak
 Bolingbroke'un mutluluğu karşısında hızla tüketiyorum.
 Bu müzik beni çıldırtıyor. Bir daha çalınmasın;
 Delileri sakinleştirmekte kullanılıyor olsa bile,
 Bence akıllıları çıldırtır.
 Yine de çalanlar çok yaşasın
 Çünkü müzik sevgi göstergesi ve Richard için sevgi
 Bu nefret dolu dünyada eşi bulunmaz bir şey.

(İçeri bir SEYİS girer.)

SEYİS

Selam soylu prens!

RICHARD

Sağol soylu adam.
Olduğumdan fazla değer biçiyorsun bana.
Kimsin? Acılarımı yaşatmak için yemek getiren
Şu sefilden başka kimsenin uğramadığı bu yere
Nasıl gelebildin?

SEYİS

Siz kralken ahırlarınızda seyistim, Kralım;
York'a gidiyordum, uzun uğraşlardan sonra
Bir zamanlar efendim olan sizi görme izni aldım.
Ah, hep bindiğiniz o ata,
Hep özenle tımar ettiğim o doru Berberi atına,
Bolingbroke'un taç giyme günü
Londra sokaklarında bindiğini görmem
Nasıl da kahretti beni!

RICHARD

Doru Berberiye mi bindi? Söyle ey dost,
O sırtındayken nasıldı?

SEYİS

Büyük bir gururla, sanki yeri küçümsercesine yürüyordu.

RICHARD

Bolingbroke'u taşıyor diye gururlanıyordu ha!
O beygir, soylu elimden yerdî;
Bu el okşayarak gururlandırırdu onu.
'Tökezlemedi mi? Düşmedi mi yere -
Bilirsin gurur hep kırılır -
O da kırmadı mı boynunu sırtına zorla binen o mağrur adamın?
Affet beni at! Neden kızıyorum ki sana?
İnsanları taşımak için yaratılmadın mı sen?
Ben at olarak yaratılmadım
Ama beni mahmuzlayıp kamçılayan Bolingbroke'u
Bir eşek gibi sırtımda taşıyorum.

(İçeri ZİNDANCI girer, elinde RICHARD için bir yemek tepsi vardır.)

ZİNDANCI

Arkadaş, hadi git artık buradan.

RICHARD

Gitme zamanı geldi.

SEYİS

Söyleyemediklerimi yüreğim dile getirecek.

(SEYİS dışarı çıkar.)

ZİNDANCI

Lordum, biraz yemek yer misiniz?

RICHARD

Her zamanki gibi önce sen tat.

ZİNDANCI

Yapamam lordum.

Saraydan gelen Sir Piers Exton yasakladı.

RICHARD

Lanet olsun, Henry Lancaster'a ve sana!

Bıktım artık, sabnım tükendi.

(ZİNDANCI'ya vurur.)

ZİNDANCI

İmdat, imdat, imdat!

(Katiller - EXTON ve HİZMETKÂRLAR - içeri koşarlar.)

RICHARD

Bu da ne böyle? Ne demek oluyor bu saldırı?

Alçak, kendi silahınla geber.

Defol git cehenneme.

(EXTON, RICHARD'ı yere yıkar.)

Beni hançerleyen el

Hiç dinmeyen bir ateşle yanacak.

Exton, kralın toprağını kralın kanı ile lekeledin.

Yüksel ruhum, yüksel - yerin göklerde -

Vücudum yere düşüp ölürken.

(Ölür.)

EXTON

Hem cesur hem de soylu bir insandı.

Döktüm kanını yere. Keşke yapmasaydım!

Çünkü beni ayartan Şeytan

Yaptığının cehennemine kayıtlarına geçtiğini söylüyor.
Ölü kralı yaşayan krala götüreceğim.
Diğerlerini götürüp gömün.

(Çıkarlar.)

VI. SAHNE

(Borazanlar çalınır. İçeri KRAL HENRY, YORK, LORDLAR ve HİZMETKÂRLAR girer.)

KRAL HENRY

Sevgili amcamız York, aldığımız en son haber
Asilerin Cicester ve Gloucestershire kentlerini yakıp yıktıkları;
Ama yakalanıp yok edildiklerini duymadık.

(İçeri NORTHUMBERLAND girer.)

Hoş geldiniz lordum. Nedir haberler?

NORTHUMBERLAND

Önce esenlikler diliyorum siz soylu efendimize.
Habere gelince, Salisbury, Spencer, Blunt ve Kent'in
Kafalarını Londra'ya yolladım. Nasıl yakalandıkları
Bu mektupta uzun uzadıya anlatılmakta.

KRAL HENRY

Zahmetlerin için sana teşekkür ediyoruz, sevgili Percy
Ve hakettiğin karşılığı alacaksın bizden.

(İçeri FITZWATER girer.)

FITZWATER

Efendimiz, sizi devirmek için Oxford'da ayaklanan
İki tehlikeli asinin, Brocas ve Sir Bennet Seely'nin
Kafalarını Londra'ya yolladım.

KRAL HENRY

Fitzwater hizmetlerin unutulmayacaktır.

İyi biliyorum ki, çok şeyler hakettin.

(İçeri PERCY ve CARLISLE PİSKOPOSU girer.)

PERCY

Asilerin elebaşı Westminster Rahibi

Vicdan azabı ve üzüntü içinde
Ruhunu Azraile teslim etti.
Ama Carlisle yaşıyor
Ve vereceğiniz karara boyun eğecek.

KRAL HENRY

Carlisle, sana verilen ceza şu:
İnsandan uzak bir yer bul;
Şu anda kaldığın yerden daha iyi bir yer
Ve burada yaşamını sürdür.
Huzur içinde yaşa, savaşıma hiçbir şey için
Çünkü düşmanım olmana rağmen
Onurlu bir insan olduğumu biliyorum.

(İçeri tabutla EXTON girer.)

EXTON

Yüce kral getirdiğim bu tabutun içinde
Korkunuz yatmakta. Burada nefes almadan uzanıyor
Düşmanlarınızın en büyüğü,
Richard Bordeaux'yu getiriyorum size.

KRAL HENRY

Exton, teşekkür etmiyorum sana,
Bu yaptığın şey yüzünden
Hem adım, hem de bu güzel ülke lekelenecek.

EXTON

Efendimiz, ağzınızdan duymuştum dileğinizi.

KRAL HENRY

Zehre ihtiyacı olanlar zehri sevmez -
Ben de seni sevmiyorum. Kabul, ölsün istedim,
Öldürülmesi hoşuma gitse bile katilinden nefret ederim.
Yaptıklarının karşılığı vicdanıyla başbaşa kalmak olsun,
Ne iltifat bekle ne de ödül.
Git, Kabil'le gecenin karanlıklarında dolaş.
Yüzünü kimse günışığında görmesin.
Lordlarım, yüreğim acıyla dolu,
Benim yüzümden kan döküldü.
Gelin birlikte yas turalım,
Giyelim matem giysilerimizi.
Suçlu elimden bu kanı yıkayabilmek için

Kutsal topraklara hacca gideceğim.

Yas tutarak takip edin,

Ağlayın bu zamansız ölümün ardından.

(Çıkarlar.)

KÂZIM TAŞKENT

KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

II. Richard

William Shakespeare

Çeviren: M. Hamit Çalışkan

Tiyatro ve İkizi

Antonin Artaud

Çeviren: Bahadır Gülmez

Eupalinos ve Öteki Söyleşimler

Paul Valéry

Çeviren: Tahsin Yücel

Pasajlar

Walter Benjamin

Çeviren: Ahmet Cemal

Portekiz Mektupları

Anonim

Çeviren: Ayşen Gür

İngiliz Posta Arabası

Thomas de Quincey

Çeviren: Mehmet H. Doğan

Yeni Hayat

Dante Alighieri

Çeviren: Işıl Saatçioğlu

Denemeler

Samuel T. Coleridge

Çeviren: Halit Çakır

Sessizlik Zamanı

Luis Martinq Santos

Çeviren: Yıldız E. Canpolat

Yazınsal Uzam

Maurice Blanchot

Çeviren: Sündüz Öztürk Kasar

Leviathan

Thomas Hobbes

Çeviren: Semih Lim

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

Yayına Hazırlananlar:

Mimesis

Erich Auerbach

Çeviren: Ahmet Cemal

Konuşmalar ve Tanıtlamalar

Galileo Galilei

Çeviren: Levent Kavas

Felsefi Soruşturmalar

Ludwig Wittgenstein

Çeviren: Haluk Barışcan

Canterbury Hikâyeleri

Geoffrey Chaucer

Çeviren: Nazmi Ağıl

Tristram Shandy

Laurence Sterne

Çeviren: Nuran Yavuz

Düşünceler-I

Edmund Husserl

Çeviren: Levent Kavas

Don Juan

Lord Byron

Çeviren: Halil Köksel

Varlık ve Zaman

Martin Heidegger

Çeviren: Oruç Aruoba

Ulysses

James Joyce

Çeviren: Nevzat Erkmen

Seçilmiş Şiirler

John Donne

Çeviren: Bülent R. Bozkurt

Bütün Şiirleri

François Villon

Çeviren: Uğur Karahasan

Amphitryon
Heinrich von Kleist
Çeviren: Ahmet Cemal

İç Deney
Georges Bataille
Çeviren: M. Mukadder Yakupoğlu

Locus Solus
Raymond Roussel
Çeviren: Tahsin Yücel

Syrte Kıyısı
Julien Gracq
Çeviren: İsmail Yerguz

Gecenin Sonuna Yolculuk
Louis Ferdinand Céline
Çeviren: Turhan Ilgaz

Yanık Njal'm Sagası
Anonim
Çeviren: Necmi Ergün

Dr. Faustus
Thomas Mann
Çeviren: Sibel Arslan

Bir Kadının Portresi
Henry James
Çeviren: Necla-Ünal Aytür

Ak Şeytan
John Webster
Çeviren: Hamit Çalışkan

Genel Dilbilim Sorunları
Emile Benveniste
Çeviren: Erdim Öztokat

Bilimsel Araştırmanın Mantığı
Karl Popper
Çeviren: İlknur Aka-İbrahim Turan

Sanat Yazıları
John Ruskin
Çeviren: Cem Taylan

Yapı Kredi'nin kurucusu olan Kâzım Taşkent'in anısını yaşatacak bu dizi, ortak insanlık mirasının ürünü temel klasik yapıtları dilimize kazandırmak amacıyla hazırlanıyor. Dizinin danışma kurulu Can Alkor, Enis Batur, Ahmet Cemal, Cevat Çapan, Tahsin Yücel'den oluşmaktadır.

II. Richard Shakespeare'in İngiltere'deki içsavaşlarla ilgili tarihsel oyunları arasındaki gerek şiirselliği, gerek oyun kişilerine sağladığı zengin olanaklar açısından en sevilen ve en sık oynanan yapıtlarından biridir.

Öbür tarihsel oyunlarında olduğu gibi Shakespeare bu oyununda da Holingshed'in vakayinamelerinden yararlanmış ve geçiş döneminin çalkantılarını Ortaçağ krallık kavramı ile Yeniçağın siyasal gerçekliği arasındaki çelişkilerle sergilemiştir. Oyunun kahramanı Kral II. Richard, geleneksel ve yüceltilmiş krallık anlayışını öylesine benimsemiş, bu kutsallığına inandığı konuyla öylesine başı dönmüştür ki, ülkesinin somut gerçekleri ve karmaşık sorunlarıyla başa çıkamayacak bir duruma düşmüştür. Başarılı bir eylem adamı olamadığı için de sürgüne gönderdiği amcaoğlu Bolinbroke'un geri dönüp haksız olarak el konulan topraklarını geri istediği zaman, Bolingbroke'un öbür soylulardan gördüğü büyük destek karşısında amcaoğluna topraklarıyla birlikte tacını da kendi eliyle vermiş, kendine acıyan bir oyuncu durumuna düşmüştür. II. Richard oyun oynamaktan hoşlanan bir karakter olarak bir bakıma Hamlet'in habercisi gibi de düşünülebilir. Aneak Hamlet'in eylemlerine düşünceleri ve kullandığı sözcükler yön verirken, Richard'ın eylemleri sözcüklerinin denetimindedir. Shakespeare bu oyununda güzel söz söyleme esrikliğini oyun kişileri aracılığı ile sınırsızca kullanmış olsa bile, insan doğasının ve tarihsel gerçeklerin eksiksiz bir yorumunu sunmayı başarır.

ISBN 975-363-072-7

9 789753 630726